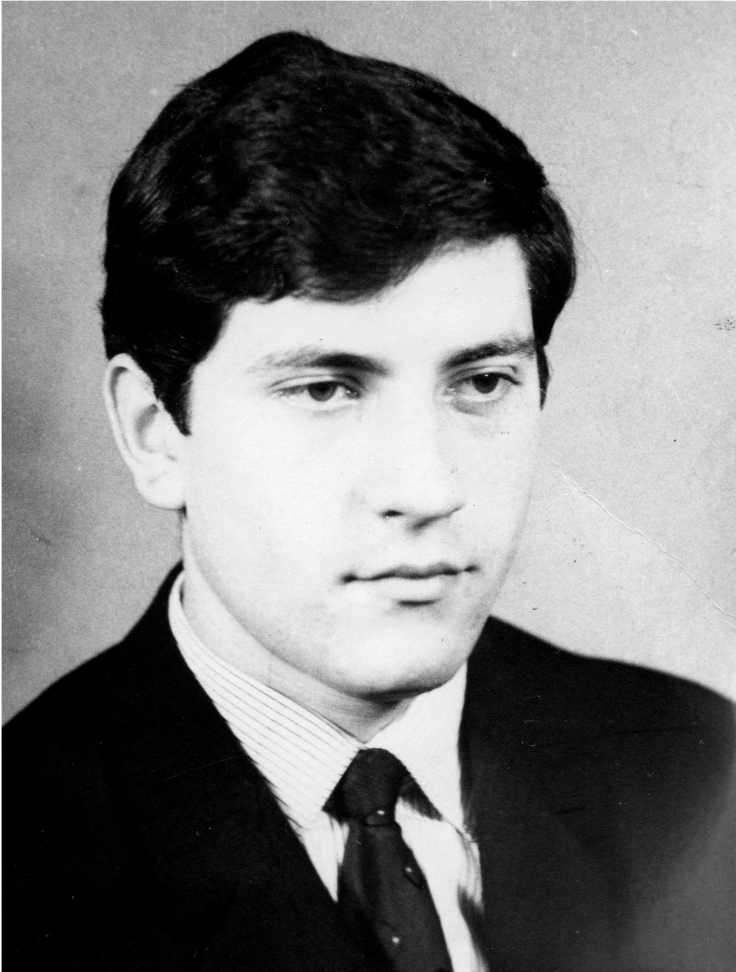

MEMORIILE UNUI OM OBIŞNUIT

Emil Pfeiffer

Timișoara 2013

În loc de prefaţă

Această carte am scris-o pentru mine, pentru a-mi reaminti anumite lucruri plăcute (sau mai puţin plăcute) din viaţa mea.

Vreau în special sa-mi pun ordine în gânduri, să-mi expun (pentru a-mi putea verifica, cu ajutorul celor care vor citi aceste notaţii) anumite gânduri, legate de existenţă în general sau măcar de anumite aspecte legate de aceasta.

Pentru început, voi încerca să mă prezint: sunt un om obişnuit (sau aşa mă consider) care m-am născut în localitatea Apahida (am vrut să spun comuna, dar nu ştiu dacă nu este oraş acuma) o comună mare (era) din apropierea oraşului Cluj Napoca. Nu-mi amintesc prea multe lucruri despre această localitate, deoarece ne-am mutat de la Apahida la Cluj, iar apoi la Bucureşti, unde am stat câţiva ani dupa care ne-am mutat din nou, la Lipova (Arad).

Provin dintr-o familie cu mulţi copii. Am trei fraţi şi două surori, din care una (prima ca vârsta) nu mai este în viaţă la

ora aceasta. Dintre toţi fraţii şi surorile mele sunt singurul care am reuşit sa-mi fac studiile imediat după ce am terminat liceul (ceilalţi şi-au completat studiile ulterior) dar asta nu mă face să mă consider mai altfel decât ei, ci consider că, fiind unul din ultimii născuţi, am beneficiat de condiţii materiale mai bune. (Am terminat liceul în anul 1967 şi trebuie ţinut cont de faptul că am fost şase copii la părinţi).

Am copilărit în oraşul Lipova, unde am făcut şi liceul. Acest oraş este un oraş mic în care interesant este râul Mureş care îl străbate pe lungimea sa, parcul de lânga Mureş, unde mă jucam împreună cu fratele meu (mai mic, Ilie căruia noi îi spuneam Iliuţă), munţii din apropiere (Lipova e situată la marginea sudică a munţilor Zarandului) cu cetatea Şoimoş, a cărei ruine se gasesc în localitatea Şoimoş (sau Lipova III – la 3 km est de centrul Lipovei) şi unde ne plăcea să mergem în plimbari de sfârşit de săptămână), ca şi Băile Lipova, staţiune balneoclimaterică aflată la 3 km sud de oraşul Lipova.

Ca prima amintire, care spune câte ceva despre felul meu de a fi, este o întâmplare (din Bucureşti cred) când eu eram mic, nu ştiam să vorbesc (de fapt am început să vorbesc destul de târziu, pe la 3 ani). Stătem în curte, o curte mare, în iarbă şi mă jucam cu un fir de iarbă. La un moment dat vine spre mine sora mea (mai mare, Elisabeta, pe care o numim Ely) şi mă întreabă ce fac acolo.

Eu tocmai (fără să-mi dau seama, din joacă) făcusem un nod şi în acel moment tocmai trăgeam de cele două capete şi

încheiam nodul. Văzând ce făcusem, Ely s-a mirat, a început să strige:
- Mămică, mămică, vino repede să vezi că Emil a făcut un nod!
Bineînţeles că mămica şi-a văzut de treburi, nu a venit, iar eu ştiu că am rămas foarte mirat de faptul că sora mea a strigat, că doar nu făcusem nimic deosebit, mă jucasem doar.

Relativ la Bucureşti nu mai am alte amintiri decât una privitoare la faptul că ne jucam (eu şi fratele meu mai mic, Ilie) cu o roată, pe care o purtam prin toată curtea (era o curte pavată cu piatră, din câte îmi amintesc era cărămidă, şi făceam un zgomot asurzitor. Noroc că era o curte mare, aşa că nu eram în văzul alor noştri). Mai ştiu că numeam acea roată cu care ne jucam "trocilă".

Despre originea mea, pot spune că tatăl meu, se considera român. S-a născut la Timişoara şi din câte mi-a spus a jucat şi fotbal la Chinezul.

El spunea că străbunicii lui erau de origine din ţinuturile germane ale Franţei (Alsacia sau Lorena).
De fapt acest nume este destul de răspândit. În afară de un chimist cunoscut cu acest nume (german), am aflat (în a doua parte a vieţii despre răspândirea acestui nume în Canada – în glumă o numeam pe Michele Pfeiffer – sora mea), dar am întâlnit acest nume şi în Bucureşti, unde am auzit numele meu strigat de către o asistentă la un laborator de fizică, pe care îl făceam împreună cu o altă clasă (noi am terminat cu patru ani

şi făceam un laborator împreună cu o clasă care făcea cinci ani şi începuse facultatea cu un an înaintea noastră). Deci m-am auzit strigat şi m-am dus la catedră. Acolo, asistenta m-a întrebat ce doresc. I-am spus că m-am auzit strigat şi că mă numesc Pfeiffer. Ea mi-a spus că nu pe mine mă chemase, şi că mai exista o studentă cu acest nume.

Apoi am cunoscut-o. Între noi nu era nici o relaţie de rudenie.

1

Copilăria

Copilăria mea a fost o copilărie fericită pot spune, dar fără mari complicaţii, în sensul că nu am avut jucării scumpe sau ceva de acest gen.

Copilăria mea s-a produs în orasul Lipova, unde mă jucam cu fratele meu mai mic (Iliuţă) şi cu un vecin (Iojy Mesner) cu care ne înţelegeam destul de bine, care venea pe la noi şi ne striga pe amândoi într-un singur nume "Emiliuţa".

Alergam toată ziua, încercam să luăm (furăm) fructe din livada unui vecin, (care mai târziu a ajuns contabil şef la Întreprinderea de Vagoane din Arad), ne plimbam prin parc etc.

Îmi amintesc că la un moment dat, într-o duminică, când mămica ne-a îmbrăcat cu cămăşi albe, curate, şi în pantaloni scurţi, am plecat în parc. Ajunşi acolo, am început să ne hârjonim, să ne trântim prin iarba fragedă a acelei primăveri.

Bineînţeles că, la un moment dat, făcânduni-se foame, am hotărât să ne întoarcem acasă. Pe drum, nu ştiu cum, fratele meu s-a întors cu spatele spre mine şi atunci am văzut că spatele lui era colorat în verde (de la iarba crudă, cămaşa albă, s-a făcut verde). I-am spus, la care el mi-a spus la rândul lui că la fel arătam şi eu. Aşa stând lucrurile, am mers mai departe, mai puţin zglobii, gândindu-ne la cearta ce ne aştepta acasă.
Ajunşi acasă şi intrând în curte, ne-a întâmpinat mămica, care era puţin mirată de figurile noastre plouate pe care probabil le

aveam şi ne-a întrebat ce s-a întâmplat. (Din faţă, dacă eram priviţi, totul arăta în regulă, deoarece noi, ţinându-ne în braţe, ne-am trântit prin iarbă).

Atunci i-am arătat spatele, la care ea, a râs şi a spus.
- Lasă că se spală.

Această întâmplare a rămas adânc întipărită şi a făcut să-mi dau seama de marea răbdare de care mama avea nevoie şi de care a dat dovadă pentru a ne creşte, răbdare pe care în mare parte şi-a pierdut-o mai târziu, când noi am crescut mai mari şi când ea a înaintat în vârstă.

O altă întâmplare din copilăria nostră este aceea că o dată părinţii noştrii au mers să vadă un film la cinematograf (mămica avea obiceiul să spună: "dacă mă supăr o să mergem la un film" iar noi, ceilalţi spuneam: "supără-te mămică!". Atunci însă au plecat numai ei lăsându-ne pe noi, cei mici, acasă singuri.

Aşa stând lucrurile, eu şi fratele meu mai mic, ne-am jucat cu nişte monede pe care le aruncam prin casă şi la un moment dat, una dintre ele a nimerit într-o vitrină (în geamul vitrinei) spărgând-o.
Bineînţeles că nouă nu ne era indiferent. Ne dădeam seama că am făcut ceva rău şi că acest lucru va avea urmări. Atunci, eu am propus să facem şi ceva bun, plăcut, ca să mai atenueze impresia pe care o vom face. Şi anume am propus să facem curat prin casă şi aşa am făcut, aşa cum ne-am priceput.

Întorşi acasă, părinţii au observat mai întâi aspectul curat, ordonat al camerei în care eram noi, aşa că ne-au lăudat şi ne-au încurajat să facem şi altădată la fel, la care noi le-am spus ce făcusem de fapt, la care ei s-au amuzat şi întâmplarea a trecut fără alte urmări.

Îmi amintesc şi de curtea în care am stat la Lipova (de fapt am locuit în patru locuri: pe strada Eminescu, unde am locuit iniţial şi de unde am amintirile cele mai fragede, în centru, unde am stat în anii de şcoală primară, într-un al treilea loc - spre gara Lipova, acum desfiinţată, în anii de liceu - şi pe strada Bugariu, aproape de stadionul de fotbal, unde am stat în ultima parte, de unde am plecat la facultate la Bucureşti şi unde ai mei au suportat inundaţiile din 1970, unde stă şi acum mama împreună cu unul dintre fraţi). Deci curtea casei de pe Eminescu, unde am stat cu chirie, era o curte mare, în care erau câţiva brazi (dacă-mi amintesc bine erau trei) în care aveam loc de joacă.

Într-o după-amiază, împreună cu fratele şi sora mea, cred că era şi Iojy Mesner, ne propusesem să ne construim un submarin. Ne-am delimitat locul (am însemnat pe pământ zgâriind cu un băţ amplasamentul camerelor submarinului şi ne făceam tot felul de planuri de construcţie).

Jocul nostru se baza pe faptul că jucându-mă o dată cu un borcan în găleata cu apă, am observat că, dacă întorc borcanul cu gura în jos şi las o cantitate de apă mai mare, borcanul se scufundă, rămânând cu gura în jos şi păstrând o cantitate de

aer în partea de sus. Dacă facem acelaşi lucru, dar lăsăm o cantitate mai mare de aer (mai puţină apă) atunci borcanul rămâne la suprafaţă, dar tot cu gura în jos. Dacă potrivim o anumită cantitate de aer în borcan, atunci vom putea obţine (eu am şi reuşit) ca borcanul să stea în apă la o anumită adâncime.

În copilărie am colindat împrejurimile oraşului Lipova. Duminicile, având în vedere că tata era pescar amator, mergeam cu toată familia în diferite locuri, astfel încât să se poată pescui dar şi să existe în apropiere un loc de joacă pentru noi copiii, ca şi câte un loc de plajă. Aveam câteva locuri predilecte cum era "Cotul donului" un loc sub cetatea Şoimoş, cu o poiană mare pe malul Mureşului.

Un alt loc, mai aproape de casă, era cel de la capătul plajei din Lipova (plajă neamenajată) pe malul Mureşului, unde era un bun loc de pescuit, unde mergeam cu tata, de multe ori, după-amiezele. Mai aveam obiceiul să mergem la "baltă". Era o baltă făcută de excavatoare, în apropierea gării CFR Lipova (care la un moment dat a fost desfiinţată ca gară) care era şi în apropierea Mureşului şi unde erau condiţii bune de joacă şi de pescuit.

De asemenea un alt loc unde mergeam era la podul CFR pe linia ferată spre Timişoara, unde era o altă baltă şi de asemenea era şi Mureşul în apropiere. Toate aceste locuri mi le amintesc, îmi trezesc amintiri plăcute şi îmi place să le revăd când am ocazia.

2

Liceul

Liceul, după cum am precizat anterior, l-am făcut în oraşul natal, Lipova, un orăşel cu cca. 15000 de locuitori şi cu o frumoasă aşezare pe malul Mureşului.

Într-unul din ultimii ani (în clasa a X-a şi a XI-a) l-am avut ca profesor de limba română pe domnul Catina Milentie, profesor care a venit în Lipova după ce a terminat facultatea (era profesor relativ tânăr), care ne-a fost şi diriginte, cu care ne-am înţeles destul de bine. Orele cu el erau diferite de celelalte (sau aşa mi se părea mie). De exemplu, de câteva ori, în oră, ne-am dus în parc (era primăvară, era timp frumos) şi am desfăşurat acolo orele de clasă.

La un moment dat, am avut de făcut o teză la limba română. Pentru pregătirea tezei, am citit din carte (manual, ceea ce nu prea aveam obiceiul, foloseam în general notiţele) despre scriitorii paşoptişti care erau consideraţi artişti cetăţeni (pentru că erau artişti, dar nu străluceau în această privinţă, şi pentru că se făceau remarcaţi pentru spiritul lor cetăţenesc, militant) şi despre propaganda (caracterizată drept "patriotardă" din acea vreme, care îndemna tineretul să meargă să apere teritoriul patriei – înaintea primului război mondial – dar cei ce făceau aceste îndemnuri nu participau niciodată la acestă acţiune).

În cadrul tezei am folosit aceste expresii din carte, dar mi-am permis (aportul propriu) să inversez expresia "artist cetăţean" folosind-o invers, sub forma "cetăţean artist" care (credeam

eu) sublinia în plus faptul că artiştii respectivi erau în primul rând cetăţeni şi numai apoi artişti.

Se pare că teza respectivă a plăcut domnului profesor deoarece, spre surprinderea mea, a doua zi (după teză) m-a căutat în clasă la prima oră, (înainte de sosirea mea, care nu prea mă grăbeam la şcoală) ca să-mi comunice nota obţinută (9 dacă nu mă înşel, o notă mare). Negăsindu-mă a comunicat colegilor ce avea de comunicat şi mi-a transmis felicitări. Acest lucru m-a surprins, pentru că niciodată, în viaţa mea de elev nu mi se mai întâmplase aşa ceva.

***

În liceu, la un moment dat, am făcut o excursie, o drumeţie, împreună cu fratele meu, Ilie, pe Valea Şoimoşului.

Pe Valea Şoimoşului era o potecă ce duce până la cabana Căsoaia (Munţii Zarandului, la vreo 15-20 kilometri de Lipova, pe sub cetatea Şoimoş). Nu ştiu dacă am mers (atunci) până acolo, dar când ne întorceam înapoi spre casă (eram încă destul de departe) am văzut un grup de cai, care stăteau inactivi, pasivi. Ne-am apropiat de ei şi am observat că unul din ei avea piciorul prins într-o mică groapă, în nişte rădăcini. De fapt una din rădăcini îi intrase între copită şi picior, aşa că respectivul animal nu mai putea să se mişte, stătea nemişcat deoarece (probabil) la orice mişcare simţea

durere, iar ceilalţi cai stăteu în apropierea lui, nu l-au părăsit, deşi puteau face acest lucru.

Am discutat cu Iliuţă şi am propus să ajutăm calul, dacă vom putea. S-a obiectat că s-ar putea să nu reuşim, calul s-ar putea să ne lovească. Am hotărât să încercăm şi, dacă vom vedea o lipsă de colaborare din parte calului, să ne retragem.

Zis şi făcut. Eu mă ocupam de eliberarea calului, iar Ilie îl mângâia, cu scopul de a-l calma.

Am reuşit la un moment dat. Când calul s-a simţit eliberat, s-a săltat dar în aşa fel încât nu a existat riscul să fim loviţi, s-a săltat spre partea opusă nouă. Noi, bucuroşi că ne-a reuşit întreprinderea, neam dus şi am mângâiat calul, care a stat, ba mai mult s-au apropiat şi ceilalţi cai de noi, care se uitau foarte "comunicativ" spre noi, parcă voiau să ne spună ceva. Acest lucru m-a convins în plus şi încă o dată, că o anumită doză de inteligenţă au şi animalele.

De fapt, de acest lucru vorbeşte şi Carl Sagan[1] în cartea sa intitulată "Balaurii Raiului".[2]

În capitolul 5, "Abstracţiunile animalelor sălbatice el vorbeşte despre cercetările privind această prolemă şi spune:

"Avem impresia că animalele nu sunt foarte inteligente. Dar am studiat cu destulă atenţie inteligenţa animalelor, sau, ca în sfâşietorul film al lui François Truffant "Copilul sălbatic", echivalăm pur şi simplu modului nostru de exprimare a inteligenţei cu absenţa inteligenţei înseşi? În

exprimarea sa despre comunicarea cu animalele, filozoful francez Montagne declara: - de ce n-am fi şi noi, în aceeaşi măsură ca şi animalele, vinovaţi de incapacitatea de a comunica între noi? - *Există desigur o serie întreagă de anecdote referitoare la inteligenţa cimpanzeului. Primul studiu serios asupra compotramentului simienilor – inclusiv asupra comportamen-tului lor în libertate – a fost făcut în Indonezia, de către Alfred Russel Walace, coautorul teoriei evoluţiei prin selecţia naturală. Walace a ajuns la concluzia că primul urangutan pe care îl studia se comporta – exact ca un copil în situaţii asemănătoare - De fapt, termenul* urangutan *este o expresie malaeză care nu înseamnă* maimuţă ci *om* al pădurii. *Teuber a relatat numeroase poveşti aflate de la părinţii săi, germani care făcuseră pionierat în etologie, punând bazele primei staţii de cercetare a comportamentului cimpanzeilor la Tenerife, în insulele Canare, pe la începutul celei de-a doua decade a secolului nostru. Aici şi-a efectuat Wolfgang Kohler celebrele studii asupra lui Sultan, cimpanzeu* genial, *care putea lega două prăjini pentru a ajunge la o banană care-i era inaccesibilă. Tot în Tenerife a fost studiat comportamentul a doi cimpanzei care maltratau un pui de găină: unul îi întindea păsării mâncare, încurajând-o să se apropie, iar celălalt arunca în ea cu o sârmă pe care o ascunsese la spate. Puiul se retrăgea, dar curând încerca să se apropie din nou, fiind bătut iar. Observăm aici o frumoasă combinaţie de comportamente considerate pe vremuri ca aparţinând în exclusivitate omului: cooperarea, planificarea desfăşurarii unei acţiuni viitoare, înşelarea şi cruzimea. Experimentul mai demonstrează că*

puii de găină au o capacitate foarte scăzută de a învăţa să evite neplăcerile.”

În continuare în carte se relatează nişte experimente cu maimuţe care au fost învăţate să, “vorbească” folosind un limbaj (Ameslan – limbaj bazat pe gestică) utilizat în SUA pentru surdo-muţi.

“Când au văzut pentru prima oară o raţă lăsându-se pe lac şi măcăind, Washoe (una din maimuţe se numea aşa n.n) *a făcut semnul de* pasăre pe apă, *expresie identică cu aceea folosită în limba engleză şi în alte limbi, dar pe care Washoe a inventat-o în împrejurarea aceea. În timp ce urmărea pe ascuns un tehnician care mânca o portocală, Lana,* (o altă maimuţă) *care nu mai văzuse niciodată până atunci un alt fruct sferic, în afară de măr, dar ştia semnele pentru culorile principale, a schiţat gestul care desemnează* măr-portocaliu. *După ce a gustat dintr-un pepene verde, Lucy* (altă maimuţă) *l-a descris drept* băutură dulce *sau* fruct care se bea, *care în esenţă este aceeaşi cu expresia englezească pentru pepene verde, anume* water melon (pepene cu apă)”. În carte sunt date multe alte exemple în sprijinul ideii că animalele (în special maimuţele) sunt dotate cu inteligenţă.

***

Ca elev, eu (cred) mă înţelegeam bine cu toţi colegii mei de clasă şi nu numai. Dar aveam "afinităţi speciale" pentru doi din colegii mei: Geisz Valter şi Socoşan Adrian, cu care în general ne petreceam împreună toate pauzele şi o parte din timpul liber.

Aşa se face că la sfârşitul clasei a XI-a, de 1 Iunie, când se născuse colegul nostru, Socoşan Adrian, am fost invitaţi de către el la restaurant.

Acolo, l-am întâlnit şi pe profesorul nostru diriginte, pe domnul Catina. Am băut vreo şase sticle de bere, am discutat, ne-am simţit bine, într-un cuvânt. Am plecat acasă pe la miezul nopţii. Ştiu că noi discutam în drum spre casă, dar probabil că, fără să ne dăm seama, discutam un pic cam tare, având în vedere ora înaintată.
La un moment dat, trecând prin centru, ne-am auzit strigaţi de la o fereastră. Era profesorul nostru de istorie (Stoiculescu) care ne atrăgea atenţia că mai sunt şi oameni care vor să doarmă la ora respectivă, chiar dacă noi suntem absolvenţi de liceu.

Ajuns acasă, ştiu că mama mi-a spus unde este mâncarea. Eu i-am spus că vreau doar să mă culc, că nu-mi mai trebuie altceva. Pentru a mă dezbrăca, pentru ca să mă pot culca, la un moment dat a trebuit să mă asez, ca să mă descalţ. Nu am putut să mă aşez normal, ştiu că a trebuit să-mi dau drumul pe pat, ca să pot să mă descalţ. Nu ştiu cum s-au descurcat

colegii mei, ştiu doar că a doua zi m-am simţit ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

O altă întâmplare din liceu este aceea în care eram noi trei, mergând pe coridor la şcoală (pentru a ieşi probabil în pauză). În faţa noastră era un profesor în vârstă, (nu ne preda nouă, un profesor suferind, care tuşea frecvent, ştiu că avusese tuberculoză, numele său era Cuzman). Colegul meu, Geisz Valter, îi imita mersul, un mers cu paşi mari şi se prostea în spatele lui. În spatele nostru, fără să-l vadă Valter, venea profesorul nostru de matematica (un profesor tânăr, care venise o dată cu dirigintele nostru în şcoală, profesorul Kail). Noi nu puteam să-l atenţionăm pe Valter, pentru că eram în vizorul profesorului, Valter îşi vedea de treabă. La un moment dat profesorul, care venea din spate, i-a pus o piedică lui Valter. Acesta neştiind cine îl împiedică, a început o înjurătură, la care profesorul i-a spus:
- Mergeţi frumos, măi. Mergeţi frumos. Şi şi-a văzut apoi de drum.

***

La examenul de bacalaureat, am avut examene la matematică, limba română şi chimie (mie plăcându-mi chimia).

La examenul de chimie, printre alte subiecte, am avut şi unul de chimie organică, în care trebuia să vorbesc despre

glicerină. Mie mi-a plăcut chimia, dar mai mult chimia anorganică. Chimia organică este chimia carbonului (în special) şi a compuşilor lui (în special cu hidrogenul, oxigenul şi azotul).

Diferenţa între chimia organică şi chimia anorganică este aceea că în chimia organică, numărul compuşilor este practic infinit, lăsând un loc mare pentru cercetări, formulele substanţelor sunt mult mai complicate, folosindu-se formulele de structură, formule care indică foarte exact structura substanţelor, sau formule mai simple, care indică doar compoziţia generală. În chimia anorganică se folosesc numai formelele de structură, care sunt însă mult mai simple şi care de fapt sunt aceleaşi (în linii generale) cu formulele simple. De exemplu, o clasă de substanţe din chimie sunt hidrocarburile. Acestea sunt substanţe în care diferenţa este numărul atomilor de carbon şi de hidrogen. Metanul (cu care începe această clasă de substanţe, este un gaz la temperatura obişnuită şi are formula CH_4 (formulă brută). Etanul, elementul ce urmează, are doi atomi de carbon, este tot un gaz şi are formula C_2H_6. Urmează propanul, cu trei atomi de carbon, butanul, cu patru, pentanul, hexanul, heptanul ş.a.m.d. Se formează deci o mulţime de substanţe asemanătoare (dar nu identice) care au ca diferenţă între ele numărul atomilor de carbon din moleculă (ca şi al celor de hidrogen, ca o consecinţă) cât şi caracteristicile lor fizice ce diferă puţin de la o substanţă la alta. Astfel primele substanţe (cu moleculă mai mică şi cu masă moleculară mai redusă ca metanul, etanul, propanul sunt gaze, celelalte, mai grele sunt lichide, cu

temperatură de fierbere tot mai ridicată, pe masura creşterii masei moleculare, iar hidrocarburile cu mulţi atomi de carbon în moleculă devin solide la temperatura obişnuită). Hidrocarburile sunt cele mai simple substanţe organice. Cele ce au fost amintite, sunt hidrocarburi saturate, cu lanţuri de carbon liniare. Mai există hidrocarburi nesaturate, hidrocarburi (saturate sau nu) cu lanţuri de carbon ciclice (care se inchid), deci sunt o mulţime de substanţe organice, mulţimea lor fiind practic infinită.

Cunoscând problema, am indicat structura glicerinei ca şi proprietăţile acestei substanţe. La proprietăţile fizice însă nu am prea insistat şi din această cauză profesoara examinatoare (care era din Timişoara, era o comisie de examinare străină), m-a întrebat despre proprietăţile fizice ale glicerinei. Am răspuns că este un lichid galben verzui la temperatură obişnuită, cu punct de fierbere “peste 100 de grade celsius”.
- Bine, bine, dar cât este temperatura de fierbere? mă întrebă ea.
Văzând că trebuie să dau o cifră, (pe care nu o cunoş-team, nu acordam atenţie acestor lucruri, eram la chimie, nu la fizică) am spus o cifră la întâmplare, 180 grade.
- Da, foarte bine. A răspuns ea.

Acasă, după examen, (mai târziu am aflat că luasem 9) m-am uitat în carte să văd cât era temperatura de fierbere şi am constatat ca era 280 de grade. Cum valoarea reală era diferită cu o singură cifră (dar era sensibil diferită), mi-am spus fie că profesoara nu cunoştea nici ea şi a confundat temperatura de

fierbere cu o alta, fie că nu acorda nici ea prea mare atenţie acestui lucru şi considera importante doar lucrurile care ţin exclusiv de chimie, şi pe care eu le rezolvasem în cadrul răspunsului.
Tot la examenul de bacalaureat, la matematică, îmi amintesc că, Socoşan Adrian, colegul meu, în timpul examenului (care l-am dat împreună, fiind şi eu în examen când el şi-a dat examenul) a avut o discuţie în contradictoriu cu profesoara examinatoare spunând că este bine ceea ce făcuse el, iar profesoara susţinea că nu este bine.

În fine, examenul se termină, (el parcă ia nota 7) după care ne plimbăm împreună pe coridor, în aşteptarea rezultatelor oficiale. La un moment dat, se apropie de noi profesoara de matematică, care îi spune lui Adrian:
- Da, ai avut dreptate, se putea rezolva problema şi aşa cum ai spus tu, dar ai fost obraznic şi de aceea vei lua tot nota 7. După care se întoarce şi pleacă înapoi.

3

Studiile superioare

Când am dat examenul de admitere, după terminarea liceului, am ales Institutul Politehnic din Bucureşti, facultatea de Chimie industrială, secţia de coroziune şi tehnologie electrochimică. Era o secţie mică, cu 15 locuri.

Examenul, dacă nu mă înşel, se dădea din chimie şi matematică. După examenul scris, am înţeles că şansele mele erau mici. Obţinusem note destul de mici la examenele scrise, ceea ce mă plasa în afara primelor 15 candidaţi. Din această cauză, răspunsul meu oral nu prea a fost valoros, am luat mi se pare 8 la examen, asta după ce am fost întrebat de media de la bacalaureat (media de la bacalaureat se aduna la nota obţinută la examen, deci conta în admitere). Eu obţinusem însă numai 8.33 la bacalaureat, asadar asta nu prea mă ajuta.

Aşa că în final nu am intrat. Am terminat pe locul 17, când intrau doar 15.

Apoi am mai dat un examen (în acelaşi an, 1967) înaintea sesiunii de admitere din toamnă, la o şcoală superioară de ofiţeri de marină, la Constanţa. Aici erau cam atâţi candidaţi câte locuri erau (mi se pare că 40) deci problema nu era examenul. Problema aici era examenul medical, unde am căzut cu succes având tensiune arterială crescută (160 – 90 respectiv 150 – 80 la a doua măsurătoare, a doua zi). Această problemă ar fi trebuit să mă pună pe gânduri, dar eu aveam pe atunci 20 de ani, şi nici medicii şi felcerii care m-au examinat nu mi-au spus care sunt riscurile).

Al treilea examen de admitere (şi ultimul) l-am dat în sesiunea de toamnă, la o facultate unde mai erau locuri libere.

Aceasta era Academia de Studii Economice, facultatea de Comerţ, secţia Merceologie, unde mai erau 66 de locuri în toamnă. Examenul se dădea din matematica şi chimie (cred că doar aceste două probe erau). Bănuiam că şi materia era mai "tehnică" având în vedere materiile de examinare, dar nu asta era problema care mă preocupa. Ştiu că erau peste 1000 de candidaţi deci erau 15 candidaţi pe un loc.

La acest examen am reuşit. Probabil că aceşti candidaţi au fost mai slab pregătiţi. Sau măcar o parte din ei au venit (aşa ca mine) la examen ca la o ultimă şansă, ca la un examen care se potriveşte cât de cât cu pregătirea lor.

Ca student, am fost o persoană care, din punctul meu de vedere nu cred că am creat probleme. De fapt, când am plecat la Bucureşti, la facultate, mi s-a spus de către părinţi, că va trebui să obţin bursă (pentru că altfel nu vor putea să mă ţină la facultate) şi că vor putea să-mi dea 100 de lei pe lună (veniturile erau de câteva mii de lei pe lună, 2-3000 de lei pe lună) pentru completarea nevoilor mele materiale. De aceea am căutat să nu creez probleme, să fiu un student cât de cât bun, şi să-mi fac pe cât posibil treaba mea de student.

În primul an de studii erau câteva examene mai complicate, de care ne era nouă studenţilor mai frică. Unul din ele era examenul de Chimie anorganică, examen pe care-l dădeam cu

profesorul Armeanu, profesor cu care nu prea ne-am întâlnit (seminariile le făceam cu un asistent). La examen, eu am ştiut, mi-am făcut expunerea şi când am încheiat, profesorul mi-a spus că pentru răspunsul meu, am nota 9, dar că îmi va mai pune o întrebare şi dacă voi răspunde voi avea 10. În momentul acela, parcă dintr-odată, m-am simţit foarte obosit şi nu mai aveam chef să răspund, să mă mai gândesc la alte lucruri. Ştiu că profesorul s-a purtat frumos cu mine (ceea ce m-a mirat. Colegii mei spuneau că se poartă urât cu studenţii, dar mi-am spus eu, poate numai cu cei ce nu ştiu să-i răspundă). În timpul examenului a intrat cineva în sală. Eu fiind ocupat cu expunerea mea, nu am acordat atenţie acestui fapt, dar poate că şi acest lucru a contat. Am aflat mai târziu că era prodecanul facultăţii (pe care eu nu-l cunoşteam).
Aşa că eu i-am mulţumit domnului profesor şi l-am rugat să-mi dea nota, şi să nu-mi mai pună nici o întrebare, ceea ce el a făcut. Aşa că am luat 9.
Din anul întâi îmi mai amintesc de două examene. Unul a fost cel de Matematică, iar celălalt, de Drept economic.

La examenul de matematică, am dat probă scrisă. Ştiu că am avut trei subiecte, iar relativ la unul din ele nu-mi aminteam nimic, ca şi când nu am fi făcut problemele respective (ceea ce mie nu prea mi se întâmpla, pentru că eu citeam toate subiectele cel puţin o dată. Explicaţia era că în momentul în care am studiat materia respectivă, eu nu am fost la cursuri. Materia se predase imediat după Revelion, iar eu fusesem acasă la Lipova şi întârziasem vreo două trei zile).

În timpul examenului, a venit pe lângă mine asistentul şi m-a întrebat ce se întâmplă (şi-a dat seama că am o problemă) iar eu i-am spus că nu-mi amintesc nimic, că eu cred că n-am făcut aşa ceva, la care el mi-a replicat să fiu serios, şi mi-a dat câteva indicaţii cu ajutorul cărora am scris câte ceva. La examenul oral (ţinut cu profesorul G.G. Constantinescu) regula era că erai ascultat de profesor şi de asistent, dar profesorul îşi punea doar semnătura în carnet (în cazul că-ţi dădea examenul – îşi trecea iniţialele - GGC) după care îi dedea carnetul asistentului care trecea nota. Aşa se face că eu fiind un student care nu lipsea de la orele de seminar şi având o oarecare activitate la acestea, am luat 8, asta datorită trecerii mele la asistentul de la matematică.
Un alt examen din primul an de care-mi amintesc este examenul de drept comercial. Acest examen era mai puţin important (sau aşa gândeam noi). De aceea l-am programat la sfârşitul sesiunii şi am lăsat doar vreo trei zile între el şi examenul anterior, aşa că nu am prea avut timp să ne pregătim. Ştiu că răspunsul meu nu a fost prea bun şi că profesorul, la sfârşitul examenului, a filozofat cu sine (şi cu mine) întrebându-se ce notă să-mi treacă.
- Ce notă să-ţi trec? Spunea el. N-o să arate bine de loc. (Aveam în rest note destul de mari).

În acest timp eu mă gândeam să-mi treacă orice notă numai să mă lase să plec.

În final mi-a dat nota 7.

***

Al doilea an de facultate, a fost pentru mine un an fast, în care totul mi-a mers din plin. A fost anul în care am luat notele cele mai mari, având media 9,60 la cele 6 examene (patru în vară şi două în iarnă). Este anul datorită căruia mi-a fost pusă fotografia la gazeta de perete a facultăţii (fotografie pe care a văzut-o un vecin – doctorul Markovschi, a cărui fiică îmi fusese colegă la grădiniţă, deci mă cunoştea, de fapt eram şi vecini, care întâmplător trecea prin Bucureşti şi a trecut şi pe la facultate) şi a povestit despre acest lucru părinţilor mei, care au fost mândri că au un astfel de fiu.

Probabil tot ca urmare a acestui fapt am fost ales în Consiliul Uniunii Asociaţiilor Studenţeşti pe facultate, această funcţie fiind cea mai mare în care am funcţionat.

În această funcţie, am fost convocat la o şedinţă în care preşedintele CUASC, avea de rezolvat nişte diferende cu un student, care avea şi el o anumită funcţie şi care (din câte am înţeles) nu se mai achita de sarcinile sale în CUASC în ultimul timp, ocupându-se doar de probleme profesionale (participarea la sesiuni de comunicări ştiinţifice). A fost criticat şi s-a propus sancţionarea lui cu excluderea din CUASC, vot de blam şi alte sancţiuni. Mie mi se părea că, dacă se propune sancţionarea, trebuie să se aleagă o singură sancţiune şi nu o multitudine de sancţiuni. Am gândit acest lucru, dar nu l-am spus, acum cred că a fost un act de laşitate

din partea mea, dar atunci, mi-am găsit o scuză fiind prima şedinţă la care participasem, că nu ar fi bine să apar eu cu păreri despre viaţa CUASC, că mai bine îi las pe cei cu mai multă vechime să sancţioneze ei pe membri mai vechi şi pe care-i cunoşteau mai bine decât mine.

***

În anul doi al facultăţii, pregăteam la un moment dat examenul pentru Statistică. Acest curs îl făceam cu conferenţiarul T. Baron. Noi, studenţii îi spuneam "baronul". Adevărul este că era un om deosebit, nu îşi permitea să ne jignească, vorbea foarte frumos cu noi studenţii.

Seminariile le făceam cu un asistent mai negricios la ten. Acestuia, noi studenţii, îi spuneam "ţiganul". Deci aveam curs cu Baronul, iar seminariile cu ţiganul.
La un seminar, asistentul ne-a întrebat anumite lucruri făcute la curs, iar noi nu ne pregatisem. De fapt nu prea aveam obiceiul să învăţăm în timpul anului de studiu decât dacă aveam vreo lucrare, sau în timpul examenelor, în sesiune.

Colegii mei întrebaţi, răspuneau spunând că nu ştiu. Asta s-a întâmplat cu unul, apoi cu altul, iar asistentul s-a gândit să întrebe un student care trecea drept un student bun, cum eram eu (avusesem o lucrare dată, iar rezultatele erau bune). Deci mă întreabă şi pe mine, iar eu i-am dat acelaşi răspuns: nu ştiu.

Văzând acest lucru, asistentul începe să ne ţină teorie, să ne facă morală. Eu, eram în picioare şi nu mă simţeam prea bine, într-un fel, consideram că mi se adresează mie, mă simţeam dator să-mi spun şi eu părerea. Într-o pauză a peroraţiei asistentului, am intervenit spunând:
- Dacă noi am cunoaşte tot ce s-a predat la curs, care ar mai fi rolul dumneavoastră? La care asistentul a rămas interzis.

Pentru examenul repectiv (Statistica calităţii producţiei industriale) în care studiam anumite lucruri despre repartiţiile statistice ("student", "repartiţia normală", "t" etc.), cu o serie de formule pe care se bazează printre altele controlul calităţii ca şi studiile de sondare a opiniei publice, mergeam la bibliotecă, unde rezolvam probleme şi citeam o carte redactată de către profesorul T. Baron. La un moment dat, văzând că unele probleme nu-mi dau rezultatul identic cu cel din carte (erau probleme rezolvate), l-am căutat pe profesor şi i-am spus. Acesta s-a uitat, şi (pentru că nu avea timp, şi pentru că, probabil nu el rezolvase problemele respective), m-a rugat să rezolv toate problemele (eu tot aveam acest lucru de gând) să le transcriu rezolvarea la cele rezolvate greşit şi să i le dau pentru a face corecturile la o viitoare editare a cărţii.

Zis şi făcut. Am găsit vre-o şapte probleme greşit rezolvate, pe care le-am rezolvat (aşa cum am crezut eu că este corect), însă nu l-am găsit pe profesor, decât la examen, unde m-am prezentat cu hârtiile respective.

În timpul examenului, care era examen scris, la un moment dat vine pe lângă mine asistentul, care uitându-se pe ceea ce scrisesem, imi spune că nu este bine, că am greşit. Eu, care eram foarte sigur pe mine, îi răspund că este bine, că el nu are dreptate. Venind şi profesorul (care a văzut că discutăm în contradictoriu), ne întreabă care este problema. Îi răspund că asistentul spune că n-am rezolvat corect problema dar eu cred că este corect, pentru că eu am folosit o formulă mai scurtă (învăţasem două formule, una mai scurtă, formulă simplificată) şi că de aceea cred că sunt anumite diferenţe de rezultate, iar asistentul neverificând decât rezultatul, a ajuns la concluzia că nu este bine.

Profesorul l-a luat deoparte pe asistent. (De fapt eu chiar atunci îi dusesem problemele rezolvate greşit din cartea lui). La examen am luat nota 10, iar despre cursul respectiv părerea mea a rămas deosebit de bună (ca şi despre profesor) spre deosebire de părerea despre asistent.

***

Cam tot în perioada aceasta, la un moment dat când mergeam pe coridor spre biblioteca ASE, o studentă (cred că era mai mică decât mine, pe care nu o cunoşteam – eram 7000 de studenţi în cadrul ASE) mă întreabă dacă n-am văzut-o pe … şi îmi spune un nume de fată. Îi răspund simplu că n-am văzut-o şi că nu o cunosc. La care fata îmi spune:

- Cum, că este “artistă” (vorbind cu voce afectată).
Pe mine oricum în perioada aceea nu mă interesau “artistele”, aşa că am lăsat-o în pace şi mi-am văzut de treabă.

***

În anul trei de facultate s-au produs mai multe “faze” intresante. Una din ele a fost cu examenul la socialism ştiinţific.

Seminarul la socialism îl făceam cu o doamnă lector despre care se spunea că fusese soţia ambasadorului României (sau un membru al ambasadei) în Brazilia. În orice caz, ne-a povestit că a fost odată pe stadionul Maracana şi că acolo este un vacarm foarte mare, încât pe stadion nu se pot înţelege două persoane decât eventual dacă îşi strigă în ureche, pentru că tot timpul se bate din tobe, se suflă în trompete etc.

Cursul la socialism îl aveam cu un domn profesor mai în vârstă. Înaintea examemului, la ora de pregătire, doamna asistentă, care voia să avem rezultate bune la socialism şi voia să se asigure de acest lucru, ne-a spus să ne alegem câte un subiect pe care să-l învăţam şi să-l ştim pentru a lua note bune. Biletele urmau să fie aşezate într-o anumită ordine, pe care noi o vom cunoaşte (ea avea grijă de acest lucru, iar noi, vom şti în momentul potrivit, să luăm primul bilet din stânga, respectiv al doilea bilet din dreapta etc).

Vine şi ziua examenului. Toţi eram bucuroşi şi speram că totul va decurge bine. În ceea ce mă priveşte n-am avut probleme.

Am aflat ulterior că un coleg a greşit şi a încurcat biletele (asta s-a întâmplat înainte ca eu să răspund), dar asistenta noastră s-a sesizat, l-a rugat pe domul profesor să meargă să-i aducă ceva de la bufet, în care timp a rearanjat biletele, aşa că următorii nu au sesizat nimic.

***

La un alt examen, cel de Psihologie şi sociologie în comerţ, unde făceam şi cursul şi seminarul cu o doamnă lector de la universitate (doamna Lizeta Curta), ajunşi în faţa examenului (oral), ea ne-a rugat, ca pe hârtia pe care ne pregăteam răspunsul în bancă, să trecem şi nota pe care credem noi că o merităm pentru răspunsul nostru.

În bancă, după ce am scris ce am ştiut despre cele două subiecte ale examenului pregătindu-mi răspunsul, având în vedere că răspunsul meu îl consideram bun, mi-am zis: "Voi lua nota pe care doamna profesoară va dori să mi-o dea, indiferent ce notă voi trece eu aici".

Răspunsul meu a fost destul de bun, dar dacă eu voi trece 10 şi dânsa apreciază răspunsul de 9, nu voi fi eu cel ce apare

ridicol? Aşa că e mai bine ca să trec o notă puţin mai mică, decât una prea mare. Deci (datorită acestui raţionament) mi-am apreciat răspunsul cu 9.

Doamna profesoară care a analizat răspunsurile, a lăudat anumite persoane (nu ne-a spus notele decât când eram toţi în sală, la sfârşitul examenului, făcând şi o scurtă caracterizare a fiecărui student, (era doar profesoară de psihologie) asta după discrepanţa între aprecierea făcută şi nota meritată), iar când a venit vorba despre mine a spus (dându-mi nota 10): "Şi acest munte de modestie care este Pfeiffer …"

Nu ştiu ce a mai spus, iar eu nu i-am spus că a fost şi o mare doză de calcul. Eu în orice caz am lăsat privirea şi am încercat să nu arăt ceea ce simt în momentul respectiv.

În ultimul an de facultate am avut al doilea semestru foarte scurt, pentru că urma să susţinem examenul de diplomă. În acest semestru trebuia să susţinem un examen la engleză, examen care mi-a creat probleme în sensul că a fost singurul examen pe care l-am căzut.
În vacanţă, călătorind pe tren, îmi reciteam notiţele şi studiam din cărţile pe care le aveam pentru a putea lua examenul la restanţă. Am reuşit în final să iau un şase. Am constatat în acest fel că nu am aptitudini pentru limbi străine. De fapt şi acum, fiul meu (Andrei), când mai spun ceva în engleză (am mai reuşit să învăţ câte ceva, dacă nu de alta măcar pentru că am învăţat programare, iar programarea are un limbaj care a fost inventat de către englezi) râde de mine spunând că

pronunţia mea este execrabilă. De fapt am avut o profesoară de COBOL (limbaj de programare) care spunea că noi nu învăţăm limba engleză la cursul pe care îl facem, ci învăţăm să vorbim “coboliceşte” în sensul că nu pronunţia interesează, ci sensul cuvintelor rezervate în COBOL şi pe care le înţelege calculatorul. (Erau cuvinte ca “add, substract, move, multiplay etc).

La un alt examen, la marketing, profesorul aplicase nişte formule care semănau cu alte formule pe care le ştiam. Problema era că ne dăduse doar două formule (de gradul doi şi trei) şi eu am încercat să le extind pentru cazul general (când formulele se complicau şi deveneau de granul n). Am reuşit să fac extinderea formulelor dar nu ştiam dacă sunt corecte sau nu şi l-am întrebat pe profesorul meu la întâlnirea dinaintea examenului pe care am avut-o. El s-a uitat puţin încurcat la mine şi mi-a spus că nu-mi poate da răspunsul imediat, dar o să-mi spună data următoare dacă sunt corecte formulele sau nu. Numai că data următoare a fost cu ocazia examenului.

La examen (nu mi-a spus dacă sunt corecte sau nu formulele) m-a întrebat dacă-mi mai amintesc de examenul din primul an pe care l-am dat la chimie, (examenul pe care l-am relatat aici, cu profesorul Armeanu) şi unde asistase şi dânsul. I-am spus că-mi amintesc de examem, că ştiu că a intrat cineva în examen, dar nu ştiam că dânsul fusese (pe atunci, lucru pe care eu nu-l ştiam, era prodecanul facultăţii). El m-a asigurat

că dânsul fusese şi mi-a comunicat nota pe care mi-a dat-o şi anume zece, pentru care eu i-am mulţumit.

***

În anul trei la un moment dat, a apelat la mine o colegă rugându-mă să merg cu ea la dans. (Era vorba de Toma Constanţa). Era o colegă cu care mă înţelegeam bine şi am acceptat (nu puteam s-o refuz). (Eu nu am fost la dans niciodată în afară de cazul de care vorbesc aici. Nu îmi prea plăcea să dansez, nu eram un cuceritor sau un dansator grozav, deşi, acum dacă stau să cuget, îmi amintesc că am fost la un dans în clasa a XII-a de liceu şi am dansat cu mai multe colege, iar de una îmi amintesc chiar cu plăcere).
Ajungem la ASE şi imediat cum am ajuns, după ce a întâlnit o cunoştinţă cu care a discutat câteva minute, ea mi-a spus:

- Ştii, Emil, am întâlnit un coleg pe care nu l-am văzut de foarte mult timp. Te superi dacă mă duc cu el?

Bineînţeles că eu i-am spus că nu mă supăr, iar ea a plecat. După această întâmplare am plecat şi eu acasă. (Nu mai aveam chef de dans).

4

Părinţii şi fraţii

Părinţii mei îi consider nişte persoane foarte dedicate nouă, copiilor şi îi consider nişte părinţi deosebiţi. În ceea ce îl priveşte pe tatăl meu, acesta (nu mai este în viaţă la ora actuală) era o persoană mai rece, care însă mi-l amintesc că, fiind copil, mă lua pe mine şi uneori pe fratele meu, sau pe amândoi pe bicicletă la pescuit.

Îmi mai amintesc că ne povestea de "călătoria sa prin Africa", călătorie în care a întâlnit muşte aşa de mari că atunci când zburau pe lângă el trebuia să se ferească ca să nu-i zboare capul de pe umeri sau o serie de întâmplări asemănătoare la care noi ne amuzam foarte tare, dar ne plăcea să ne povestească deşi ştiam că nu sunt lucruri adevărate.

Părinţii mei lucrau (în perioada pe care mi-o amintesc) la I.S. Loto Pronosport, mama era gestionară vânzătoare, iar tata era inspector pe un raion (raionul Lipova) şi munceau de dimineaţa până seara (fiind retribuiţi în funcţie de încasări).

Ştiu că mama nu prea avea timp să facă de mâncare (pleca dimineaţa de acasă şi revenea noaptea de la lucru) dar avea grijă să avem întotdeauna lapte. Cumpăra câte doi litrii de lapte pe zi şi încă câţiva litri de două ori pe săptămână, aşa că nu puteam spune că nu avem ce mânca. Pe de altă parte, duminica aveam întotdeauna de mâncare carne (de iepure, deoarece creşteam iepuri şi tăiam iepuri în fiecare sfârşit de săptămână).

Într-o duminică, pe când se pregăteau să taie doi iepuri, mă uitam la ei şi parcă ştiau ce urmează. Se ascuţeau cuţitele şi era o atmosferă care (mie mi se părea) cam apăsătoare.

La un moment dat am întrebat-o pe mămica (făcând probabil o analogie între noi care eram copii şi iepuraşii aceia care şi ei erau pui) când ne va veni şi nouă rândul să fim tăiaţi aşa cum taie iepurii. Mămica a râs şi ne-a liniştit spunând că acest lucru nu se va întâmpla.

Când avea de făcut un tip de mâncare care trebuia ţinută mai mult timp la fiert (de exemplu fasole), mama punea seara la fiert o oală mare cu fasole, se culca punând ceasul să sune după un anumit număr de ore, când se scula şi lua jos oala de la fiert, iar fasolea era gata.

Părinţii mei au fost muncitori. Înainte de 23 August 1944, tata era muncitor croitor. A lucrat în mai multe ateliere pe la mai mulţi patroni (eu evident că nu-mi amintesc, fiind născut în 1949) şi a avut o activitate de organizare a mişcării muncitoreşti prin atelierele CFR din Timişoara. A fost închis la Doftana înainte de 1944 (împreună, adică în acelaşi timp cu Nicolae Ceauşescu). Legat de acest lucru el ne-a spus că Ceauşescu nu suporta să fie contrazis şi că a avut anumite dispute cu el încă de pe atunci din închisoare.

Tot legat de acest lucru vreau să atrag atenţia asupra unui fapt: se vorbeşte despre "eroii" închişi în perioada comunistă dar nu se vorbeşte absolut deloc despre comuniştii închişi de

siguranţă înainte de 1944. Atrag în acest sens atenţia că “cei care au început” au fost capitaliştii dintre cele două războaie şi nu comuniştii. Între cele două războaie comuniştii erau prinşi, bătuţi şi închişi. Îmi amintesc de ceea ce spunea mama, că a fost arestată o dată şi i s-a cerut să spună ceva (nu mai ştiu ce) iar dânsa nu a vrut să spună (cred că a răspuns că nu ştie) la care poliţistul (agentul care o arestase) i-a dat o palmă peste faţă încât (spune mama) a simţit cum i se umflă capul în partea în care a primit palma, apoi a mai întrebat-o încă o dată. Primind acelaşi răspuns, mama a primit o altă lovitură în falca cealaltă iar capul mamei s-a făcut mare, deoarece a simţit cum creşte în partea cealaltă. Sau schingiuirile suferite de tata, care a fost urmărit de către agenţii de poliţie prin judeţul Hunedoara, unde ajunsese căutându-şi de lucru, şi unde a fost căutat cu baioneta printre căpiţele de fân ale unei livezi unde se bănuia că ar fi el.

La un moment dat a fost prins şi pentru a spune o serie de elemente ce interesau (case conspirative, nume conspirative, colegi etc) a fost bătut şi schingiuit. (La un moment dat i s-au băgat ace sub unghii ceea ce este foarte dureros).

Legat de acea perioadă, tatăl meu spunea şi că erau capitalişti şi capitalişti, că nu erau toţi la fel. La un moment dat, era angajat la un patron în calitate de croitor şi era căutat de poliţie datorită activităţii sale. Au venit şi la patronul său spunând că îl caută pentru că este comunist. Patronul le-a spus că pe el nu îl interesează ce este, el are nevoie de muncitori şi anume de muncitori buni şi că dacă este muncitor bun el va

munci acolo atât cât va putea. Pe el nu îl interesează că este comunist.

Legat de aceste lucruri reamintesc lungul şir de răscoale populare (Horia, Cloşca şi Crişan, răscoala condusă de Tudor Vladimirescu, răscoala din 1907 etc), răscoale care au fost urmate de înăbuşirea lor cu deosebită cruzime, aceasta deoarece ţăranii se ridicaseră împotriva "ordinii de drept". Acelaşi lucru l-au făcut şi cei care erau împotriva "comunismului" în perioada 1950 – 1989, deci era la fel de justificată acţiunea regimului comunist ca şi acţiunea regimului anterior împotriva comuniştilor.

De fapt, asta este datoria fiecărui regim politic, să apere ideile care au dus la construirea sa. În acest sens nici un regim politic nu face excepţie. Vreau să spun că şi acest regim (cel actual, cel capitalist) s-a ridicat împotriva celor ce-şi cereau drepturile (vezi mişcările minerilor şi felul cum au sfârşit ele).

Nu fac aici apologia acţiunii comuniste, dar consider că luările de poziţie împotriva comuniştilor, filmele privind închisorile comuniste din perioada 1990 şi în continuare, faptul că cei care erau numiţi "legionari" până în 1989 sunt numiţi "partizani" după 1990, faptul că o serie de nume de străzi au fost schimbate după 1990, constituie tot atâtea exemple a acţiunilor de revanşă pe care capitalismul le are împotriva societăţii aterioare, acţiuni pe care eu cel puţin le consider excesive.

De fapt, legionarii, care nu mai aveau viitor după 23 August, când şi-au dat seama de acest lucru, au încercat să intre în mişcarea muncitorească şi s-o influenţeze. Sigur că aici se face vinovată şi toleranţa muncitorilor, a conducătorilor lor, dorinţa lor de a avea cât mai mulţi membrii, lipsa lor de consecvenţă şi de fermitate.

După 1944, tatei i s-au încredinţat nişte funcţii de director la "Ferma roşie" şi "Ferma albă" în Bucureşti. Era o perioadă foarte grea, când toată lumea avea lipsuri mari (era perioada de după război). Eu aveam o fire mai sensibilă, eram bolnav şi nu aveam voie să mănânc orice. Mi s-a povestit că mă plimbam printr-o vie (probabil la fermă) unde era un paznic căruia eu îi spuneam să-mi dea nişte struguri. El primise însă ordin să nu mă lase să mănânc (probabil din cauza bolii mele, care imi provoca diareree). Sub diferite pretexte el mă refuza. La un moment dat i-am spus:

- Fir-ai tu al dracului Morel (acesta era numele lui) că tu ai struguri şi mie nu-mi dai! (trebuie să fi avut vreo patru ani cel mult).

Ştiu că în acea perioadă (după cum mi-a spus tatăl meu) lui nu-i era foarte uşor pentru că nu avea decât patru clase, iar acolo avea de condus persoane care aveau şcoală (ingineri, doctori veterinari etc). A început să înveţe şi a încercat să-şi atragă de partea sa o serie de persoane pentru a putea să se impună în calitate de conducător şi se pare că a reuşit.

În discuţiile pe care le-am avut cu tata, ştiu că lui îi plăcea să ne întrebe de ce credem noi că revoluţia din Spania nu a reuşit, la care nu prea ştiam ce să răspundem, aşa că ne spunea tot el. Anume că Partidul Comunist din Spania a greşit în sensul că nu şi-a atras sprijinul marii mase populare spaniole, care erau credincioşi catolici, Partidul Comunist din Spania fiind împotriva catolicismului.

Mi s-a mai relatat că a fost un timp când au fost făcute în cadrul Partidului Comunist anumite schimbări, se făcea o "revizuire" şi în cadrul partidului, (prin anii '50) trebuia să ai în familie pe cineva de origine ebraică. Acum s-au încercat să fie despărţiţi mama de tata, dar această stratagemă nu a reuşit. Ca o glumă, mama îmi spunea că vecinii îi povesteau că pe tata l-au văzut cu alte persoane, dar mama încerca să nu arate că-i pasă şi întreba dacă persoana respectivă era mai tânără decât ea şi mai frumoasă şi, dacă răspunsul era afirmativ, atunci spunea că are voie dacă e mai tânără şi mai frumoasă…

Referitor la comunism şi comunişti, tata spunea că sunt mulţi membrii PCR dar puţini comunişti (înţelegând puţini comunişti adevăraţi, din convingere). În acest sens dânsul, referindu-se la Silviu Brucan, care a făcut parte din "cei şase" (scrisoarea celor şase) şi de care a aflat Ceauşescu, spunea că el (Silviu Brucan) a trădat şi că datorită lui s-a aflat de "cei şase". Nu ştiu ce-l făcea pe tata să tragă aceste concluzii, dar era ferm convins de aceasta.

Tot legat de felul de a fi al tatălui meu, îmi amintesc că la sfârşitul vieţii lui obişnuia să spună că el a fost comunist, este comunist şi va fi comunist atâta timp cât va trăi.

Legat de perioada dintre 1944 şi 1950-1955, părinţii mei spuneau că în acea perioadă o serie de legionari au intrat în rândurile Partidului Comunist şi că în acea perioadă circula o zicală, un dicton, din care îmi mai amintesc numai următoarele versuri:

………………………
Frate dragă, nu fi trist.
Viaţa merge înainte
Prin Partidul Comunist.

(Unde "frate" este apelativul pentru legionari).

Aşa se explică, cum în ultima perioadă de returnare a datoriilor externe, oameni revoltaţi s-au adresat unui activist de partid care ar fi spus:
- Ve-ţi ajunge să mâncaţi şi fân până când ne vom plăti datoriile.

***

Legat de fiul meu, Andrei, vreau să spun că el a fost un băiat extraordinar (cred că este şi meritul meu şi al soţiei, pentru că

aşa l-am crescut). Era un băiat ascultător, dacă îi explicam un lucru făcea întocmai.

O dată (el era bolnav, era răcit şi avea roşu în gât, nu putea merge la grădiniţă şi trebuia ţinut acasă) am chemat-o pe mama de la Lipova să vină la noi la Timişoara, să aibă grijă de el, să stea cu el, deoarece noi trebuia să mergem la serviciu. Cum trenul venea doar la ora 10 şi noi trebuia să plecăm de dimineaţă, i-am explicat că a doua zi va fi singur când se va trezi, dar va veni imediat "mama-Ani" (aşa îi spunea el) şi va sta cu el. Când va veni, va suna la uşă şi i-am spus să întrebe cine este şi dacă va spune că este ea, atunci să-i deschidă ca să poată intra.

Eu am plecat de la serviciu la gară, am aşteptat-o şi am mers împreună acasă, dar am lăsat-o pe mama ca să procedeze ca şi când eu nu aş fi acolo şi totul s-a întâmplat aşa cum mă aşteptam. Bineînţeles că l-am lăudat pe Andrei pentru faptul că a fost cuminte şi m-a ascultat (el avea doar trei ani, trei ani şi ceva).

Altă dată eram pe balcon şi aveam ceva de lucru, meşteream ceva (nu mai ştiu ce), dar eram foarte preocupat de ceea ce făceam. Andrei era şi el cu mine, (avea mai puţin de trei ani) şi se juca pe acolo, din când în când mă mai întreba ceva, dar eu nu-l auzeam şi spuneam doar "da, da" şi-mi continuam treaba.

La un moment dat el a rostit cu voce tare, ca să-l aud, poate puţin cam autoritar:
-Tata, fi "tent", tata, fi "tent!". (adică fi atent tata!).

Acest fapt m-a surprins, el era doar un copil, dar şi-a dat seama că eu nu-l ascultam şi a încercat să-mi atragă atenţia.

În acea perioadă, el pronunţa cuvintele simplificându-le, pronunţând doar o silabă sau două cel mult dintr-un cuvânt. La el mare era "ma" pronunţat mai gros, iar mic era "mi" pronunţat subţire. Stelele erau "te", nisipul era "si" etc. Primul cuvânt (în afară de "mama") care a fost pronunţat corect a fost "lapte" probabil pentru că-i plăcea laptele.

Am făcut şi excursii cu el, cu soţia şi nişte rude sau numai eu singur cu el şi întotdeauna s-a comportat bine. Nu am avut probleme deosebite cu el. Acum el este mare, a terminat studiile şi lucrează într-o firmă făcând "site"-uri pe internet pe bază de contract cu diferite alte firme. Calculatorul este o pasiune şi pentru el.

Soţia mea, Maria, (Mariana îi spunem noi) este de origine din Ineu (Arad). Acolo are un frate (pe nume Hălmăgean Ion), care este căsătorit şi are doi copii (pe Ionel şi Marina de 12 şi respectiv 15 ani). Soţia şi-a pierdut ambii părinţi destul de curând (anul trecut mama şi cu câţiva ani în urmă tatăl). În Ineu (pe strada Republicii aproape de ieşirea din Ineu spre Bocsig) ei locuiesc într-o "proprietate", o casă cu grădină care este evaluată la 150 milioane de lei. Evaluarea s-a produs cu

ocazia succesiunii din care ar fi revenit 50% soţiei, dar dorinţa mamei ei a fost ca moştenirea să se facă altfel şi anume 50% să-i revină lui Nelu (fratele soţiei) iar restul să-i revină soţiei sale (care se numeşte tot Maria) aşa că aceasta este situaţia în acest moment. Aceasta pentru motivul că noi avem unde sta, iar dacă se întâmplă ceva între cei doi (Nelu şi soţia lui), să nu poate s-o dea afară, pentru ca familia să rămână împreună.

Oricum, eu nu cred că între ei s-ar putea întâmpla ceva rău, pentru că amândoi sunt nişte persoane corecte, şi chiar dacă Nelu ar putea să se gândească la altceva, (eventual sub influenţa unei stări de ebrietate) l-ar pune la punct soţia mea (ca sora lui mai mare) imediat.

Tata a fost o persoană dedicată muncii sale. În ultima perioadă a vieţii (ca pensionar) a avut o serie de funcţii pe linie de partid în Lipova. Era membru în comitetul de partid (mi se pare) şi în această calitate răspundea printre alţii şi de muncitorii de la salubritate (între care erau şi măturătorii de stradă). Legat de aceştia ne spunea într-o discuţie că munca lor este foarte importantă, că ei sunt muncitori la salubritate, că au grijă de sănătatea oraşului, că fac ca restul locuitorilor să poată respira aer curat făcând eforturi în acest sens, sculându-se dimineaţa devreme şi măturând străzile. Acest lucru le spunea şi lor la şedinţele pe care le avea.
Sora mea (Elisabeta) a avut la un moment dat probleme la serviciu şi s-a plâns tatălui meu. După cum spunea ea, erau nişte probleme legate de faptul că cineva voia ca ea să fie dată afară din activitate (nu ştiu amănuntele). Ea însă era prezentă

la serviciu, semna zilnic condica, dar după un timp i s-a spus să nu mai vină că vine degeaba. A continuat să fie prezentă la serviciu o perioadă, după care a dat întreprinderea în judecată şi nu s-a mai prezentat la lucru. L-a rugat pe tata să intervină, în sensul de a o ajuta dacă poate să rezolve acestă problemă.

Tatăl meu nu a intervenit până atunci pentru nimeni (sau eu nu am cunoştinţă) iar acum a făcut următorul lucru (după cum spune dânsul, iar eu nu am motive să nu-l cred). El ne-a spus că s-a dus la Arad la prim secretarul comitetului judeţean de partid (care se numea P. Aron) şi i-a cerut să trimită pe cineva să verifice care este adevărul şi să ia măsuri în consecinţă. Cererea a fost făcută într-o discuţie personală (nu ştiu dacă mai era cineva de faţă sau nu) dar tatăl meu, fiind un membru PCR din ilegalitate şi-a permis să meargă la prim secretar. Nu ştiu ce relaţii erau între ei dar bănuiesc că erau relaţii cordiale, că se respectau reciproc. Deci tatăl meu i-a cerut să "găsească două-trei persone cinstite" în aparatul său de partid care să facă această cercetare.

În orice caz, au fost trimise aceste persoane la întreprinderea respectivă care au făcut cercetarea şi în urma acesteia sora mea a câştigat procesul iar întreprinderea a fost obligată să o reangajeze şi să-i plătească toate zilele care au trecut din momentul în care nu a mai fost plătită până în momentul reangajării.

Sora mea a refuzat reangajarea (nu mai putea să lucreze alături de persoanele de acolo, de altfel ar fi fost privită suspicios şi ar fi fost dificil să rămână acolo), aşa că s-a angajat în altă parte.

Cei care au avut astfel de probleme ştiu ce se întâmplă când cineva dădea în judecată o întreprindere. De regulă câştiga întreprinderea.

***

Mama s-a născut în America (în Cleveland, statul Ohio) iar acest lucru s-a întâmplat deoarece mama sa (bunica mea) a plecat la un moment dat după bunicul – care plecase în America să-şi caute un alt rost. L-a găsit şi au trăit un timp împreună. Cert este că bunica a plecat de aici din România cu doi copii şi s-a întors cu patru (se pare că la un moment dat nu s-au mai înţeles. Bunica făcea menajul şi spăla acolo pentru un bloc – după cum ne povestea – care avea mai multe persoane care munceau. Făcea mâncare pentru toţi şi spăla. Povestea că, acest lucru era posibil pentru că avea maşini de spălat şi de călcat şi putea face acest lucru. Dar bunicul (pe care nu l-am cunoscut, care a rămas în America) era cam beţiv şi nu putea să-l strunească în nici un fel. Aşa se face că bunica s-a întors în România.

La întoarcere, după cum povestea bunica, a avut destule probleme în sensul că era în gară prin Italia (pentru a reveni în România a călătorit cu vaporul până în Italia) şi doi copii de-ai ei erau în tren dar ea nu apucase să se urce cu bagajele şi cu restul de doi copii şi trenul s-a pus în mişcare.

Atunci bunica a început să strige şi să ceară ajutorul într-o italiană aproximativă (aşa cum ştia şi ea) spunând:
-Dua bambina gara, dua bambina trenu'
şi cerând ajutor mai mult prin gesturi. Oamenii probabil au înţeles ce se întâmplă pentru că au oprit trenul, au îmbarcat-o şi pe ea, şi apoi au pornit trenul din nou.

Bunica ne-a mai povestit că a avut probleme şi cu bagajele, în sensul că pe drum (bagajele nu mergeau împreună cu ei, fiind bagaje mari, voluminoase erau transportate separat) au dispărut două din cele patru bagaje. Erau nişte cufere mari în care avea o serie e lucruri pe care le agonisise în timpul şederii în America.

Aceste bagaje nu au mai fost recuperate niciodată.

Bunica era o femeie foarte credincioasă din care cauză au existat discuţii între ea şi tata, pentru că acesta, era ateu şi nu dorea ca noi, copiii, să fim crescuţi cu dogmele bisericii. Îmi amintesc că bunica ne obliga pe mine şi fratele meu mai mic (Ilie) să spunem rugăciuni înainte de masă (părinţii nu erau acasă, erau la muncă) şi nu primeam de mâncare până nu terminam. Noi, evident mai încercam să fentăm, dar acest lucru nu ne "ţinea" întotdeauna. În orice caz eu consider că părerea mea despre biserică, care nu este de loc favorabilă, se datorește şi acestei cauze. În orice caz nu-mi explic cum s-a transformat practic instantaneu (la scara istoriei) concepţia ateistă cu cea contrară la nivelul marii majorităţi a populaţiei în urma revoluţiei de la 1989. Am auzit şi la televizor o

concepţie interesantă cum că creaţionismul este o credinţă la fel cum darvinismul este şi el o credinţă. Acestă schimbare o consider ca pe o involuţie la scara societăţii noastre.

La un moment dat, am făcut un curs pentru secretarii şi preşedinţii de asociaţii sportive la Bucureşti. Aici ni s-a spus printre altele că la francezi numărul persoanelor care se declară atee este de aproximativ 30% ceea ce consider eu este o dovadă a gradului mare de educaţie în Franţa. Nu mai ştiu care este acum situaţia (asta era prin 1977) dar acest lucru spune multe.

Eu consider darvinismul o ştiinţă (o teorie ştiinţifică), iar creaţionismul, credinţă. Dacă darvinismul caută să aducă dovezi în sprijinul său, creaţionismul nu aduce dovezi, ci singurul argument este "crede şi nu cerceta". Acest argument este invalidat în ştiinţă unde se spune: cercetează, studiază, descoperă cele mai noi fapte şi încearcă să susţii sau să infirmi acestă teorie, sau crează alta. Oricum legat de credinţă (sau de credinţe – pentru că nu există numai una singură) numărul cărţilor sunt câteva (în credinţa creştină, Biblia este considerată de bază, Biblia unde nu se fac demonstraţii ci se prezintă nişte lucruri care sunt considerate fapte şi care nu pot fi combătute, ele trebuie considerate reale şi intangibile, nu pot fi contestate sau nu e admisă contestarea lor) iar în ştiinţă numărul cărţilor este imens, infinit practic. Cunoştinţele omenirii se dublează o dată la fiecare şapte ani, iar acest ritm este în continuă creştere. Numai în medicină sunt publicate anual peste un milion de lucrări ştiinţifice. În ştiinţă se fac

demonstraţii, chiar sunt cerute aceste demonstraţii. Un lucru nou nu este admis decât dacă se reuşeşte demonstrarea sa, o ipoteză este admisă ca teorie numai dacă şi în măsura în care sunt aduse dovezi în sprijinul ei.

***

Fraţii mei, în număr de trei, sunt Nicolae, (cel mai mare), apoi Iosif şi Ilie, despre care am mai vorbit, care fiind cel mai apropiat ca vârstă, îmi este şi cel mai apropiat sufleteşte.

Cei doi fraţi mai mari, au avut o istorie oarecum comună, fiind amândoi muncitori la IVA Arad (Întreprinderea de vagoane), datorită faptului că ei au făcut o şcoală profesională în domeniu. Fratele cel mare, Nicolae, a ajuns să fie maistru la Arad şi a fost trimis în delegaţie în Cuba, în Brazilia şi de două ori în Egipt (unde a fost şi cumnata mea şi la vizitat o dată acolo). Ceea ce este interesant din aceste delegaţii (în care se pare că a fost plecat ca maistru în construcţia de vagoane, şi unde a lucrat în acest sens) este că în Cuba, după cum povestea el, cea mai mare insultă care se putea aduce unui cubanez (cu care din câte am înţeles a legat şi prietenii) era atunci când îi spuneai unuia că nu are spirit revoluţionar. Un cubanez putea să-ţi ierte orice numai acest lucru nu.

Legat de femeile din Cuba, îmi povestea (şi există explicaţii istorice în acest sens) că atunci când treceai pe lângă o femeie

singură, trebuia să-i spui ceva, să faci o remarcă măcar, pentru că altfel se oprea şi-ţi spunea că nu eşti bărbat. (Fratele meu a învăţat spaniola pe care a ajuns să o vorbească bine).

Legat de trestia de zahăr, mi-a spus că a fost dus o dată la cules de trestie de zahăr. Au ajuns acolo pe la ora 10 cu autobuzele, după care s-au aşezat să mănânce ceva (erau într-o excursie). După aceea au intrat în lanurile de trestie, au tăiat nişte trestie, după care au fost din nou chemaţi să mănânce şi să bea. Au mai făcut o excursie prin lanurile de trestie de zahăr după care au ieşit, au mâncat şi s-au întors la casele lor. (Cred că aşa sa desfăşurat "excursia" pentru că ei erau musafiri în ţară şi nu trebuiau să fie obosiţi, aveau misiunea lor, iar această ieşire a fost făcută ca o excursie, pentru a vedea cum arată trestia de zahăr şi ca o prezentare a unor obiceiuri locale).

În Brazilia, fratele meu mi-a spus că acolo (şi el era membru PCR) el a trebuit să-şi lase carnetul de membru PCR acasă iar acolo el era socialist (nu comunist) sau cel puţin aşa trebuia să se prezinte. Se pare că în Brazilia puteau avea probleme dacă se prezentau ca fiind comunişti.

În Egipt el a fost de două ori. De acolo mi-a cumpărat o rachetă de tenis "schlesinger" pe care o mai am şi acum şi care este în stare foarte bună. Cred că a costat destul de mult şi m-a impresionat când mi-a dat-o (împlineam vre-o 30 de ani).

Despre celălalt frate, Iosif, a fost şi el muncitor la IVA, iar apoi (o bună perioadă de timp) a fost normator la IFET Arad (întreprinderea forestieră). A făcut liceul la seral şi ştiu că avea mereu probleme pentru faptul că nu avea timp (se plângea în acest sens) şi pretindea ca atunci când vine el de la Arad (unde făcea naveta) cu trenul, să fie mâncarea nici prea caldă, nici prea rece, ca s-o poată mânca repede şi să plece la şcoală, la seral, la ore.

Din aceste motive bunica, (care avea un dar de a pune totul pe versuri) i-a făcut o poezie scurtă:

Iosif merge, Iosif vine,
Iosif mâncă ce rămâne.
Iosif lucră cel mai greu,
Iosif mâncă cel mai rău.

Acum el este în Lipova (împreună cu mama) unde se bucură de pensie, unde are grijă de ea şi unde face ceea ce-i place cel mai mult: pescuieşte în Mureş.

***

Bunica a fost foarte sănătoasă până când s-a stins din viaţă la vârsta de 81 de ani. Rudele sale erau din zona Clujului, de unde ne tragem şi o mare parte din noi.

5

Viaţa ca adult.
Activitatea în producţie

După ce am luat diploma de licenţă (cu nota 10) a urmat repartizarea în producţie. La repartizare a intrat prima o colegă (care era şefa de promoţie) iar în următoarea serie de cinci persoane am intrat şi eu.

Eu voiam să obţin o repartizare la Timişoara (dacă se putea – având ca suport anumite trăiri emoţionale legate de unele amintiri din timpul practicii făcute în ultimul an la Timişoara) dar şi datorită faptului că părinţii erau la Lipova, deci relativ aproape (60 km de Timişoara). Dacă nu puteam obţine repartizare la Timişoara, mă gândeam să încerc repartizare la Arad, Braşov, Constanţa sau într-un oraş de munte. Nu era o problemă pentru că erau locuri numai în oraşe mari şi anume cca. 10 în Bucureşti, trei în Timişoara, cinci în Arad, în Deva, Sibiu, Braşov, Constanţa, Cluj, Câmpeni etc deci numai în oraşele mari sau în orice caz mai răsărite. Aşa că nu a fost nici o problemă şi am obţinut loc în Timişoara aşa cum am solicitat, fără să am probleme cu alţi colegi (cum a fost un caz, în seria mea de repartizare, în care o persoană a solicitat un loc în Bucureşti şi imediat a fost contestat de un alt coleg care voia acelaşi loc).

După repartizare, stând de vorbă cu o colegă ce fusese repartizată la Deva (era din Bucureşti, iar eu fusesem în Deva într-o excursie şcolară şi mi-a plăcut Deva în mod deosebit, se numea Maier Doina), i-am spus că Deva este un oraş frumos şi că eu consider că îi va plăcea şi ei şi că se va căsători în Deva şi va rămâne acolo.

După câţiva ani, în Timişoara fiind, m-am întâlnit cu acea colegă. M-am bucurat de întâlnire şi discutând cu ea am aflat că a venit în delegaţie în Timişoara şi că este în Deva, că s-a căsătorit şi că în general îi mergre bine (eram încă tineri şi optimişti).

Am obţinut deci repartizare la întreprinderea Tehnometal din Timişoara (dacă mă gândesc acum, puteam obţine o repatizare mai bună) şi m-am prezentat la întreprindere în data de 4 august 1971. Puteam să mă prezint şi mai târziu, dar eram oarecum plictisit de vacanţa de vară, care a urmat după terminarea facultăţii având în vedere că în Lipova nu prea erau multe feluri de aţi petrece timpul şi eram curios de ce va urma.

La Tehnometal am fost angajat la serviciul aprovizio-nare, în compartimentul plan (unde se făcea planificarea apro-vizionării, se făceau calcule legate de necesarul materialelor de aprovizionat, plecând de la planul de producţie şi necesarul de materiale pentru fiecare produs finit) şi în general m-am simţit bine. Legat de activitatea mea aici, reţin faptul că aici se făcea cafea în fiecare dimineaţă (era o doamnă, doamna Moraru care făcea acest lucru şi le punea fiecărei persoane ceaşca de cafea pe masă). Bineînţeles că m-am obişnuit şi eu să beau cafea. Am început să contribui şi eu şi am devenit un consumator obişniut (în facultate nu obişnuiam să beau cafea). Într-o zi, doamna Moraru a lipsit de la serviciu şi nu a făcut nimeni cafea. La un moment dat am simţit că-mi lipseşte ceva şi nu ştiam ce, m-a apucat chiar şi un tremur. Mi-am dat

seama că era lipsa cafelei. Cafeaua este un drog şi acest lucru l-am simţit atunci cel mai bine, ca o experienţă făcută pe propria piele.

La un moment dat, cam după trei ani de când eram la Tehnometal, am fost chemat de şeful contabil care mi-a spus că am fost desemnat pentru a urma un curs la Centrul Teritorial de Calcul (CTCET) din Timişoara, pentru a deveni specialist în tehnică de calcul şi că este o problemă de viitor, urmând ca Tehnometal să fie o întreprindere pilot în acest domeniu. Am acceptat şi am urmat cursul respectiv (cu scoatere din producţie, ceea ce însemna că în perioada respectivă nu mergeam la serviciu, perioada era de patru luni, din februarie până în iunie, având doar obligaţia de a frecventa cursurile şi fiind obligaţi să nu plecăm din Tehnometal un timp de cinci ani). Cursul l-am făcut cu un coleg, cu care m-am înţeles bine (deşi aveam firi oarecum diferite, dar complementare – care se numea Fabian şi care din păcate în urmă cu aproximativ 10-12 an s-a stins din viaţă. Despre el îmi amintesc că fuma mult, că fuma ţigările până se frigea pe degete şi că îi plăcea să bea cafeaua practic fără zahăr).

Perioada petrecută la acest curs a fost o adevărată vacanţă. În ceea ce mă priveşte frecventam cursurile regulat, şi voiam să învăţ ceea ce era de învăţat. Aveam de învăţat o serie de lucruri (care erau noi pentru mine, deoarece nu făcusem în facultate nimic despre calculatoare, auzisem despre ele pentru că era o secţie în ASE, secţia de cibernetică economică) ca de

exemplu despre scheme logice, limbajul COBOL etc. Aceste lucruri erau noi şi îmi plăceau, erau lucruri interesante. De exemplu, la începutul cursului, unul din lectorii noştri ne-au dus şi ne-au arătat “monstrul” (calculatorul, care avea o sală specială unde nu se intra în general – sau intrau doar persoanele autorizate – şi ne-a spus că atunci când CTCET (Centrul de Calcul Electronic Timişoara) a primit acest calculator (IRIS 50) şi l-au pus în funcţiune, la imprimanta calculatorului a început să se livreze o foaie de hârtie pe care era desenată o femeie frumoasă. La sfârşitul listingului (a foii de hârtie) era întrebarea (în limba franceză, calculatorul fiind importat din Franţa) dacă utilizarorii vor să vadă mai mult. Evident că cei de la calculator au raspuns da (*oui* in franceză). După care calculatorul a livrat un nou listing, o foaie de hârtie pe care era desenată o femeie frumoasă în costum de baie cu întrebarea dacă utilizatorii vor să vadă mai mult. Răspunsul operatorilor a fost acelaşi, da! La acest răspuns, calculatorul a livrat un alt listing pe care scria în limba franceză: „Ne pare rău dar la acest calculator nu puteţi vedea mai mult”!

De la acest curs îmi amintesc în special orele petrecute cu doamna Petrescu, care avea un deosebit tact pedagogic. La sfârşitul cursului, aveam de făcut mai multe programe care trebuiau rulate şi trebuiau depanate astfel încât să meargă bine (fară erori), iar mie unul din programe îmi dădea erori pe care nu le înţelegeam. M-am dus cu el la doamna Petrescu, pe care am întrebat-o ce părere are, ce are programul. S-a uitat la listing, la erorile semnalate şi mi-a spus: mai dă-l odată la

rulat, pentru că este om şi el, mai greşeşte şi el! L-am dat (fără nici o modificare) şi totul a fost în ordine.

După terminarea cursului, am fost încadrat ca analist (cursul se numea "Curs de analist de sistem şi programator analist de sistem") la Oficiul de calcul al întreprinderii, care a fost creat. În această calitate, deşi am creat mai multe programe, misiunea mea (şi a colegilor era să le dăm asistenţă unor programatori şi analişti de la CTCET care trebuiau să proiecteze o serie de programe pentru întreprinderea noastră, printre care era contabilitatea materia-lelor, care a fost prima lucrare concepută şi implementată în întreprindere şi o lucrare de calcul al necesarului de aprovizionare (o lucrare mai mare, de care urma să mă ocup eu mai târziu, adică eu trebuia să dau relaţiile necesare din întreprindere pentru proiectarea sa).

Legat de lucrările informatice, a apărut o discuţie în legătură cu acestea la care am luat parte. Era vorba despre lucrarea de contabilitate a materialelor, la care lucrasem şi eu, participând la codificarea unor grupe de materiale şi de care nu mă mai ocupam direct în momentul respectiv, dar la care ţineam ca la o lucrare pe care o consideram bună. Seful biroului contabilitate (care nu lucra efectiv dar care era pus în temă cu problemele lucrării) şi-a permis la un moment dat să critice lucrarea spunând (aproximativ) că mai bine ar face lucrarea manual, că ar face-o mai bine şi mai repede. Acest lucru I-a spus unui coleg. Când ne-am întâlnit noi doi i-am spus că el se va apuca să facă manual lucrarea atunci când îmi voi vedea eu ceafa, pentru că lucrarea, chiar dacă are anumite lucruri care

ar putea fi făcute mai bine, este mult mai bună, mai rapidă decât orice lucrare manuală şi că eu cred că niciodată, atunci când cineva va lucra pe calculator un anumit lucru nu va mai dori să lucreze manual. Deşi atunci el a fost nervos, ulterior, practica mi-a dat dreptate, lucrările sau desfăşurat în continuare aşa cum le-am prevăzut, folosindu-se prelucrarea automată. Acest lucru pare acum evident, când toată lumea foloseşte programele pe calculator, dar atunci lucrurile erau la început şi cei care susţineau să se lucreze pe calculator erau consieraţi nişte "vizionari". Adevărul era că atunci se lucra altfel, mult mai greoi decât acuma.

În ceea ce priveşte activitatea mea la Tehnometal, a apărut un caz la un moment dat care cred că merită să fie amintit.

Într-o dimineaţă, pe la ora 10, se prezintă la noi, la oficiul de calcul, două persoane de la CTCET, care sunt îndrumate la mine şi care-mi cer ce să semnez un contract (de fapt era vorba despre avizarea unui contract ca realizat). Eu, care răspundeam de contractul respectiv din partea întreprinderii (era vorba despre calculul necesarului de materiale, care la insistenţele CTCET erau proiectate cu un pachet numit *oracle lancement* şi despre care nu aveam cunoştinţă să-şi fi realizat cerinţele. Le-am spus respectivilor că eu nu am văzut până în acel moment o lansare de calcul şi nici rezultate şi ca urmare eu nu voi semna realizarea contractului. (De fapt contractul suferise o decalare de termen). La acestea ei au spus că au fost trimişi la mine de către directorul întreprinderii (pe atunci director era ing. Dobreanu). La acestea am replicat că

directorul mie nu-mi spusese nimic (bineînţeles că în acele momente sângele mi s-a urcat în zona superioară şi că eram foarte nervos). Ei mi-au cerut să-l sun pe director. Am sunat la secretariat şi i-am povestit secretartei cum stau lucrurile, cerându-i să-i ceară directorului să mă sune să stăm de vorbă dacă este cazul. Directorul nu m-a sunat, delegaţii respectivi văzând că nu pot rezolva problema cu mine, au plecat. Mai târziu am aflat că s-a semnat de cineva contractul şi că acel cineva a fost directorul Dobreanu. Mai târziu directorul Dobreanu (care era o persoană despre care nu pot spune decât cuvinte bune şi care a venit la noi din presă, a plecat ca director la o întreprindere de aprovizionare – BATMA 35 dacă nu mă înşel şi ne-am întâlnit, am schimbat câteva cuvinte, dar nu am discutat niciodată această întâmplare).

Viaţa mea la Tehnometal a fost o viaţă fără griji, aceasta deoarece eram tânăr, necăsătorit deci fără obligaţii, fară griji. Când îmi terminam lucrul în general mergeam (vara) la baza sportivă a întreprinderii (am fost un timp secretarul bazei sportive, cu care ocazie am fost trimis câteva luni – cred că trei – la un curs cu secreatarii şi preşedinţii de asociaţii sportive la Bucureşti la Academia Ştefan Gheorghiu). Aici. La baza sportivă îmi petreceam toată ziua jucând tenis cu colegii sau cu alte persoane ce frecventau baza. La un moment dat am avut un meci (în cadrul unui concurs de casă) la tenis cu un coleg care era salariat la Institutul de Sudură şi am pierdut acel meci cu 7-5, 7-5. Câtva timp după aceea nu l-am mai văzut pe cel care mă bătuse, dar ştiu că nu puteam de loc să îmi câştig mingile, pentru că alerga foarte mult, pentru că el era o persoană mai înaltă decât mine, avea braţele mai lungi şi

“agăţa” toate mingile trimiţându-le înapoi. În meciul respectiv a alergat foarte mult şi deşi eu credeam că-l pot bate, n-am reuşit. Deci vre-o două săptămâni nu-l mai văd, după care apare. Îl întreb pe unde a fost că nu l-am mai văzut. Mi-a răspuns:
- După meciul cu tine, am fost ca bătut, am fost aşa de obosit că a trebuit să stau acasă ca să mă odihnesc.

***

Perioada care am petrecut-o la Tehnometal o consider una din cele mai fericite perioade din viaţa mea. Asta pe de o parte pentru că eram tânăr, şi pe de alta pentru că aveam un salar destul de bun, nu aveam griji şi pot să spun că în general o duceam bine, deşi nu aveam o stare materială extraordinară. Puteam să-mi permit să merg în concedii (mergeam în general cu cortul), să mă distrez jucând tenis, să fac în general ce vreau (fără să vreau lucruri deosebite).

O plăcere deosebită îmi făcea să merg în excursii (drumeţii) cu anumiţi prieteni sau colegi. Deoarece am copilărit lângă munţii Zarandului, prima excursie mai mare am făcut-o la sfârşitul liceului împreună cu clasa, la Căsoaia (o cabană din munţii Zarandului, relativ aproape de Lipova). Am plecat din Lipova cu trenul şi am mers până într-o localitate de unde am urcat până într-un loc (nu mai ştiu unde) dar aveam de gând ca de acolo să ajungem în aceeaşi zi la Căsoaia. Conducătorul grupului era Socoşan Adrian, iar eu eram în preajma

dirigintelui nostru, care ne povestea diverse lucruri. Aşa se face că grupul s-a spart în două grupuri, un grup care mergea înainte şi era condus de Adrian şi al doilea, din care făceam şi eu parte şi care era format în jurul dirigitelui (Catina Milentie). La un moment dat ne-am dat seama că ne-am pierdut de celălalt grup şi că nu ştim cum să mergem mai departe. Am continuat însă pe drumul pe care eram, care era în coborâre şi la un moment dat ne-am dat seama că vom ajunge la poalele muntelui, la calea ferată. Am propus să mergem cu trenul până la Lipova, de unde m-am angajat eu să-i conduc până la Căsoaia. Discuţia a fost cum să facem, să mergem acasă în Lipova urmând să ne întâlnim dimineţa, pentru a continua drumul mai departe, sau să pornim cum ajungem în Lipova, mai departe. Eu am propus a doua variantă, obiectând la prima că o parte nu vor mai dori să vină (nu vor mai fi lăsaţi de părinţi). Aşa am făcut.

Am luat-o pe Valea Şoimoşului în sus şi după un timp a început să se însereze. Am înnoptat într-o baracă de la capătul Văii Şoimoşului, unde (înainte de a ne culca) am fost sfătuiţi de domnul diriginte să mâncăm şi nişte ceapă pentru a preveni o răceală.

A doua zi dimineţa am continuat drumul şi în cele din urmă am ajuns la Căsoaia unde ne-am întâlnit cu ceilalţi colegi. În total eram vre-o 20-25 colegi iar cei ce ne rătăcisem eram vre-o 8-10. La reîntâlnirea noastră cineva a propus (şi s-a acceptat) să facem o partidă de fotbal, de care îmi amintesc cu plăcere (deşi obosit, am avut poftă de joc).

Apoi am făcut o excursie (în 1968) cu Adi Socoşan şi Geisz Walter în Apuseni – munţii Bihor, cu bicicletele, într-o vacanţă studenţească. Am plecat din Lipova, şi am dormit prima noapte undeva printr-o pădure în apropiere de localitatea Vârfurile. A doua noapte am petrecut-o tot aşa în drum spre Vaşcău, iar a treia noapte am făcut-o la Stâna de Vale. De aici am făcut o serie de drumeţii în jurul Stânei de Vale, apoi am făcut un drum până la cabana Padiş (pe munte), am vizitat o serie de obiective din zona Padiş (între care Cetăţile Ponorului) şi apoi ne-am întors la Stâna de Vale, pentru a ne reîntoarce acasă cu biciclelele.

Vă reamintesc că era perioada în care fusese intervenţia URSS în Cehoslovacia. Noi auzisem ceva la radio, dar nu am dat prea mare atenţie acestui fapt. Aveam alte probleme "mai importante".

Am hotărât să nu ne întoarcem pe acelaşi drum ci să mergem până la Oradea (la Băile Felix, pentru a dormi o noapte). Ajunşi seara la Băile Felix, nu am obţinut cazare, aşa că am hotărât să mergem mai departe. Mergeam pe şosea, pedalând o oră, după care ne opream zece minute. Aşa am ajuns în apropierea localităţii Chişineu Criş, când, de după copacii de pe marginea drumului, cineva încerca să ne oprească spunând "stai !". Noi nu ne-am oprit, pentru că cel ce încerca să ne oprească nu se recomanda, putea să fie un răufăcător şi nu puteam risca asta. Acest lucru s-a întâmplat de câteva ori. La un moment dat am auzit o maşină în spatele nostru şi am văzut farurile unei maşini în faţa noastră, care s-a oprit când a

ajuns în dreptul nostru. Era o maşină a miliţiei şi am fost legitimaţi, după care am fost conduşi la postul de miliţie din Chişineu Criş.

Persoanele respective, după ce ne-au legitimat şi le-am spus ce căutăm pe acolo (ba chiar le-am cerut dacă se poate să ne cazeze o noapte) ne-au explicat şi ei care este situaţia, că au crezut că suntem ruşi, care aveam anumite intenţii duşmănoase şi ne-au lăsat să mergem mai departe.

Dimineaţa am ajuns la Arad, iar pe la ora 11 am ajuns la Lipova, iar "expediţia" noastră s-a încheiat.

În continuare (în special în timp ce lucram la Tehnometal) am făcut o serie de excursii în munţii Retezat, Făgăraş, Apuseni (care a rămas pentru mine un loc preferat), în munii Banatului (Cheile Nerei, Semenic, Ochiul Beu).

Am făcut excursii atât vara (cum prindeam două, trei zile libere) eram plecat, cu colegi de serviciu, prieteni mai apropiaţi (un exemplu este Peneşel Constantin cu care am făcut multe ieşiri, atât vara cât şi iarna) cu fratele meu (Ilie) sau cu alte cunoştinţe (într-o vară am plecat în Apuseni cu o persoană din Timişoara despre care mi-a spus un coleg de liceu, Liptai Ronald – care acum stă în Arad şi care organizează excursii cu organizaţia "Veniţi cu noi" – şi cu un câine, câinele lui).
Acest câine, fiind un câine dresat, mergea cu noi oriunde megream şi noi. Avea permis de circulaţie fără botniţă,

mergea prin peşteri, urca scările, într-un cuvânt nu aveam probleme cu el de nici un fel.

O singură dată, am avut de depăşit un obstacol în sensul că urma să coborâm într-o vale şi nu aveam pe unde. Ne-am folosit de un copac, şi ne-am dat drumul (am sărit) când până la pământ erau vre-o doi metri (după ce ne-am lăsat în jos ţinându-ne de o cracă). În acest fel rămâneau câţiva centimetri până jos. Acestă stratagemă nu a fost acceptată de câine care nu a vrut să sară de sus. Atunci l-am luat în braţe şi l-am aruncat în vale unde trebuia să coborâm. Aşa am reuşit să ne descurcăm.

Într-o zi, înainte de 23 August (prin 1974) eram cu Peneşel şi cu un alt coleg în Autogară, pentru a pleca în Apuseni. Ne-am întâlnit atunci cu o colegă care ne-a spus (de fapt i-a spus lui Vali Ceaikovschi – colegul de care vorbeam) că ei vor trebui să mergă a doua zi la serviciu şi că îl căuta să-i transmită din partea şefului acest lucru. El era pe punctul de a renunţa să vină cu noi, dar eu i-am spus că nu va avea probleme dacă nu se află că s-a întâlnit cu colega sa. De altfel şeful nu-i spusese în timp util să vină la serviciu, aşa că nu avea cum să aibă probleme. Aşa stând lucrurile ne-am văzut mai departe de excursia noastră.
Pe la sfârşitul şederii mele la întreprinderea Tehnometal (în 1981) m-am căsătorit. Aveam 32 de ani. Ca urmare a acestui lucru, şeful meu (Filip era numele său) mi-a spus că am două săptămâni libere de la el. Şi într-adevăr aşa a fost. Am plecat cu soţia şi cu o colegă la Stâna de Vale în luna februarie să

schiem şi să ne simţim bine. Concediul pe anul 1981 l-am făcut în vară, ca şi când nu aş fi fost plecat în iarnă.

În ceea ce priveşte activitatea mea “politică” am spus că în anul III (cred) ca urmare a rezultatelor bune avute în anul II, am fost propus şi ales ca membru în Consiliul Asociaţiei Studenţilor Comunişti din facultate. În această calitate am activat conştiincios (în sensul că mergeam le şedinţe) dar nu am excelat în acest sens (nu am făcut exces de zel). În anul III de asemenea, am fost primit în rândurile membrilor PCR.

În Tehnometal am avut mai mulţi colegi. Unul din ei a fost domnul Hohstrasser, o persoană puţin ipohondră dar un bun specialist (ca programator) şi de care nu pot spune cuvinte rele. Un alt coleg bun pe care l-am avut a fost Fabian, un coleg apropiat ca vârstă şi colaborator bun. Era un tip puţin mai încet (decât mine) dar atent în ceea ce făcea şi când ieşea ceva din mâna lui se putea şti că acel lucru era un lucru bun.

Am avut şi un alt coleg, Angheluţă Vasilie se numea. El a avut la un moment dat probleme pe linie de partid (era membru PCR). Problemele lui au început datorită faptului că la un moment dat (prin anul 1981) a criticat într-o şedinţă de partid conducerea întreprinderii. Dar nu s-a mulţumit să critice o persoană. A făcut critici la adresa contabilului şef (care era şeful nostru direct), la adresa inginerului şef şi la adresa directorului întreprinderii (Maier). Eu nu am participat la şedinţa respectivă (nu ştiu ce s-a întâmplat de am lipsit, ştiu că am regretat atunci acest lucru).

A doua zi am aflat şi am discutat cu Vasi (aşa îi spuneam noi) şi i-am spus că a greşit că s-a luat deodată de toţi. Trebuia să se ia mai întâi pe unul din ei şi să încerce să-I câştige pe ceilalţi, dar el a vrut “să smulgă răul din rădăcină”.

Nu s-a mulţumit doar cu atât. Într-o şedinţă următoare a depus la prezidiul adunării carnetul său de partid. Ca urmare a acestui fapt a fost pus în discuţia biroului organizaţiei de partid pe întreprindere (din care făceam şi eu parte).

La şedinţă, care s-a desfăşurat dimineaţa, după ce ne-am întrunit, am înţeles că se punea problema excluderii lui Angheluţă din Partid. De fapt el voia să fie exclus. În ceea ce mă priveşte am cerut ca Angheluţă să fie chemat ca să se poată apăra (am spus că statutul partidului cere acest lucru) că el este la lucru (era cu mine în birou) şi că pot merge să-l chem. Am mai spus că dacă nu se va proceda aşa, voi vota împotriva excluderii.

El nu a fost chemat, s-a supus la vot şi a avut un vot împotrivă şi o abţinere (o colegă s-a abţinut de la vot) aşa că a fost exclus. În continuare s-a organizat o altă şedinţă (de sindicat de astă dată) la care nu am participat deoarece a avut loc după plecarea mea din întreprindere, în urma căreia Angheluţă a fost exclus din “colectivul oamenilor muncii din Tehnometal”.
Mai târziu (am ţinut în continuare legătura cu Angheluţă) am aflat că fusese şi el în audienţă (nu ştiu unde, la ce organizaţii) dar i s-a spus că va putea să lucreze (la negru, că nu-i va face

nimeni nimic) dar că nu va mai fi angajat câte zile va mai avea.

Am aflat totuşi că a reuşit să lucreze un timp la Liceul de Telecomunicaţii (ca profesor suplinitor de matematică) iar apoi (după vre-o doi ani) am aflat că este plecat în Canada. Am încercat să iau legătura cu el (după 1990) dar nu mi-a răspuns la o scrisoare pe care am trimis-o fratelui său.

De fapt Angheluţă, înainte de a pleca din ţară (când a plecat nu mi-a spus şi am rămas oarecum surprins) mi-a lăsat câteva pagini scrise care este de fapt scrisoarea adresată Organizaţiei de bază nr 9 a Partidului Comunist din România din întreprinderea “Tehnometal” – Timişoara. Acestă scrisoare o prezint în anexa[3].

În anul 1981, spre sfârşitul anului, am avut o serie de probleme, în sensul că directorul de la Tehnometal, Maier, fost activist de partid, mai târziu sancţionat (s-a auzit că sancţiunea era de a nu fi angajat într-o funcţie de conducere în judeţul Timiş – sancţiune de Partid), Acesta avea părerea că activitatea de programator (la oficiul de calcul) nu este pentru bărbaţi ci numai pentru femei şi, ca urmare, m-am trezit la un moment dat (prin 1980) mutat la Aprovizionare (unde de fapt lucrasem la angajare). Bineînţeles că mie nu-mi convenea acest lucru mai ales că la un moment dat şeful serviciului Aprovizionare s-a internat în spital şi eu a trebiut să-i ţin locul. În această situaţie, eu trebuia să particip la sedinţele operative (care se ţineau după masa la un alt sediu, aici eram

întrebat despre o serie de materiale care lipseau din intreprindere şi de care trebuia să răspund eu). Acest lucru l-am făcut câteva luni, până a venit la lucru şeful serviciului, Filip. După acest moment eram simplu lucrător la Aprovizionare, când eram trimis să aduc materiale, să încarc diverse materiale în maşini pentru că nu aveam manipulanţi şi altele.

Deci mi-am pus în gând să plec din întreprindere. În 1982 am dat examen la oficiul de calcul al întreprinderii "1 Iunie" şi am reuşit la examen. De acolo mi s-a complectat fişa de transfer în interesul serviciului fişă cu care m-am prezentat la Tehnometal.

Aici însă nu mi s-a aprobat transferul, iar să plec pur şi simplu fără să ţin cont de nimic nu se putea. Acest fapt rămânea trecut în cartea de muncă şi era un fapt relativ grav.

Ca urmare, m-am dus la Comitetul Judeţean de Partid în audienţă. Aici am spus ceea ce mi s-a întâmplat şi am cerut ajutorul lor. Am fost acolo de trei ori. De fiecare dată persoanele de acolo mă ascultau, îmi dăreau dreptate, dar nu se făcea nimic (deci nu avea nici un rezultat audienţa). Ultima dată când am fost mi-am ieşit puţin din fire şi i-am spus persoanei respective că având în vedere faptul că nu văd nici un rezultat, am de gând să scriu la Comitetul Central.

- Cum, mă ameninţi? A întrebat persoana care ţinea audienţele.

- Nu vă ameninţ, dar toată lumea îmi dă dreptate, dar eu nu pot să-mi rezolv problema. Am fost de trei ori în audienţă până acuma. Nu ştiu ce să mai fac.
- Bine. Atunci te rog mai aşteaptă încă două săptămâni şi dacă nu vei avea un răspuns, atunci poţi să scri la CC.

Cred că înainte să treacă cele două săptămâni, mi s-a spus de către un coleg să trec pe la oficul juridic că este acolo ceva pentru mine. Era aprobarea transferului meu. Dar transferul nu-mi era aprobat în interesul serviciului, ci la cerere.

La început mi-am spus că oricum era ceva, că nu voi pierde decât ceva la salar (cu posibilitatea ca după câteva luni să-mi primesc toate drepturile) şi concediul pe primul an care revenea la doar 15 zile (urmând ca apoi să curgă pentru vechimea integrală de zece ani). Sau aşa credeam eu.

Am mers la noul loc de muncă (întreprinderea 1 Iunie, o fabrică de tricotaje pentru copii şi nu numai), la oficiul de calcul. Aici mi s-a spus să discut cu juristul întreprinderii şi am mai discutat şi cu alţi jurişti, care mi-au spus să mă lupt pentru a obţine transferul în intresul serviciului (care îmi dădea toate drepturile, ca şi când aş fi rămas la acelaşi loc de muncă) şi că este păcat să pierd o serie de drepturi. Mai mult, juristul din Centrala întreprinderii 1 Iunie (de la Bucureşti, cu care am discutat la telefon – probabil cineva a discutat în prealabil cu el, pentru că eu nu-l cunoşteam, nici nu ştiam că există persoana respectivă) mi-a spus că dacă eu sunt de acord cu transferul în interesul serviciului, 1 Iunie este şi ea de

acord cu transferul în interesul serviciului, ar trebui ca şi Tehnometalul să fie de acord cu transferul în interesul serviciului (sunt două părţi de acord, trebuie să fie şi a treia parte) deci să merg înapoi la Tehnometal, să le spun acest lucru, şi să văd ce obţin.

Între timp (trecuseră două trei zile), la Tehnometal se angajase în locul meu o persoană (la serviciul Aprovizionare) de care am aflat că era o pilă a unei persoane de la Comitetul Judeţean de Partid. Problema nu mă interesa, doar că acum puteam juca mai dur. Nu eram obligat să accept transferul în interesul serviciului, ceea ce însemna că Tehnometalul trebuia să mă reangajeze (actele mele de transfer nu erau definitiva-te). În aceste condiţii ar fi trebuit să fie destituită persoana care a fost angajată în locul meu.

M-am dus la oficiul juridic şi am prezentat problema aşa ca mai sus (jurista era prietena unui bun coleg cu care eu jucasem tenis – Cruciat Petre, care are un fiu, un cunoscut tenismen în Timişoara şi nu numai, Cruciat Adrian). De aici problema a ajuns la directorul adjunct, care m-a chemat, a făcut modificările ce se impuneau în cartea de muncă (a semnat aceste modificări) pe care le-a prezentat ca pe un favor pe care mi-l face. În acest fel am reuşit să obţin transferul în interesul serviciului.

După transfer m-a oprit o colegă de la serviciul personal (nu o cunoşteam încă) şi mi-a spus că a auzit că am avut ceva probleme cu ocazia transferului. I-am spus că aşa este iar ea a

spus să nu-mi fac probleme şi m-a încurajat. Oricum eu nu-mi făceam probleme şi dacă aş fi avut probleme şi la 1 Iunie, speram să le rezolv şi pe acestea.
Într-una din primele mele zile (după cele de acomodare), m-a luat şeful oficiului şi mi-a spus ce probleme are Întreprinderea. Mi-a prezentat pe rând problemele şi mi-a spus că eu va trebui să mă ocup de respectivele probleme (lucrări care nu mergeau prea bine) şi că va trebui să le rezolv.

M-a surprins faptul că, deşi erau şi alţi programatori acolo (cunoscusem trei până în momentul respectiv) eu trebuia să mă ocup de toate problemele şi mi-am arătat nedumerirea. La acestea şeful oficiului (Pretorian, un om foarte agreabil în afara problemelor de serviciu – despre care am aflat mai târziu că la criticile ce le primea de la şefii săi dădea vina pe neştiinţa subalternilor) mi-a spus că ei nu prea au experinţă, că ei nu sunt lăsaţi să facă programare (lucru pe care îl ştiam şi eu, dar dacă se făceau lucrări de interes local, pentru uzul societăţii respective, lucrări care erau bune, nu se putea să comenteze cineva ceva) şi de aceea ei nu se ocupă (sau nu se vor mai ocupa) de lucrările respective.

Am înţeles siuaţia şi am încercat (pe rând) să rezolv problemele de care mi s-a spus, terminând cu conceperea şi implementarea unei lucrări de calcul al salariului muncitoarelor în acord individual. Problema nu era chiar simplă, deoarece (în final, când lucrarea era în exploatare, deci când muncitoarele îşi primeau salariul după calculele făcute de program) muncitoarele veneau la oficiul de calcul să

reclame calculul salariului. Argumentele pe care le aduceau erau de tipul că salariul uneia era diferit de al colegei sale şi că ea şi colega sa lucrează acelaşi lucru şi în mod egal. La acestea eu le spuneam să aducă lista lucrărilor efectuate, pentru a le compara cu respectivele lucrări care s-au calculat şi (când aduceau aceste liste) calculul corespundea cu ceea ce aduceau ele, sau nu mai veneau cu listele.

La un moment dat a fost adus un programator (era de fapt soţul unei colege, programatoare şi ea în oficiul de calcul de la 1 Iunie) pentru a verifica lucrarea. Acestuia i-am explicat în lini mari lucrarea (modul de funcţionare al ei) şi după câteva zile a plecat fără să ajungă la vre-o concluzie împotriva mea. Probabil (acum judec aşa) că muncitoarele care reclamau salariul ajungeau şi pe la conducere, iar aceasta l-a luat la întrebări pe Pretorian care, neputând să mă controleze el (pentru că nu se pricepea) a adus acel programator.

În orice caz, lucrarea respectivă a funcţionat ani la rând şi eu spun că a dat rezultate bune. De acestă lucrare m-am ocupat până la plecarea mea din 1 Iunie, la începutul anului 1991, iar relaţiile mele cu colegii şi cu şeful au fost în general bune, dacă nu au fost chiar prieteneşti.

Pentru exploatarea acestei lucrări am utilizat mai întâi o colaborare cu Solventul (care aveau un centru de calcul destul de bun, dotat cu un calculator performant), apoi am recurs la o colaborare cu Liceul de Informatică din oraş, care aveau un calculator Felix, am fost şi pe la Universitate şi în final mi se

pare că am ajuns să colaborăm cu Uzinele de Vagoane din Arad, care şi ele aveau un centru de calcul puternic cu un calculator ce lucra în două schimburi.

Îmi mai amintesc că, datorită unor defecţiuni la colaboratorii noştrii din Timişoara am ajuns (mi se pare că de două ori) să mergem la Bucureşti la centrul de calcul al centralei noastre.

Cea mai plăcută perioadă din tot acest timp petrecut la 1 Iunie, a fost cea pe care am avut-o în cadrul colaborării cu Liceul de informatică. Atunci când prelucrările le făceam ziua (de cele mai multe ori), îmi luam cu mine două ajutoare, pe Hehn Herwig (un coleg mai tânăr) şi eventual încă o colegă, care de fapt se ocupau ei de lucrare (eu intervenind doar în anumite cazuri, când se iveau probleme). Aşa că, ştiind din timp de aceste lucruri, mi-am adus la liceu un echipament şi jucam tenis până se realiza lucrarea respectivă (era o lucrare ce dura câteva ore bune). Am avut ocazia în acest fel să-mi fac noi cunoştinţe (l-am cunosut pe profesorul Şerban şi Mânz – profesori de informatică).

Apoi, în 1990, au intervenit problemele legate de revoluţie, pe care le relatez într-un capitol separat şi a apelat la mine o cunoştinţă, soţul unei colege, să merg ca şef de oficiu de calcul la întreprinderea "ILSA – Industria Lânii" din Timişoara, care avea nevoie de cineva, deoarece plecase şeful oficiului de acolo.

Am ezitat, m-am gândit câtva timp, dar în cele din urmă, având în vedere că situaţia mea din 1 Iunie era tot mai proastă, (în sensul că eu, care eram atunci preşedintele FSN) erau contestaţii din toate părţile, am plecat la începutul anului 1992.

Aici, aveam la început un colectiv de 35 de operatori (persoane cu studii medii) şi cinci analişti plus şeful oficului, adică persoana mea. Aşadar aveam un colectiv mare, aşa cum nu mai avusesem încă.

Colectivul nu era greu de condus, în general fiecare ştia ce are de făcut. Am avut la început anumite probleme (încercări mici de mituire, de a mă face să dau unor persoane nişte avantaje, dar văzând că nu merge, acestea s-au liniştit şi, după ce a plecat o persoană care obişnuia să întârzie la lucru (aveam două schimburi şi într-un timp am lucrat şi eu în două schimburi) s-au liniştit începând să mă cunoască. Adevărul este că am avut şi un colectiv de analişti buni, (de fapt erau cinci persoane de sex feminin) cu care m-am înţeles destul de bine.

În anii petrecuţi la întreprinderea ILSA, ca şef al oficiului de calcul, la început (când aveam un colectiv mare) lucrurile au mers (după lunile de acomodare) bine, în sensul că nu aveam probleme cu şefii, mă descurcam, numai că salariul era cam mic.

Am adus cu mine (de la 1 Iunie) o lucrare de contabilitate materiale, lucrare care a fost proiectată de un cunoscut, care (ca răsplată pentru anumite servicii, nişte cursuri, de fapt cărţi în limba engleză pe care eu le aveam şi i le-am dat fără să-i cer nimic în schimb), mi-a dat şi el lucrarea respectivă. Până atunci în ILSA se făcea contabilitatea materialelor la CTCET printr-o lucrare care era greoaie şi care ne costa. (trebuia să plătim la CTCET timpul pentru rularea lucrărilor, ca şi lucrarea respectivă, cartele etc). Prin trecerea lucrării în exploatarea oficiului nostru de calcul, am redus mult cheltuielile.

De asemenea m-am ocupat după aceea de o altă lucrare legată de contabilitatea mijloacelor fixe, ca şi de alte lucrări legate de facturare (se făcea emiterea facturilor şi urmărire lor pe calculator ca şi o evidenţă a produselor finite ca stocuri la magazie, urmarirea achitării facturilor etc). Cu alte cuvinte eram în general destul de mulţumit de ceea ce reuşisem să fac acolo.

În 1996, în vară, în concediu, am plecat cu soţia şi cu Andrei (băiatul meu) într-o excursie, cu nişte cunoştinţe, la Sasca, la o casă de vacanţă a acestor cunoştinţe. După un timp, (ei ne-au dus cu maşina) am, rămas singuri acolo, ei s-au întors la Timişoara şi într-o zi am făcut o excursie prin cheile Nerei şi ne-am întors în aceeaşi zi înapoi. În acestă excursie, eu m-am simţit un pic cam obosit, pentru că era cu noi o persoană care ne impunea un ritm cam alert, în orice caz un ritm care nu-mi convenea.

Când ne întorceam spre casă (în Sasca) ne-am oprit undeva pe malul Nerei şi ne-am spălat puţin. Eu mi-am dat cu apă şi pe frunte (la sugestia soţiei, care nu suporta mirosul de fum, iar noi făcusem un foc la un moment dat). Cum eram încălzit în momentul respectiv, probabil că acest fapt mi-a provocat un accident vascular cerebral.

În momentul acela nu am avut nimic, nu am simţit nimic. Mai târziu, când eram acasă, de fapt a doua zi, eram obosit şi nu prea aveam de gând să mă scol din pat. (În general eu eram primul care se scula). În ziua aceea însă, mă simţeam altfel, dar nu puteam preciza ce anume am. Nu aveam dureri. Soţia mi-a spus la un moment dat că ţin gura strâmb, că nu am o figură normală.

Am mers până la poştă şi am dat telefon la Timişoara chemându-l pe un văr să ne ducă la Timişoara.

În cursul aceleiaşi zile am ajuns la Timişoara şi spre seară, ne-am dus la Spitalul Judeţean, la urgenţă. Asta la insistenţele soţiei, pentru că eu, dacă era după mine, nu aş fi făcut nimic, m-aş fi odihnit şi speram să-mi treacă.

Acolo am fost văzut de câteva cadre medicale, mi s-a luat tensiunea (aveam tensiune mare, mi se pare că 180 era maxima) şi am fost internat de urgenţă, la neurologie, etajul 9 al spitalului judeţean.

Câteva zile am stat fără a mi se face un tratamemt prea susţinut. Asta probabil că datorită faptului că medicii erau în curs de aşi face concediul şi că nu se discutase cu nimeni. Acum ştiu care era problema, atunci nu ştiam şi mai ales nu ştiam nici eu şi nici soţia cu ce ne confruntăm. În ceea ce mă priveşte, eu aveam impresia că medicii au nişte halucinaţii, că ei văd nişte lucruri care nu există.

Numai că lucrurile erau reale. De acest lucru mi-am dat seama într-o noapte, când m-am trezit cu gândul să merg la baie. M-am dat jos din pat şi m-am îndreptat spre coridor, cu scopul de a ajunge la baie. Ajuns pe coridor, unde era lumină, mi-am dat seama că picioarele nu mă ascultă, anume piciorul drept nu prea răspundea la comenzi, în sensul că eu voiam să fac cu el ceva (ceea ce până atunci nu aveam probleme) iar el făcea altceva. În orice caz, a fost un chin, a trebuit să mă ţin de pereţi ca să ajung până la baie, dar am ajuns.

A doua zi am spus medicului ce mi s-a întâmplat. El mi-a spus că am avut noroc, că se putea întâmpla ceva mult mai grav. Apoi au urmat o serie de examinări cum ar fi cele tomografice. Când am fost trimis la computer tomograf, îmi amintesc că medicul (dr. Jianu) a scris pe hârtia cu care am mers la tomograg că este posibil să fiu afectat de demenţă. Când am văzut ce scria pe hârtie, m-am uitat întrebător la domnul doctor şi l-am întrebat dacă chiar aşa stau lucrurile. El a zâmbit şi mi-a răspuns că nu trebuie să înţeleg lucrurile în sens propriu ci în sensul că am nişte afecţiuni grave care aşa se numesc în termeni medicali. Mai târziu am aflat despre

“demenţa vasculară” când circulaţia sângelui nu se mai face aşa cum trebuie şi se produc nişte manifestări care se numesc aşa.

La examenul tomografic se vedeau nişte zone în care erau nişte acumulări de sânge. De fapt există expresia “mi s-a pus o pată pe creier”, care explică destul de bine ceea ce se întâmplase. Norocul meu a fost că zona afectată a fost în profunzimea creierului, nu mi-au fost afectate zonele cerebrale principale (centrul vorbirii, centrul văzului al auzului etc) ci nişte zone motorii, nişte zone din creier care au rol în dirijarea mersului. Aşa se face că am rămas cu o hemipareză pe partea dreaptă (nu mai puteam să-mi dirijez bine mersul – mai precis piciorul drept – şi aveam de asemenea dificultăţi la scris cu mâna dreaptă).

Am început să fac exerciţii de scris (nu-mi puteam coordona mâna) şi de mers, venea un profesor de educaţie fizică care făcea exerciţii cu mine (şi nu numai) şi încet, încet am început să mă descurc mai bine.

După trei săptămâni petrecute în spital, timp în care s-au întâmplat o serie de lucruri (aveam un coleg care nu mai ştia să vorbească, un altul care nu mai putea merge etc) de la etajul 9 am fost coborât un etaj mai jos, la cardiologie, deoarece aveam şi afecţiuni cardiologice (o cardiopatie ischemică) şi pentru a-mi fixa tratamentul pentru scăderea tensiunii arteriale.

La cardiologie am stat încă trei săptămâni. Aici era un regim mult mai blând în sensul că după cele opt ore petrecute în spital puteam să plec acasă şi salonul era mult mai "degajat" adică era mult mai mult loc în salon, din cele patru paturi, erau ocupate doar două. De asemenea în fiecare salon era câte un medic de salon. O dată l-am întrebat pe medicul de salon ce părere are despre un medicament care mie mi se părea că nu are nici un efect asupra mea şi anume nifedipin. El mi-a spus că acest medicament "este ca apa sfinţită – nu face bine, dar nici rău nu-ţi face".

După cele două săptămâni în care mi s-a administrat ca medicament "enalapril" şi mi s-a spus că acest medicament va trebui să-l iau toată viaţa de aici încolo, în care mi s-au făcut diverse investigaţii pentru a se stabili dacă am tensiune datorată unei alte afecţiuni, sau o tensiune "esenţială" adică tensiunea nu poate fi pusă pe seama altei afecţiuni. În urma acestor investigaţii mi s-au găsit nişte afecţiuni renale, în urma cărora am fost trimis la etajul cinci, la urologie, pentru a fi scăpat de aceste afecţiuni.

La etajul, cinci am fost sub tratament la domnul doctor Boiboreanu care mi-a făcut tratarea unor pietre la rinichiul drept (prin litotriţie extracorporală – adică printr-un tratament din afara corpului cu un aparat – noi spuneam că se sparg pietrele cu ciocanul) şi în rinichiul stâng printr-o operaţie invazivă când a intrat în corp cu un aparat, au fost mărunţite pietrele şi apoi ele au fost scoase. Acest lucru a fost făcut în perioada din ianuarie 1997 până prin iunie 1997 când mi s-a

propus să mă pensionez de boală, lucru pe care eu l-am refuzat. Între timp eu mai fusesem pe la serviciu, câte două, trei săptămâni.

În orice caz, îmi amintesc că un gând care mă îngrozea era acela că nu voi mai putea să merg pe munte!

Mai târziu mi-am dat seama că nu era chiar atât de grav, că voi mai putea să merg pe munte, însă nu voi mai putea să fac chiar tot ce făceam până atunci, iar excursiile pe munte vor trebui să fie făcute mai atent, dacă se poate cu maşina.

În perioada ce a urmat, mi-am văzut mai departe de problemele legate de serviciu. Legat de acestea, colectivul nostru a început să se micşoreze, mi-a fost impus să reduc colectivul de operatori cu zece persoane prin 1995, apoi cu încă zece prin 1996 şi cu încă zece prin 1998. În 1998 a plecat o colegă programatoare şi câteva colege operatoare şi aşa se face că rămăsesem vre-o zece persoane cu toţii.

În anul 2001, când erau mişcări serioase în întreprindere legate de privatizare (privatizarea printr-un consiliu, o asociaţie a angajaţilor, nu a reuşit) şi a fost câştigată întreprinderea de către o angajată din întreprindere. După acest eveniment, într-o zi din 2002 ne-am trezit că ne-a fost desfăcut contractul de muncă şi că suntem în cursul preavizului.

Această situaţie m-a afectat destul de mult, dar la început aveam anumite venituri (cam 75% din salariul mediu din întreprindere pe timp de un an şi jumătate) după care m-am angajat la o societate condusă de Nicu Fântână, o persoană cu care mai colaborasem, pe care o cunoşteam, care avea o tipografie şi editură, la care am lucrat redactând cărţi şi făcând unele programe pentru uzul societăţii.

Acest lucru l-am făcut până în 2003, când Nicu m-a rugat să mă retrag din societate, să-mi fac o autorizaţie ca liber profesionist (să lucrez ca programator de sine stătător) el angajându-se să-mi găsească de lucru ca să pot să-mi desfăşor activitatea.

Numai că, acest lucru fiind făcut, veniturile mele au scăzut vertiginos, nemai încasând nici măcar două milioane de lei lunar.

Această situaţie era inacceptabilă şi soţia mi-a propus să încercăm să obţinem pensionarea mea, pe motive de boală, pensionare care o refuzasem în 1997.

Aşa se face că în 2003 prezentându-mă la domna doctor Chirileanu (care era în spital când eu mă internasem şi care îşi pusese semnătura pe fişa de ieşire din spital) care m-a examinat, m-a internat o săptămână la începutul anului 2003, mi-a făcut apoi toate documentele pentru comisia de pensionare şi am fost pensionat.

6

Probleme de filozofie

Problemele filozofice m-au preocupat întotdeauna, însă nu într-o măsură foarte mare. Eu am studiat (în liceu şi în facultate) filozofia materialist dialectică şi câteva elemente din istoria filozofiei.

Nu sunt de acord cu cei ce văd în filozofie o disciplină de speculaţii diverse, eu consider că filozofia este "o ştiinţa a ştiinţelor" în sensul că ea se bazează pe toate celelalte ştiinţe, pe descoperirile din toate domeniile, pe care încearcă să le închege într-o concepţie unitară despre lume, pentru a putea înţelege mai bine această lume.

Concepţiile filozofice se împart în patru concepţii mari după cum rezolvă (ce răspuns dau) problemei fundamentale a filozofiei.

Această problemă este: care este elementul primordial în raportul materie - conştiinţă?

După cum răspund, se delimitează concepţiile materialiste (care spun că materia este primordială, adică ea are rolul determinant asupra conştiinţei), de concepţiile idealiste (care văd conştiinţa ca determinând materia, care au preponderenţă asupra materiei, care spun: conştiinţa este hotărâtoare asupra dezvoltării societăţii).

După cum văd lucrurile (static sau dinamic, în evoluţie, într-o schimbare continuă) se mai împart în două: în concepţii metafizice (văd lumea static, fără o evoluţie evidentă, fără

transformare) şi concepţiile dialectice (care văd lumea în dinamica ei, într-o continuă schimbare, în evoluţie, în transformare).

Deci există patru categorii de concepţii filozofice:

1. Materialismul metafizic (reprezentat printr-o serie de materialişti antici ca Leucip[4] şi Democrit, mai târziu filozofi ca John Loche),

2. Materialismul dialectic (reprezentat prin Karl Marx, considerat ca un economist de elită şi prin Engels, iar ca un strălucit practician: Lenin, care, spre deosebire de Karl Marx, care considera că revoluţia muncitorească va izbucni în ţările cele mai dezvoltate economic, a arătat că revoluţia izbucneşte acolo unde exploatarea este foarte mare, unde "zalele lanţului sunt cele mai slabe"), unde contradicţiile din societate ating un punct exploziv.

3. Idealismul metafizic (reprezentat prin Immanuel Kant, filozof german care a influenţat filizofia timpului său ca şi cea următoare),

4. Idealismul dialectic (reprezentat prin Hegel, cu "ideea absolută" în evoluţie).
În această privinţă, un capitol aparte îl ocupă cognoşcibilitatea, adică posibilitatea cunoaşterii. În acest domeniu am găsit o contradicţie în filozofia materialist

dialectică (deşi sunt de acord că lumea poate fi cunoscută) şi anume:

Într-una din primele lecţii din filozofie (şi în cărţile pe care le-am citit) se afirmă că "Filozofia materialist dialectică este singura teorie valabilă (adevărată) despre lume şi viaţă. În capitolul despre cognoşcibilitate se afirmă însă că lumea, în toată complexitatea ei, poate fi cunoscută doar în succesiunea infinită a generaţiilor". Atunci prima afirmaţie înseamnă că nu este adevărată, deoarece nu s-a epuizat "succesiunea infinită a generaţiilor" şi de fapt aceasta (fiind infinită) nu se va sfârşi niciodată, deci nu putem şti dacă această concepţie filozofică este adevărată sau falsă.

De fapt în capitolul privind criteriul adevărului se afirmă că acest criteriu (singurul criteriu acceptat) este practica, or practica nu a demonstrat acest lucru (până în momentul de faţă).

Admit însă că o serie de afirmaţii din filozofia materialist dialectică mi se par bine fundamentate şi bine susţinute, cu argumente solide. De fapt este singura concepţie pe care o cunosc (bine, cred eu) şi ca urmare încerc să-mi reprezint viaţa, lumea, conform acestei concepţii. Acest lucru, îl fac fără însă să îmi pun problema concepţiilor filozofice sub care abordez aceste probleme.

O altă problemă (care mă intrigă) este problema creaţiei, problema originii vieţii şi a omului pe această planetă.

În acestă ordine de idei cunosc concepţia lui Oparin (1894 - 1980 biochimist rus) care a explicat evoluţia vieţii de la materia nevie (abiotică, lipsită de viaţă) la materia vie. El a arătat că prin experimente în condiţii apropiate de condiţiile primordiale ale vieţii (existente pe Pământ acum 3-4 miliarde de ani, după formarea lui ca planetă), plecând de la substanţe ca azot, oxigen, hidrogen, supuse la temperaturi mari şi descărcări electrice (care erau foarte frecvente în atmosfera primordială) s-au obţinut substanţe organice complexe, mergând până la aminoacizi (care constituie "cărămizile vieţii") fără a putea însă a se ajunge până la recrearea vieţii, nici măcar a celor mai simple microorganisme.

Mai departe explica Oparin, aceste substanţe (aminoacizi şi nu numai), s-au adunat, s-au aglomerat (în anumite zone) în apă (care exista din abundenţă) şi s-au agregat, formând aşa numitele "coacervate" care erau capabile să schimbe substanţe cu mediul, realizând un fel de "metabolism primitiv", din care, prin evoluţie ulterioară s-a ajuns la microorganisme primitive şi apoi la viaţa aşa cum o cunoaştem (prin evoluţie, în câteva miliarde de ani).

Teoria, deşi este contestată de unii cercetători, cunoscută ca fiind "teoria Oparin-Haldane" după numele celor doi cercetători (unul rus celălalt american - Haldane 1892 – 1964) care au făcut respectivele cercetări independent şi aproape identic, după părerea mea are meritul că încearcă să explice această problemă. (Ipoteza a evoluat în timp, astfel că ea, astăzi este susţinută în diverse forme, de alţi biochimişti).

Cei ce contestă acestă ipoteză, au venit cu o altă idee şi anume “teoria panspermiei” care în esenţă spune că viaţa pe Pământ a venit din afară (din Cosmos) prin “panspermie” adică prin contaminarea Pământului de la meteoriţi sau comete, care erau purtătoare de germeni de viaţă. (Acest lucru este cercetat şi astăzi în Antarctica de exemplu – unde nu există germeni care să contamineze mostrele de meteori mici care sosesc din spaţiu în număr mare, adică acolo zăpada este “virgină”, germenii vieţii pot fi studiaţi şi văzuţi dacă apar din afară, din spaţiul extraatmosferic).

La ora actuală (conform ultimelor cercetări) există mai multe ipoteze. Se ştie că vieţa pe Pământ, care este una dintre problemele centrale ale biologiei şi analiza ei a constituit de-a lungul veacurilor o permanentă dispută între concepţiile filozofice idealiste şi materialiste.
Cercetările ştiinţifice presupun că planeta noastră are vârsta de 4,6-4,8 miliarde de ani, iar primele vieţuitoare au apărut cu circa 3,5 miliarde de ani în urmă sub formă de bacterii filamentoase. Aceste cercetări sunt susţinute de descoperirea unor vietăţi descoperite în straturile de pământ şi care au fost datate prin diverse metode, unele destul de precise (metoda carbonului radioactiv).

În completarea teoriei lui Oparin şi Haldane, există câteva teorii care au continuat cercetările acestora şi au ajuns la o serie de concluzii:

S.L.Miller şi H.C.Urey (1953) au reuşit să obţină din- tr-un amestec de vapori de apă (35%), amoniac (26%), metan (26%) şi hidrogen (13%), supus unor descărcări electrice în-tr-un balon de sticlă la o temperatură de 80˚C, după câteva săptămâni, o serie de substanţe organice: alanină, acid aspargic, acid glutamic, acid uric, lactic, citric, propanoic etc.

P. Abelson, C. Harada şi S. Fox de asemenea au sintetizat, puţin mai târziu, aminoacizi şi polipeptide (la o încălzire timp de 6-8 ore până la 170-180˚C).

C. Ponnamperuma pe lângă aminoacizi a mai obţinut şi diferite baze azotate (adenină, guanină, uracil şi timină), care în prezenţa ribozei, H_3PO_4 (acid fosforic) şi sub acţiunea razelor ultraviolete formau adenozină mono-, di- şi trifosfat.
J. Shram a obţinut nucleotide, iar A. Kornberg (1958) a sintetizat în condiţii de laborator prima moleculă de AND (acid dezoxiribo nucleic, substanţă care există în toate fiinţele vii şi care face posibilă înmulţirea, păstrarea caracterelor ereditare la fiinţele care se nasc).

În spaţiul extraterestru (Cosmos) au fost descoperite (prin metode spectroscopice) molecule organice ca formaldehida şi altele. Aceasta arată că moleculele organice sunt larg răspândite, că nu există nici o problemă legată de sinteza compuşilor organici. (Descoperirea a fost făcută într-o nebuloasă).

În Antarctica se studiază astăzi o serie de particule care vin (cad) din spaţiu pe Pământ şi care sunt studiate acolo deoarece sunt protejate la acţiunea factorilor de mediu (mai puţini, în aceste condiţii).

Dar şi în meteoriţi sau în comete nu a fost găsită viaţă până la momentul actual, ci numai cele mai complexe substanţe componente ale ARN – acidul ribo nucleic, aminoacizi.

Deci se pare că suntem în acelaşi impas. Apoi, dacă ar fi aşa şi viaţa într-adevăr pe Pământ ar fi venit prin panspermie, cum s-a format ea (acolo unde s-a format) ştiind că acum se consideră că iniţial Cosmosul, materia, a început printr-un BIG BANG (prin explozia primordială) când existenţa vieţii era exclusă. Deci această ipoteză prezintă dezavantajul că nu explică apariţia vieţii în forma în care ea a apărut ca primă fază a vieţii în istoria cosmosului ca Univers. Nu explică cum a apărut viaţa acolo unde ea a apărut, din ce a apărut.
Deci consider că singura ipoteză plauzibilă pentru explicarea evoluţei materiei de la neviu la viu este teoria lui Oparin şi Haldane.

De fapt, dacă admitem teoria panspermiei, există un loc în care îşi are contribuţia o variantă a teoriei Oparin Haldane şi anume aceea că evoluţia de la materie nevie la viaţă s-a produs într-un alt loc din spaţiu, din cosmos, unde erau condiţii şi mai favorabile, sau unde datorită unei “întâmplări” s-a produs acest lucru, aceasta având în vedere că naşterea vieţii a avut nevoie de foarte multe “experimente”, de multe

încercări, de multe transformări ale substanţelor organice, iar acest lucru la scara întregului univers s-au putut desfăşura mai plauzibil. Deci teoria panspermiei nu neagă teoria Oparin Haldane.

Există încă probleme neelucidate în legătură cu apariţia vieţii, dar viaţa a apărut într-o formă sau alta de vreme ce ea există şi o cunoaştem astăzi. Ea a apărut într-o formă sau alta (poate chiar în mai multe forme).
Woese susţine că lumina a fost sursa primară a proceselor energetice, iar Haldane este de părerea că rolul primordial aparţine acizilor nucleici.
În legătură cu altă ipoteză care încearcă să explice apariţia vieţii prin crearea acesteia, (teoriile creaţioniste) de către o fiinţă supranaturală, aceste teorii nu aduc în sprijinul lor nimic logic, singurul element de la care se pleacă fiind faptul că acum există, viaţă şi că apariţia ei nu poate fi explicată în mod satisfăcător şi complet până la ora actuală.

Această teorie este o teorie idealistă (în sens filozofic) şi, neaducând dovezi în sprijinul ei, îmi permit s-o desconsider.

De fapt, aşa (prin această teorie) se poate explica orice, deoarece dictonul “Crede şi nu cerceta” îi este specific şi nu presupune existenţa dovezilor pentru a demonstra susţinerile sale, ba chiar susţine “credinţa” adică faptul că trebuie să fie crezută această teorie doar ca un postulat, ca un fapt dat şi imposibil de combătut.

Mă întreb (având în vedere acest lucru) cum este posibil ca anumite persoane (chiar persoane educate) să susţină astfel de lucruri.

În acest proces (de evoluţie de la neviu la viu) se pare că avut un rol deosebit (după unele cercetări încă nefinalizate) o rocă comună şi anume argila. Ea ar avea proprietatea de a grupa anumite substanţe în mod preferenţial, adică ar putea selecta anumite substanţe, în anumite locuri pe suprafaţa sa, contribuind astfel la concentrarea de substanţe organice.

În acest sens am citit o carte scrisă de către Carl Sagan un cunoscut astronom american, care şi el îmi dă dreptate (într-o anumită măsură).

Carl Sagan este un astronom cunoscut, este autor a mai multor lucrări de astronomie şi nu numai. Am citit relativ recent o carte scrisă de el, în care îşi precizeată părerea relativ la o serie de descoperiri recente (care nu au legătură cu astronomia). De exemplu în acestă carte arată despre anumite cercetări legate de "inteligenţa" unor maimuţe care ar fi fost învăţate să comunice cu oamenii.

El este larg cunoscut datorită unui serial de televiziune despre Cosmos, un serial de popularizare, care era comentat de el însuşi, şi care a fost difuzat în România prin anii 1980. În acest serial el spunea despre oameni în general că "suntem praf de stele". Această expresie mi-a plăcut. Ea exprimă un adevăr, în sensul că materia s-a dezvoltat de la materia

primordială care este hidrogenul, care concentrâdu-se în stele a dus la formarea atomilor mai grei (cum este carbonul şi nu numai, prin procese de sinteză nucleară care sunt caracteristice nucleelor stelare în special în faza lor finală, când îşi epuizează materia de sinteză iniţială, hidrogenul şi când trec la alte tipuri de reacţii nuceare sintetizând nuclee grele, de exemplu carbon şi nu numai) iar apoi, prin explozia stelelor ajunse la sfârşitul vieţii lor, a dus la răspândirea acestor substanţe prin formarea planetelor. Această expresie mi-a plăcut şi pentru că făcând apropierea între "om" şi "stea" arată implicit faptul că în fiecare om se găseşte izvorul geniului, posibilitatea fiecăruia de a deveni o "stea" adică o somitate, o persoană cunoscută într-un anumit domeniu sau măcar o persoană recunoscută de semenii săi.

Aici, în planete, a apărut viaţa şi în urma acestui fapt am apărut şi noi, oamenii. Deci: "suntem praf de stele".

Este vorba despre "Balaurii raiului" carte apărută în traducere în limba română în anul 1977. În acastă carte, (pentru care a primit premiul Pulitzer) în care Carl Sagan face o serie de consideraţii asupra evoluţiei inteligenţei umane. Concluzia acestei cărţi este:

"Capacităţi intelectuale de seamă n-au apărut pe planeta Pământ decât în ultima zi a Calendarului Cosmic. Funcţionarea corelată a celor două emisfere cerebrale constituie un instrument pe ni l-a dat Natura pentru ca noi să supravieţuim. Este puţin probabil să putem supravieţui dacă

nu folosim întregul potenţial creator al inteligenţei noastre umane. <Suntem o civilizaţie ştiinţifică, spunea Bronowski. Aceasta înseamnă o civilizaţie în care cunoaşterea şi integritatea cunoaşterii sunt esenţiale. *Ştiinţa* nu este decât denumirea latinească a cunoaşterii… Destinul nostru este cunoaşterea>[5]”

***

O problemă asemănătoare este problema evoluţiei de la “maimuţă” la om. Darwin în lucrarea sa “Originea speciilor” arată cum evoluează viaţa pe Pământ de la inferior la superior, prin specializare şi lupta pentru existenţă. Sigur că putem să nu fim de acord cu această teorie. Dar, ca să nu fim de acord, ar trebui să punem alceva în loc.

Acest lucru a fost încercat. O serie de cercetători au afirmat că omul nu se trage dintr-o specie de maimuţă antropoidă, ci dintr-un animal asemănător cu ursul (s-au găsit asemănări mari, în ceea ce priveşte scheletul între om şi urs). Am citit aceste teorii şi pot avea într-o oarecare măsură dreptate. Dar evoluţia s-a produs în milioane de ani. Nu se cunosc (până în acest moment) toate elementele evolutive. Totuşi, consider că Darwin are un rol deosebit de mare în lămurirea acestei probleme, ba chiar un rol de deschizător de drumuri, că el, dacă nu lămureşte convingător cum s-au desfăşurat lucrurile,

lămureşte cel puţin modul cum s-au desfăşurat ele în general, în principiu, sau măcar cum s-ar fi putut ele desfăşura.

În acest sens iată ce spune însuşi Darwin (în cuvântul înainte al cărţii lui Sagan "Balaurii raiului") din scrierile sale privitoare la Originea omului:

"Concluzia de bază a acestei lucrări, anume că omul descinde dintr-o formă de organizare inferioară, ar fi pentru multe persoane – spre regretul meu – total neplăcută. Nimeni nu mai pune la îndoială că ne tragem din fiinţe primitive. Nu voi uita niciodată uluiala mea când am văzut, pentru prima oară, o sărbătoare a unor băştinaşi din Ţara de Foc, căci brusc mi-a trecut prin minte gândul că aşa arătau şi strămoşii noştrii. Oamenii aceia erau complet goi şi mânjiţi cu vopsea, aveau părul lung şi încâlcit, gura spumegând de aţâtare şi un aer sălbatic şi neîncrezător. Nu stăpâneau aproape nici un meşteşug şi, asemenea sălbăticiunilor, se hrăneau cu ce reuşeau să prindă; nu aveau nici o formă de organizare şi erau nemiloşi cu toţi cei din afara micului lor trib. Cine a văzut la faţă un sălbatic în ţara sa de baştină nu se va mai ruşina dacă va fi silit să recunoască faptul că în venele sale curge sângele unei fiinţe şi mai modeste. În ceea ce mă priveşte, prefer să mă trag din eroica maimuţică ce şi-a sfidat duşmanul de moarte pentru a-i salva stăpânului ei viaţa, sau chiar din bătrânul babuin care a coborât din munţi pentru a răpi triumfător pe mai tânărul său prieten din mijlocul unei haite de câini năuciţi de gestul lui, decât dintr-un sălbatic căruia îi place să-şi tortureze duşmanii, aduce ofrande sângeroase,

ucide copii fără a avea remuşcări, îşi tratează nevestele ca pe sclave, nu ştie ce este bunăcuviinţa şi este obsedat de cele mai grosolane superstiţii.

Omul poate fi iertat că se simte cam mândru pentru că s-a ridicat pe cea mai înaltă treaptă a lumii vii, deşi nu numai prin eforturile sale, iar faptul că a ajuns unde a ajuns în urma unei evoluţii, şi nu fiindcă a fost pus acolo aşa cum este de la început, ar trebui să-i dea speranţa unui destin care să-i asigure un loc şi mai înalt în viitorul îndepărtat. Aici însă nu ne preocupă speranţele şi spaimele, ci numai adevărul, în măsura în care gândirea ne permite să-l scoatem la suprafaţă. Am pus la dispoziţie, atât cât m-a ajutat pe mine mintea, dovezile şi, după cum văd eu, trebuie să recunoaştem că, în ciuda calităţilor sale deosebite, a milei pe care o simte faţă de cei oropsiţi, a generozităţii sale nu numai faţă de ceilalţi semeni, ci şi faţă de cele mai de jos fiinţe de pe lumea asta, în ciuda inteligenţei sale care-l aseamănă divinităţii şi cu care a reuşit să înţeleagă formarea şi mişcarea sistemului solar, ei bine, cu toate aceste puteri extraordinare, omul poartă în structura organismului său pecetea de netăgăduit a originii sale umile.”

Legat de acest lucru au fost discuţii în presa vremii din care amintesc “procesul maimuţelor” un proces celebru în Statele Unite care a fost ecranizat şi a avut parte de o distribuţie de vârf.

În legătură cu acestea, după părerea mea, dacă am observa cu atenţie viaţa omului, am constata că ceea ce-l deosebeşte de celelalte mamifere sunt o serie de lucruri nu atât de importante. În orice caz sunt mult mai multe care-l apropie de acestea, iar dacă luăm în considerare comportarea unor fiinţe decăzute (care ca specie sunt tot oameni) atunci această concluzie nu ni se pare fantezistă.

Cartea “Origini” cu subtilul “Dimensiuni superioare în ştiinţă” care are un colectiv de autori şi este publicată de Institutul Bhaktivedanta (nu ştiu unde este acest institut, dar mi-am dat seama că este o instituţie religioasă), mi s-a părut interesantă prin tematica abordată, prin subiectele sale. Fiind o carte cumpărată de fiul meu, am răsfoit-o.

Subiectele acestei cărţi sunt:
- Mari întrebări despre marea explozie.
- Misterul comşiinţei.
- Viaţa provenind din substanţe chimice – realitate sau fantezie?
- O privire asupra evoluţiei.
- Mărturia rocilor.
- Ştiinţa la o dimensiune superioară.
Concluzia acestei cărţi este trasă încă inainte de a fi citită (la sfârşitul cuprinsului) şi anume:

“Pentru unii obsevatori, anumite caracteristici ale universului observabil sugerează existenţa unei surse iniţiale absolute de informaţie complexă, care poate poseda calităţi intrinseci de

inteligenţă şi conştiinţă” (sâc … adică voi nu puteţi explica anumite probleme cum ar fi evoluţia vieţii, pentru că ea a fost creată dinainte, de acea «inteligenţă intrinsecă» pe care voi nu puteţi s-o înţelegeţi)”.

Dar, dacă aşa ar fi, atunci de ce ar trebui să acceptăm existenţa acestei “inteligenţe intrinseci” pe care nu putem s-o înţelegem? Cum se împacă ea cu inteligenţa noastră?

Dar m-am apucat totuşi să citesc cartea şi (recunosc) am găsit o serie de lucruri interesante.

1.

Legat despre “marea explozie”, (big bang): “După teoriile clasice ale marii explozii, condiţia iniţială a universului a fost un punct cu o circiumferinţă infinitezimală (foarte mică, sub 1 m, n.n) şi având o densitate şi temperatură infinite. O astfel de condiţie iniţială este dincolo de descrierea matematică.” Şi se continuă cu peroraţia în sensul împărţirii la zero când rezultatul este nedeterminat, deci poate fi 1, 5 sau 10 miliarde. Acest lucru este recunoscut de cercetători. De exemplu (în aceeaşi carte) sir Bernard Lovell, profesor de radioastronomie la Universitatea din Manchester, scria despre singularităţi: (spaţiul concentrat la dimensiuni atât de mici, presiuni şi temperaturi atât de mari sunt din punct de vedere fizic definite ca singularităţi) “În încercarea unei descrieri fizice a începutului timpului, ajungem la o barieră în acest punct.

Problema că aceasta este sau nu, cu adevărat, o barieră fundamentală în descrierea ştiinţifică a stării iniţiale a universului, precum şi dificultăţile conceptuale aferente în considerarea unei singure entităţi la începutul timpului constituie întrebări de o importanţă deosebită în gândirea modernă”.

Da, dar asta nu-l faca pe sir. Bernard Lovell să creadă că începutul universului a fost altul decât “marea explozie”. El îşi pune întrebări (ca orice om cu bun simţ) dacă începuturile sunt acestea cu adevărat sau nu. Acesta deoarece o serie de observaţii (în primul rând deplasarea tuturor corpurilor între ele, adică unele faţă de celelalte, îndepărtarea lor, te conduce la această idee. De fapt, există şi ideea universului pulsatoriu, în care universul, după o fază de expansiune – actuală – intră într-o fază de contracţie ş.a.m.d. când această problemă este rezolvată, modelul universului «în expansiune – când apare necesitatea unui BIG BANG - sau pulsatoriu» este dată de masa totală a universului, care nu a putut fi determinată încă cu certitudine. Adevărul este că încă nu ştim o serie de lucruri despre univers (şi nu numai) şi că doar atunci când vom şti totul (în succesiunea infinită a generaţiilor) vom putea afirma că ştim totul. Dar acest lucru nu trebuie să ne oprească. Ştiinţa, şi numai ea, ne face să gândim lucruri noi, ea ne-a făcut să descoperim telefonul, automobilul şi avionul, calculatorul şi multe altele. Dacă ne-am fi ghidat după dictonul că eforturile sunt zadarnice, că nu are rost să cercetăm natura, cosmosul, nu am fi ajuns la aceste rezultate.

Trebuie să studiem natura, pentru că în felul acesta vom descoperi lucruri noi, folositoare vieţii noastre.

2.

Legat de viaţa ca provenind din substanţe chimice, în această carte (Origini) se neagă posibilitatea evoluţiei vieţii din substanţe chimice simple, prin faptul că nu s-a reuşit să se creeze viaţă în mod artificial. Adică într-un laborator să se creeze o bacterie din apa, azot şi alte câteva substanţe simple. Se argumentează faptul că pentru formarea moleculelor de AND (molecule esenţiale vieţii) sunt necesare foarte multe încercări (în sensul că aceste încercări se fac prin reacţii chimice nedirijate, întâmplătoare) şi că timpul necesar ar fi practic imposibil de acoperit în timpul care a stat la dispoziţie pentru acest lucru (circa 1,5 miliarde de ani).
Dar, dacă este greu de crezut că viaţa a apărut pe pământ în 1,5 md ani, atunci, deoarece viaţa a apărut (deoarece există), atunci putem crede că viaţa a apărut în altă parte, iar atunci nu mai suntem limitaţi la 1.5 md ani, şi nici la spaţiul restrâns al Terrei.
Sau, deoarece s-a reuşit sintetizarea moleculei de AND, atunci sinteza acestuia este posibilă, deci putem admite că s-a reuşit sinteza AND în mod natural, într-un mod nedirijat.

Dacă nu suntem totuşi de acord cu cele de mai sus, atunci putem admite că modul în care s-a produs viaţa va fi lămurit

ulterior, deoarece cercetări în acest sens se fac şi se vor mai face. Şi acest lucru deoarece viaţa există.

În introducere se spune:
«"Cred că noi înţelegem acum modul în care întreaga materie şi energie a universului au ajuns să existe", declară fizicianul Paul Davies. „Dar viziunea ştiinţifică a creaţiei merge şi mai departe şi oferă perspectiva tentantă după care noi am fi chiar în stare să explicăm cum spaţiul şi timpul, adevărata structură a existenţei, au apărut din nimic, pur şi simplu." Această perspectivă reprezintă punctul culminant al programului ştiinţific ce-şi propune să răspundă la cele mai multe dintre întrebările fundamentale despre natura şi originea universului[6].

De pe timpul lui Newton, ştiinţa a susţinut că toate fenomenele pot fi descrise (cel puţin în principiu) în termeni de cantităţi măsurabile, care pot fi calculate utilizând legi matematice simple. Această premisă, pe care o putem numi principiul reducţionismului, implică faptul că realitatea este în mod esenţial simplă şi că fiinţele umane, numai prin puterea minţii lor şi a simţurilor lor pot în cele din urmă, să ajungă capable să înţeleagă pe deplin natura şi originea tuturor fenomenelor din univers. Deşi principiul reducţionismului este, fără îndoială, de nedovedit ca punct de plecare, el a stat la baza strategiei de cercetae ştiinţifică şi datoriită faptului că oamenii de ştiinţă au mers dintr-un succes într-altul, credinţa lor în aplicabilitatea universală a acstui principiu a cescut din ce în ce mai mult.

În plus, acceptarea în necunoştiinţă de cauză a principiului reducţionismului are unele consecinţe deosebit de tulburătoare. Reduce universul la un mecanism ce operează corespunzător unor legi matematice impersonale şi reduce fiinţa umană la un mecanism, ale cărui „liber arbitru” şi „sentimente” sunt corespunzătoare cu nimic mai mult decât nişte modele de interacţiuni chimice între molecule.[7]

Drept rezultat, valorile şi normele etice nu mai pot fi înţelese ca principii fundamentale, avându-şi originea intr-un creator transcedental, care defineşte ţelul final şi sensul vieţii umane. În schimb, acestea devin simple strategii de supravieţuire cu origine întâmplătoare, fiind perpetuate datorită eficacităţii lor în anumite circumstanţe şi urmând a fi îndepărtate de inexorabile transformări fizice de îndată ce circumstanţele se modifică. În această privinţă, fizicianul Wolfgang Pauli pevedea: „Vom putea foarte bine ajunge, într-un viitor nu prea îndepărtat, în timpul în care parabolele şi imaginile vechilor religii îşi vor pierde forţa lor persuasivă, chiar şi pentru un om mediu; când aceasta se va întâmpla, mi-e teamă că vechile valori etice se vor prăbuşi ca un castel de cărţi de joc şi orori inimaginabile vor fi săvârşite.[8]”

Date fiind implicaţiile serioase ale reducţionismului din ştiinţa modernă, ar trebui să ezităm în a-l accepta ca fiind cu desăvârşire valabil, până nu suntem determinaţi la aceasta de dovezi cu advărat riguroase.[9]

....

Gânditorii reducţionişti nu deţin monopolul în cunoaşterea vieţii şi a universului. Puncte de vedere alternative rezonabile merită de a fi luate în considerare cu aceeaşi seriozitate ca şi modul de abordare reducţionist. Altminteri, pretenţia oamenilor de ştiinţă de a fi imparţiali şi obiectivi ste lipsită de valoare, oamenilor fiindu-le tăgăduită adevărata libertate de alegere.[10]»

În capitolul referitor la „Viaţa provenind din substanţe chimice – realitate sau fantezie? Se spune: „Totuşi, în ciuda unei mereu crescânde conştientizări a complexităţii structurale şi comportamentale chiar a celor mai simple sisteme vii, mulţi savanţi continuă să teoretizeze că viaţa a apărut dinr-o supă chimică primordială, fără direcţionarea unor principii superioare organizatoare.[11] Ei îşi imaginează că pe durata legăturilor chimice întâmplătoare, moleculele simple se combină în compuţi organic complecşi, care în cele din urmă se reunesc ei înşişi în organisme autoreproducătoare. Acest scenariu a fost prezentat, ca un adevăr de necontestat asupra originii vieţii, în fiecare sală de seminar ştiinţific din toată lumea – în şcoli primare, colegii şi universităţi. Radioul, televiziunea şi publicaţiile şriinţifice de masă conribuie în plus la întărirea acestei idei[12].”

„Înainte de a privi explicaţiile date de teoriile mecaniciste asupra originii vieţii şi a conştiinţei, vom avea în vedere trei exemple despre ceea ce se petrece în interiorul celulei vii, ajutându-ne astfel să apreciem incredibila complexitate a chiar celor mai simple organisme.

Primul nostru exemplu se referă la învelişul protector al celulei bacteriale, care este format dintr-o variatate de molecule sintetizate în cadrul celulei. Pentru a-şi construi învelişul, celula formează mai întâi nişte blocuri de construcţie moleculară din compuşi mai simpli prin intermediul unor procese ce implică multe operaţii sofisticate. Odată ce aceste blocuri sunt asamblate, celula le aranjează într-o textură regulată de rânduri orizontale şi verticale, formând învelişul. Acest proces de fabricare seamănă cu o operaţie de asamblare complexă dintr-o fabrică, în care maşini proiectate în mod specific realizează mai întâi părţile componente din materia brută şi apoi le asamblează într-un produs final funcţional[13].

Al doilea exemplu al complexităţii interne a celulei îl reprezintă formarea unui acid gras, acidul palmitic, din patrusprezece subunităţi moleculare. Acizii graşi reprezintă moleculele de frunte pentru stocarea energiei în celule. În vederea producerii acidului palmitic, celulele creează o „maşină moleculară" circulară, complicată, din molecule proteice. În centrul maşinii se află un braţ, format, de asemenea din molecule, care se roteşte peste şase „staţii de lucru". De fiecare dată când braţul se răsuceşte, două subunităţi de acid gras sunt adăugate prin acţiunea enzimelor la staţia de lucru. (Enzimele sunt proteine complexe superioare care ajută la desfăşurarea reacţiilor chimice din celulă). După şapte rotaţii, necesarul de patrusprezece unităţi este prezent şi acidul gras eliberat[14].

Al treilea exemplu, acţiunea enzimei ADN, girator în reproducerea celulară, ilustrează grafic problemele serioase cu care se confruntă teoriile mecaniciste în încercarea de a explica originile comportării complexe a celulelor. Într-o bacterie, cum ar fi *E.coli,* molecula de ADN având formă de arc este alcătuită din două elicoide, care se despart în timpul reproducerii celulare. Pe măsură ce porţiunea de sus a elicoidei se desfăşoară, aceasta determină, natural, ca porţiunea de jos să se răsucească în jurul ei, sau să se supraînfăşoare. Din moment ce ADN este deja înfăşurat de sute de ori pentru a s potrivi cu celula, supraînfăşurarea, invariabil, cauzează ca fibrele să se încâlcească. Această încâlcire ar interzice reproducerea; ca urmare, celula activează o enzimă, ADN girator, care descâlceşte nodurile din fibrele ADN. Giratorul rearanjează fibrele ADN în felul următor: mai întâi, taie ua din fibrele de deasupra, apoi trage cealaltă fibră prin deschizătură, iar în final uneşte cele două capete ale fibrei tăiate. Prin intermediul acestei operaţii deosebit de sofisticate, ADN girator ordonează încurcătura în cromozomi .

Întrebarea pebtru biochimişti este aceasta: cum a putut lua naştere molecula de ADN girator? Trebuie că este mult prea complicată în structură pentru a fi apărut dintr-o dată, prin combinaţiile aleatoare de molecule în supa primordială.

3.

Privitor la evoluţia vieţii, în carte se argumentează faptul că Darwin nu lămureşte deplin şi complet modul în care se produce evoluţia vieţii.

Legat de acest lucru, reamintesc că Darwin era creaţionist convins şi că cercetările lui (în timpul celebrei călătorii cu vasul pe ocean) l-au făcut să-şi schimbe părerile. El şi-a pus problema în insulule Galapagos, unde ajunsese, de ce există mai multe tipuri (genuri) de iguane în insulă şi anume există câte un gen pe fiecare insulă. Răspunsul pe care el l-a dat este că în condiţiile fiecărei insule, s-a dezvoltat un alt gen de iguană şi că acestea nu au mai putut veni în contact una cu cealaltă dată fiind distanţa (relativ mare) dintre insule.

Analiza făcută de el este o analiză care în general este greu de contestat. El ajunge la concluzia că dezvoltarea organismelor se face datorită condiţiilor de mediu şi anume, rezistă doar organismele adaptate cel mai bine acestor condiţii şi prin lupta pentru existenţă (deoarece fiecare organism caută să reziste cât mai mult, să trăiască şi să-şi prelungească viaţa, chiar sau de cele mai multe ori, în pofida altor organisme, prin ceea ce el a numit lupta pentru existenţă).

Această situaţie face ca organismele să evolueze, cele de astăzi să fie puţin altfel decât cele de ieri, iar cele ce nu se adaptează, dispar, mor. Această situaţie a fost explicată de exemplu în cazul unor gâze, care existau în două culori,

existând la un moment dat atât gâze albe cât şi negre în Europa, într-o proporţie aproximativ egală. În secolul XIX, datorită revoluţiei industriale, pe cerul Europei, a crescut volumul de fum, care făcea ca gâzele albe să devină mai vizibile şi să fie mai uşor obesvate de prădători (în pofida celor de culoare neagră). Acest lucru a făcu ca în scurt timp, gâzele albe să fie doar o excepţie şi să dispară aproape în întregime, iar gâzele de culoare neagră să deţină majoritatea absolută a speciei.

Este numai un exemplu de adaptare la condiţiile de mediu. Se mai pot da multe exemple în acest sens.

Fapt este că evoluţia de la inferior la superior, se poate observa şi studiind dezvoltarea embrionului (care urmează stadiul de blastulă, gastrulă – stadii timpurii, care se aseamănă cu stadiul bacterian, apoi în faza de embrion mai dezvoltat, există un stadiu în care inima are doar trei camere şi nu patru, aşa cum au batracienii şi în care creierul este mai puţin dezvoltat. Toate acestea ne duc spre concluzia că omul (şi celelalte mamifere) au o origine mult mai modestă, care a rămas întipărită în dezvoltarea noastră embrionară.

Sigur că (aşa cum am mai arătat) unor oameni, care vor să se creadă superiori, nu le convin aceste concluzii. Ei nu au decât să demonstreze că sunt oameni superiori şi că nu fac parte dintre cei care-i bat pe cei mai slabi (femei agresate de bărbaţi, fizic sau în alt fel, şi care nu sunt puţine în zilele

noastre) sau dintre cei ce-şi impun punctul de vedere cu forţa şi fără, a argumenta.

4.

Cât priveşte “mărturia rocilor” adică urmele fosile, în cartea despre care vorbesc aici (şi cu care, repet, nu sunt de acord) se spune că dovezile fosile sunt insuficiete, că (relativ de exemplu la om) ele nu conduc la concluzii clare cu privire la originea sa. Dacă sunt de acord că există hiatusuri în ceea ce priveşte urmele fosile, ele (consider eu) sunt suficiente pentru a ne arăta că există o evoluţie clară de la animale inferioare spre cele superioare. Există şi fosile vii (cum este ornitorincul, care este un animal spectaculos, având atât caracteristici de pasăre, cât şi caracteristici de mamifer, animal semiacvatic din Australia, cu gura în forma ciocului de raţă şi cu membrane înotătoare între degete, care depune ouă, dar alăptează puii iesiţi din ouă, sau alte fosile cum ar fi arheopterix, pasăre care face trecerea de la reptile spre păsări, este de fapt o reptilă adaptată la zbor şi care are anumite caracteristici de pasăre dar păstrează şi caracteristici de reptilă. Cea mai veche pasăre fosilă, care datează din era mezozoică. Archaeopteryx este o fosilă ce face evidentă evoluţia păsărilor din reptile. Scheletul său este similar reptilelor mezozoice din familiile Dromaeosauridae şi Troodontidae.

Există multe alte fosile care întăresc convingerea că există o evoluţie în lumea animală în decursul erelor geologice. Această evoluţie nu poate fi urmărită (deocamdată) pas cu pas, adică se aduc o serie de contraargumente cum că de exemplu arheopterix nu ar face dovada că strămoşul păsărilor ar fi reptilele, că ea ar fi o pasăre 100%, deoarece avea pene. Dar până la un moment dat nu au existat păsări şi ele au apărut la un moment dat (la scară geologică), deci trebuiau să apară de undeva. Legat de fosile se aduce argumentul că nu s-a reuşit să se găsească suficiente fosile care să arate cum au evoluat în mod clar toate speciile mari de animale.

Dar fosilele apar în straturi geologice în condiţii speciale, numai atunci când există condiţii de păstrare a integrităţii lor materiale. O serie de fosile s-au păstrat în mări, (cum sunt foraminiferele) dar ele s-au format acolo, şi prin moartea organismelor au depus straturile de rocă. Dacă ele (straturile de rocă) au avut condiiţii de păstrare, ele nu s-au deteriorat prin încreţirea straturilor sau supunerea lor la fărâmiţare sau vulcanism, ele pot fi descoperite.
Altfel se pune problema fosilelor terestre şi este şi mai complexă în cazul celor mari. Ele se pot deteriora mai uşor. Condiţiile de păstrare sunt mult mai sensibile. De fapt se ştie că numai o mică parte din animalele decedate pot fi găsite în fosile, şi acesta cu atât mai greu cu cât fosilele sunt mai vechi. Dar timpul nu este pierdut. Cercetări se mai fac şi există şanse de a se mai găsi fosile.

***

Pe Terra (Pământ) există apă. Ea a existat de la începuturile Pământului ca planetă. Datorită acestui unic fapt pe Pământ a putut să apară viaţa şi ea s-a putut dezvolta. Dar la început, pe Pământ nu a existat oxigen. Era o atmosferă de azot în cea mai mare parte.

Datorită existenţei apei şi a căldurii solare, au putut să apară microorganisme în genul unor bacterii anaerobe, (alge brune şi verzi) care erau capabile de fotosinteză, şi care au eliberat în atmosferă oxigen. Aceste alge s-au răspândit atât de mult încât au făcut să se schimbe compoziţia atmosferei terestre, ajungând până la 21% de oxigen (compoziţia atmosferei de astăzi).

Datorită noii compoziţii a atmosferei, au putut să apară o serie de plante şi animale care respiră oxigen. La baza vieţii au stat plantele, pentru că plantele au hrănit animalele ierbivore, iar pe baza existenţei acestora au putut să apară şi animalele carnivore, iar viaţa a putut să de dezvolte aşa cum o ştim noi astăzi.

Deci în ultimă instanţă, viaţa a putut să se dezvolte datorită soarelui, datorită căldurii emanate de acesta şi datorită plantelor, care susţin viaţa pe planeta noastră prin fotosinteză, la baza căreia stă tot energia solară.

Fotosinteza este o transformare extraordinară, o reacţie chimică bazată pe nişte enzime în materia verde a celulelor frunzelor plantelor (în special) prin care plantele, pornind de

la apă, săruri minerale existente în apă şi energie solară, produc materie vegetală, inclusiv amidon, vitamine şi alte substanţe. Fotosinteza este o transformare (consider eu) insuficient studiată până în prezent. Ea susţine viaţa pe această planetă care este casa noastră şi pe care suntem datori s-o păstrăm şi s-o întreţinem cât mai curată şi primitoare.

***

O problemă ce m-a preocupat în mai multe discuţii şi mă mai preocupă încă, este problema (filozofică) a existenţei sau inexistenţei unei fiinţe superioare, care să ne dirijeze în- tr-un anumit fel destinul fiecăruia dintre noi, al fiinţei care, în mod obişnit este identificată prin numele Dumnezeu.

Într-o discuţie avută în tinereţe cu un coleg de serviciu (Hohstraser – care a plecat în Germania imediat după 1990) îi argumentam acestuia ca nu există o astfel de fiinţă, pentru că nu îşi dovedeşte prin nimic existenţa.

El mi-a replicat că există totuşi persoane care afirmă că l-au văzut, că au fost martorii unor minuni ş.a.m.d. i-am răspuns că ştiinţa neagă existenţa sa şi că ea nu poate fi dovedită. Eu i-am cerut să demonstreze el existenţa lui Dumnezeu, i-ar el mi-a cerut mie să demonstrez inexistenţa sa. Bineînţeles că în acest moment discuţia s-a închis pentru că i-am spus că nu pot

demonstra inexistenţa aşa cum nici el nu poate demonstra existenţa sa.

Dar acum, stând să mă gândesc, existenţa a ceva ce există poate fi demonstrată (acum sau în viitor, cândva, pentru că ceva ce există trebuie să se manifeste, să-şi facă cunoscută prezenţa într-un fel sau altul), dar inexistenţa a ceva ce nu există nu poate fi demonstrată pentru că nu se manifestă, nu-şi face simţită prezenţa pentru că nu există. Deci este un nonsens să fie cerută demonstrarea inexistenţei a ceva.

În concluzie, la ora actuală nu cred că există dovezi palpabile (ştiinţifice) legate de existenţa lui Dumnezeu şi apreciez acele persoane care spun deschis că sunt atee cum este de exemplu Alexandru Mironov.

***

Printre poeziile pe care le apreciez în mod deosebit, se numără în primul rând poezia cu numele "If" (în traducere dacă) scrisă de Rudjard Kipling, un scriitor indian de origine engleză, autor printre altele şi a "Cărţilor junglei". Această poezie este dedicată fiului său şi conţine o serie de sfaturi de comportare. Iată textul acestei poezii, aşa cum mi-o amintesc eu:

Dacă

Dacă poţi vedea distrusă opera vieţii tale
Şi fară un cuvânt să te apuci s-o reclădeşti,
Dacă poţi pierde câştigul a 100 de partide
Fără un gest, fără un cuvânt,
Dacă poţi auzii vorbele tale
Răstălmăcite de proşti,
Pentru a excita pe nebuni,
Dacă poţi să iubeşti,
Fără să fi nebun de dragoste,
Dacă poţi sfătui regii,
Fără să uiţi că le eşti supus,

Atunci zeii şi regii vor fi sclavii tăi supuşi,
Da ceea ce este mai presus decât zeii sau regii,
Tu vei fi un Om, fiul meu…

Acestă poezie am redat-o în armată, scriind-o la o gazetă de perete (am făcut armata la Focşani, la o şcoală de ofiţeri în rezervă, la câţiva ani după ce am terminat facultatea). Am fost surprins când am văzut că poezia a fost mâgălită (modificată, cu creionul, eu o scrisesem mai atent) dar mi-am dat seama mai târziu că există mai multe variante ale traducerii acestei poezii şi probabil cel ce făcuse acest lucru cunoştea o altă versiune. Apoi am mai văzut o versiune pe când am fost internat în spital la Timişoara, la gazeta de perete a spitalului. Este o poezie care trebuie promovată. Eu cred că merită.

O altă poezie ce mi-a atras în mod deosebit atenţia, am cunoscut-o ca urmare a unui recital de poezie la radio. Era prin anii ’80. Recitatul a început cu recitarea unei poezii, de fapt o cugetare, care a mai fost recitată în cursul recitalului, iar recitalul s-a încheiat tot cu această cugetare. De aceea nu a fost greu s-o reţin:

Între visele, speranţele, idealurile noastre
Şi ceea ce reuşim să realizăm,
Este o diferenţă de nivel…
Cam cât aceea a unei cascade.
Dacă am reuşi să folosim energia acestei “cascade”
Construind o hidrocentrală
Şi din energia dată de ea,
Nu am reuşi decât să ne aprindem ţigările,
Tot ar fi ceva, căci fumând,
Am putea făuri alte vise, alte aspiraţii…

O altă poezie (de fapt o cugetare în versuri) este o poezie scrisă de Lucian Blaga, ce-mi place foarte mult, consider că exprimă mult adevar şi este o poezie frumoasă (în acest sens).

Copilul râde…
Înţelepciunea şi iubirea mea e JOCUL.
Tânărul cântă…
Jocul şi înţelepciunea mea … e IUBIREA.
Bătrânul tace.
Iubirea şi jocul meu e-NŢELEPCIUNEA.

M-am folosit de frumuseţea acestei poezii când am prezentat o diaporamă, un set de diapozitive din care am încercat să fac un mic spectacol prin anii ’80, când am încheiat diaporama cu această poezie, la care m-am permis să mai adaug câteva cuvinte, având în vedere marea mea dragoste legată de munte şi de excursiile montane, care au fost încă o strofă şi anume:

Şi cel ce poate proba forţa şi înţelepciunea noastră
E muntele…

7

Probleme politice

Omul este dator să lupte pentru viaţa sa, pentru a avea ceea ce-i trebuie, pentru că dacă el n-o face, nimeni altcineva nu o face pentru el. Acest lucru se face prin lupta politică, care nu este o luptă cu arma în mână, ci este o luptă de idei, o luptă pentru drepturi diverse, o luptă în ultimă instanţă pentru conducătorii doriţi, apreciaţi, pentru câştigarea puterii politice în societate.

Omul este zoon politicon, spuneau vechii greci, adică este un animal care face politică (în traducere), adică este un animal, dar care face politică. Deosebirea faţă de celelate animale şi om este (una din ele) aceea că el este capabil să facă politică, iar alte animale nu! A face politică în sens larg, înseamnă a lua poziţie faţă de ceea ce se întâmplă în viaţa de zi cu zi, în viaţa înconjurătoare. A nu face politică, înseamnă a-ţi fi indiferent ceea ce se întâmplă cu tine şi cu ai tăi, înseamnă a nu contribui cu nimic pentru viaţa ta şi a celor dragi ţie. Sigur că un mod (ineficient după părerea mea de a face politică este şi acela de a râde de unii politicieni, de greşelile lor, numai că prin acest fapt nu se schimbă nimic).

Cel mai concret mod de a face politică (dar nu şi cel mai de recomandat) este acela de a participa la alegeri. Consider că neparticiparea la alegeri este o lipsă de combati-vitate care este inadmisibilă, care se explică numai printr-o lipsă de viaţă, de voinţă, de combativitate, care este susţinută doar de cei ce vor păstrarea situaţiei actuale, perpetuarea sa.

Poetul Mihai Eminescu a scris o poezie, învăţată de mine la şcoală, pe care în ultimul timp nu am văzut-o în culegerile de poezii publicate. Ca şi când nu ar fi o poezie a lui Mihai Eminescu, sau ca şi când ar trebui ca lui Mihai Eminescu să-i fie ruşine că a scris o astfel de poezie.

În acestă poezie, poetul descrie o întâlnire a unor muncitori într-o "tavernă" în care ei vorbesc despre destinul lor şi despre ce ar trebui să facă pentru a-l modifica.

Spuneţi-mi cei drepatatea? Cei tari se îngrădiră
Cu-averea şi mărirea în cercul lor de legi,
Prin bunuri ce furară, în veci vezi cum conspiră
Contra celor ce dânşii la lucru-i osândiră,
Şi le subjugă munca vieţii lor întregi.
…………………………………………
Virtutea pentru dânşii – ea nu există! Însă
V-o predică, căci trebuie să fie braţe tari,
A statelor greoaie cară trebuie-mpinse
Şi trebuiesc luptate războaiele aprinse
Căci voi murind în sânge, ei pot să fie mari.
…………………………………………….
Religia, o frază de dânşii inventată
Ca cu a ei putere să vă aplece-n jug,
Căci de-ar lipsi din inimi speranţa de răsplată,
După ce-amar munciră-ţi mizeri viaţa toată,
Aţi mai purta osânda ca vita de la plug?
……………………………………………..
Minciuni şi fraze-i totul ce statele susţine,

Nu-i ordinea firească ce ei a fi susţin;
Averea să le-o aperi, mărirea, ş-a lor bine,
Ei braţul tău înarmă ca să loveşti în tine,
Şi pe voi contra voastră la luptă ei vă mân.

De ce să fiţi voi sclavii milioanelor nefaste,
Voi ce din munca voastră abia puteţi trăi?
De ce boala şi moartea să fie partea voastră,
Când ei în bogăţia cea splendidă şi vastă,
Petrec ca şi în ceruri, n-au timp nici de-a muri?

De ce uitaţi că-n voi e număr şi putere?
Când vreţi puteţi pământul prea lesne sămpărţiţi.
Nu le mai faceţi ziduri unde sănchid-avere,
Pe voi unde sănchidă, când împinşi de durere
Veţi crede c-aveţi dreptul şi voi ca să trăiţi!
…………………………………………………
Zdrobiţiţi orânduiala cea crudă şi nedreaptă,
Ce lumea o împarte în mizeri şi bogaţi.
Atunci când după moarte răsplată nu v-aşteaptă,
Faceţi c-an astă lume să aibă parte dreaptă,
Egală fiecare şi să trăim ca fraţi!

Sfărmaţi tot ce aţâţă inima lor bolnavă
Sfărmaţi palate, temple ce crimele ascund.
Zvărliţi statui în foc, să curgă lavă,
Să spele de pe pietre până şi urma sclavă,
Celor ce le urmează pân'la al lumii fund.
……………………………………………..

Acesta este numai o mică parte din poezie (scrisă, vă reamintesc, de Mihai Eminescu). Poezia în întregime o puteţi găsi pe internet, dacă tastaţi titlul poeziei în motorul de căutare.

În cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în Germania, a fost dat publicităţii Manifestul Partidului Comunist, un manifest scris de Karl Marx. În acest manifest, care este destul de amplu, pe care l-am citit recent pe internet, se face o descriere a societăţii capitaliste şi se dau sfaturi pentru ca masele de oameni ai muncii ("proletarii") să poată acţiona în aşa fel încât să-şi îmbunătăţească modul de viaţă.

O mare parte din cele spuse de Karl Marx relativ la situaţia din Europa anului 1848 se potrivesc cu situaţia de astăzi din România şi poate nu ar fi rău să studiem aceste scrieri.

Numai că "proletarii" de astăzi din România, sunt tot mai puţini, ei au fost practic decimaţi printr-o serie de măsuri de scoatere în afara producţiei prin şomaj, prin disponibilizări cu sau fără compensaţii, prin care practic a reuşit să fie distrusă ceea ce se numea "clasa muncitoare".

Manifestul Partidului Comunist a zguduit lumea şi Europa. În urma apariţiei sale se spunea "O stafie umblă prin Europa – stafia Comunismului".

Internaţionala, este un cântec ce a fost tradus în mai multe limbi şi care este cântecul comuniştilor din întrega lume.

Versurile sale le-am auzit şi în zilele revoluţiei din 1989. Ele spun (printre altele):

Sculaţi. Nu-i nici o mântuire,
În regi, ciocoi sau dumnezei.
Unire, muncitori, unire!
Şi lumea va scăpa de ei!

Sfârşiti o dată cu trecutul negru!
Sculaţi popor de osândiţi!
Azi nu sunteţi nimic în lume.
Luptaţi ca totul voi să fiţi.

Hai la lupta cea mare!
Rob cu rob să ne unim!
Internaţionala,
Prin noi s-o făurim!

Acest cântec se cânta şi în momentele revoluţiei din 1989. Eu l-am auzit cântându-se în acele momente. Se potrivea oarecum situaţiei. E adevărat că nu se cânta prea “frumos”, adică se vedea că cei ce-l cântau fie îl cântaseră de prea puţine ori, fie atunci îl cântau prima dată. Nu-l cântau “cu sufet”, nu credeau în ceea ce spuneau.

În ceea ce mă priveşte, eu cred că masele sărăcite, care trăiesc rău în România anilor 2006, trebuie să lupte pentru drepurile lor. Nimeni şi nimic nu le va rezolva problemele dacă ei nu şi le vor rezolva. Pentru asta au nevoie de organizare.

Organizarea trebuie făcută într-un partid. În ceea ce mă priveşte până acum eu am votat cu PSD, ca fiind singurul partid (sau cel mai mare) care se considera de "stânga" şi care (credeam eu) este singurul care are puterea necesară pentru a lupta pentru drepturile celor care nu au un nivel de viaţă corespunzător fiind un partid parlamentar şi care reuşise de câteva ori să câştige alegerile. Astfel, la început am votat cu Frontul Salvări Naţionale (Iliescu – 1990). Apoi cu PDSR şi la sfârşit cu PSD.

Numai că un partid trebuie să fie unit, trebuie să aibă o unitate, trebuie (ca să aibă forţă şi să se impună) să vorbescă aceaşi limbă, trebuie ca toţi membrii ei să susţină aceaşi cauză. Din acest punct de vedere PSD poate fi acuzat că nu a fost un "adevărat partid de stânga" pentru că în perioada 2000 – 2004 nu a introdus reforme favorabile claselor de jos, populare cu toată forţa, că a făcut privatizări care pot fi considerate ca fiind de orientare "de centru" sau chiar "de dreapta" conform principiului minimizării influenţei statului în economie, nu a făcut o reformă în cadrul situaţiei pensionarilor, care au o situaţie (în general) dezastruoasă, nu s-au orientat spre îmbunătăţirea situaţiei tinerilor, au recurs la anumite stratageme pentru a obţine animite avantaje (cel puţin o parte din conducătorii partidului).

Legat de această problemă, îmi amintesc că prin 1991 am participat la o conferinţă ţinută la Timişoara de către Petre Roman, care era un lider de marcă pe atunci şi care acum se consideră "de stânga". La un moment dat Petre Roman a spus

(citat din memorie): "Vom face şcoli pentru toţi oamenii. Şi pentru cei cu bani şi pentru cei cu mai puţini bani, pentru ca toată lumea să poată învaţa".

Îmi pun problema cum vor arăta şcolile pentru cei cu mai puţini bani? Ce vor învăţa copiii în aceste şcoli?

Eu cred că dreptul la învăţătură este un drept fundamental, care nu ar trebui să fie îngrădit de nimeni. Copiii trebuie să poată învăţa (dacă ei vor) şi acest lucru nu trebuie să fie îngrădit în nici un fel, nici măcar de lipsa de bani.

Cu toate acestea, în 2004 eu personal am votat cu PSD. Am considerat că un partid ca PD este un partid "corupt" cel puţin din punct de vedere ideologic. Un partid care se declara "de stânga" şi care în 2002 organiza sărbătorirea zilei de 1 Mai a votat (şi a fost singurul partid din lume care a votat aşa) împotriva primirii PSD în rândurile internaţionalei socialiste. Apoi şi-a schimbat "orientarea politică" devenind un partid de centru - dreapta care se doreşte afiliat la europenii populari.

Un astfel de partid, avându-l ca exponent pe Traian Băsescu, care ca preşedinte al republicii, prin discursurile sale militează pentru ca studenţii să nu se omoare cu învăţătura (pentru că el nu a fost un student eminent şi a ajuns preşedinte) şi care critică pe un "aliat" (dl. Stroe de la PNL) spunând că este handicapat, nu este un partid pe gustul meu. Acest partid s-a ridicat prin discursul împotriva corupţiei din PSD. Dar cum poate să critice un partid un alt partid când nici el nu este mai

breaz? (Lucrurile încep acum să apară la suprafaţă, să se vadă începând cel puţin de prin martie 2006).

Un partid ca PSD, pentru care am militat la începutul anilor 2000, considerându-l de stânga, ar trebui să dea dovadă de mai multă consecvenţă şi de mai multă susţinere faţă de liderii săi. Ceea ce s-a întâmplat la începutul anului 2006 privind debarcarea (şi mai ales modul în care a fost debarcat) Adrian Năstase, fost preşedinte al partidului, din calitatea sa de preşedinte executiv şi cea de preşedinte al Camerei Deputaţilor, nu este de natură să mobilizeze lumea pentru a-l vota. În PSD se pare că sunt mai multe grupuri, mai multe tendinţe. Acest lucru nu este un lucru rău în sine, ci doar atunci când interesele lor se ciocnesc, când unele se luptă cu celelalte, ceea ce fărâmiţează partidul, îl descompune.

Vom vedea ce se va întâmpla în viitor. Oricum, masele de oameni ai muncii, de ţarani, de intelectuali care sunt slujbaşi în diverse instituţii şi care sunt plătiţi cu salarii de mizerie au dreptul să aibă un partid al lor, care să le susţină drepturile şi interesele.

Ar fi interesant de studiat, de făcut o statistică, cam ce procent din cei maturi din România, din cei cu drept de vot, au venituri sub şase sute de lei lunar (RON). Cred că procentul lor ar fi de aproximativ 70 la sută. Pentru mine este inexplicabil cum se distribuie voturile acestor persoane, cum reuşesc aceştia să fie înşelaţi de partide ca PD.

De altfel societatea capitalistă românească actuală ne-a arătat că omul se gândeşte mai întâi la el ca persoană (exact aşa cum fac animalele, care se gândesc în primul rând la ele, la hrana lor în principal, parlamentarii şi-au votat pentru ei salarii şi pensii mari, pentru ca ei să poată trăi liniştiţi, directorii unor companii şi întreprinderi, au la fel beneficii mari şi nu le pasă de situaţia salariaţilor care, uneori abia îşi duc traiul ş.a.m.d., conducătorii noştrii au şi ei salarii importante, iar acestea, în cele mai multe cazuri sunt bani obţinuţi de la mulţimea oamenilor care muncesc, ei, conducătorii realizând o activitate neproductivă, neproducând nimic de fapt). Guvernele ce s-au succedat nu au avut de exemplu ca scop, sau nu au creat un mod de retribuire echitabil după părerea mea, favorizând directorii (managerii), care sunt în număr mare de exemplu în societăţi ca Electrica sau societăţile de transport local, CFR etc, dar muncitorii având salarii de mizerie, deşi toţi sunt plătiţi de la buget.

Într-o discuţie avută cu un coleg de serviciu (pe când lucram la "1 Iunie") şi care acesta se întorsese dintr-o excursie în Izrael (unde avea nişte rude la care fusese în vizită) acesta mi-a spus că unul din verii săi de acolo (din Izrael) era membru al Partidului Comunist din Izrael, iar el l-a întrebat dacă el vrea ca în Izrael să fie creat un regim comunist. Acesta i-a răspuns:
- Nu… dar îmi place ideea!

Legat de ideea repartiţiei în comunism şi în socialism, mi s-a spus că în socialism principiul repartiţiei este: "de la fiecare după posibilităţi, fiecăruia după munca prestată". Judecând

după acest principiu, în România Socialistă, nu a fost respectat acest principiu, deci în România nu a fost cu adevărat o orânduire socialistă, ci mai curând o societate de "cumetrie" (conform unei cunoscute expresii) în care relaţiile erau la mare căutare, în care primau relaţiile şi nu valoarea persoanei, valoarea omului, deşi aceasta era enunţată de conducători în mod (zic eu acuma) demagogic.

În comunism, principiul repartiţiei spune cam aşa: "de la fiecare după posibilităţi, fiecăruia după necesităţi" în ideea că societatea comunistă va fi (ar fi fost) atât de avansată încât va putea să satisfacă necesităţile tuturor membrilor săi. Acest lucru nu a fost realizat nicăieri până acum şi am dubii că se va realiza vreodată. Oricum, în lume nu a fost creată încă o societate comunistă, aşa cum este ea descrisă de literatura marxistă (mai au unele şanse chinezii). Aşa că criticile care se aduc nu pot fi aduse la "comunism" aşa cum îl vedeau clasicii marxismului ci societăţilor concrete care erau departe de ceea ce voiau ele să pară. Totuşi, eu, ca un om care am trăit şi m-am format într-o astfel de societate, trebuie să recunosc că anumite realizări au fost, că aceste realizări erau văzute şi apreciate şi de persoane din afara ţării noastre.

Astfel, în tinereţea mea, eram în primii mei ani în Timişoara, am întâlnit la un unchi (ce stătea lângă, gară) o fată venită din Canada. Era studentă, se numea Joan Bartlett şi venise să vadă ţările din Balcani, studiind filologia. A fost impresionată de atitudinea pe care a văzut-o la studenţii noştrii alături de profesorii lor (am dus-o şi am asistat la o oră la facultatea de

ştiinţe economice, aici în Timişoara). A fost foarte impresionată de respectul pe care îl acordau studenţii profesorilor, de atitudinea lor din ore, de ordinea şi disciplina existente. Ea spunea că la ei în ore se discută, se mănâncă, ies din ore fără să anunţe, etc. De fapt acum la noi, se pare că situaţia se apropie de cea descrisă de ea.

Legat de capitalism, ideea PNL, sau ideea liberală “prin noi înşine”, care sugerează că fiecare persoană poate deveni patron şi că poate răzbate singur, este după părerea mea o mare minciună. Nu poate fi toată lumea patron, pentru că patronul are nevoie de alţi oameni pe care să se bazeze, pe care să-i exploateze, pentru ca, utilizând o parte din munca lor, să-şi asigure venituri îndestulătoare. Un patron multimiloanar nu poate exista fără o serie de alţi oameni pe care să-i exploateze, însuşindu-şi o parte din munca lor să-şi asigure bunăstarea. Este o mare gogoaşă afirmaţia că ei au grijă de muncitori, că ei crează locuri de muncă. Scopul lor este de a câştiga cât mai mult, iar dacă aceasta presupune şi crearea unor locuri de muncă, atunci acesta este un mijloc, care va fi folosit invers, prin disponibilizări, ori de câte ori va fi nevoie, ori de câte ori ei, patronii vor avea probleme cu întreprinderea respectivă. Ei nu doresc menţinerea locurilor de muncă decât în măsura în care acestea le folosesc scopului lor, acela de a câştiga cât mai mulţi bani. Ca exemplu ce poate susţine acest lucru, dau ceea ce se întâmplă la Loteria Română, unde salariile sunt mici în afară de salariile câtorva de la conducerea instituţiei. Este inadmisibil ca într-o instituţie a statului, care se consideră democrat, (cratos =

putere, demos = popor, deci puterea poporului) o instituie de stat să recurgă la astfel de mijloace de salarizare diferenţiată, conducerea, numai ea, are dreptul la beneficii iar restul muncitorilor din Loterie au salarii de mizerie. De ce nu împart în mod echitabil, cu toată lumea din Loteria Română beneficiile şi bonusurile obţinute? De ce au dreptul la ele numai cei din conducere? Ei fac aceste bonusuri? Nu. Ei doar fac strategia de a obţine aceste bonusuri pentru ei.

La fel fac, şi gândesc, toţi capitaliştii, indiferent de mărimea lor (cu mici excepţii pe care le admit). Ei doresc doar câştiguri cât mai mari. Numai lupta maselor de muncitori şi funcţionari pot ameliora starea lor materială, pot impune prin lupta lor o situaţie mai echitabilă în distribuirea resurselor societăţii.

În societăţile capitaliste dezvoltate s-a reuşit (într-o măsură mai mare) o distribuire mai echitabilă. Dau ca exemple ţări ca Finlanda şi Suedia, unde nivelul de viaţă este superior şi unde există un respect şi apreciere pentru muncă.

Cu privire la felul în care să se desfăşoare această luptă, trebuie să spun că nu poate fi acceptată lupta cu arma în mână, care este caracteristică revoluţiilor comuniste din secolul XX. Cred că acestă luptă trebuie dusă altfel, cu ajutorul presei, prin mobilizarea maselor de oameni simpli, prin convingere, prin puterea votului.

Partidele comuniste din secolul trecut militau pentru lupta armată, negăsind o altă soluţie. Partidul Comunist Francez

(sub conducerea lui George Marçais a reuşit ca, la un moment dat, împreună cu Partidul Socialist Francez să câştige alegerile în Franţa şi la ora actuală (deşi în Franţa este un regim de dreapta) există o altă atitudine, autorităţile franceze ştiu ce s-a întâmplat şi au grijă să nu se facă derapaje prea mari deoarece acestea pot duce din nou la întoarcerea acestei situaţii. La ora actuală partidele comuniste nu mai militează pentru lupta armată, ci pentru lupta politică, pentru câştigarea puterii politice ca urmare a alegerilor democratice. Aceasta face ca pertidele comuniste să fie recunoscute şi apreciate în ţările Europei occidentale.

De fapt, cum arătam mai înainte, "democraţie" înseamnă "puterea poporului". Dar care este "democraţia" în România actuală? Unde este "puterea poporului"? cum se manifestă ea? Ea se manifestă numai în momentul alegerilor, este singurul moment în care se manifestă puterea poporului. Manifestarea acestei puteri este influenţată (citeşte dejucată, falsificată, modificată) de către liderii politici cu interesele lor. În ceea ce mă priveşte, am încercat să fiu influenţat de cei care aveau (credeam eu) o anumită decenţă, un anumit respect, faţă de marea masă a poporului.

Partidele socialiste, deşi doresc acelaşi lucru, cucerirea puterii politice, sunt mai moderate.
De fapt partidele socialiste sunt mai apropiate de partidele comuniste, sunt cele mai de "stânga" dintre orientările cunoscute, excepţie făcând doar partidele comuniste (care, datorită în special istoriei, a faptului că au recurs la luptă

armată), sunt considerate de extremă stângă (un exemplu a unor socialişti ar fi Adrian Păunescu, sau Alexandru Mironov).

Partidele social-democrate au o orientare mai spre centru, faţă de partidele socialiste, sunt mai moderate, mai puţin radicale.

Partidele social-liberale sunt ca orientare apropiate de centru. Ele au ca exponent pe Adrian Năstase, care în perioada 2001-2004 a dus o politică social liberală şi care este un om despre care nu se poate spune că este sărac. Cu toate astea să nu uităm că şi Marx şi Engels, deşi ei sunt autorii manifestului comunist, au fost mici burghezi, adică erau oameni relativ avuţi (doar aşa se explică studiile pe care le-au făcut).

Aceste trei orientări care există la ora actuală în PSD nu se contrazic, ba chiar ar putea convieţui şi ar da un partid cu forţă, dar ar putea exista şi trei orientări având la bază cele trei orientări amintite şi care ar putea constitui alianţe în anumite momente.

Legat de partidele de stânga în Europa, ţin să remarc că există partide comuniste puternice (care chiar au ajuns să guverneze împreună cu alte partide, în general socialiste) în special în Franţa şi în Italia. Aici aceste partide nu sunt "hăituite" aşa cum se procedează la noi. Sunt partide respectate şi care sunt partide parlamentare.

Indiferent de mijloace, marea masă a lucrătorilor care au salarii de mizerie, au dreptul să fie reprezentaţi de un partid al lor. În această privinţă, Partidul Pensionarilor, care a realizat anumite lucruri, nu se poate manifesta deoarece nu are reprentativitate parlamentară, nu strânge în rândurile sale pe toţi pensionarii şi de fapt acestea sunt numai problemele pensionarilor? Nu există şi alte persoane care au aceleaşi interese? Atunci de ce Partidul Pensionarilor? Eu militez pentru un partid mare, care să grupeze pe toată lumea (chiar dacă sunt şi partide mai mici, ca Partidul Pensionarilor sau partidul Forţa Democrată – Petre Roman) care au interese comune, care vor să susţină drepturile celor care muncesc, care susţin societatea românească prin munca lor şi care nu este răsplătită printr-o retribuţie corespunzătoare.

De exemplu, eu, în regimul hulit dinainte de 1990, aveam un salariu (cel mai mare) de 3200 de lei pe lună (ca analist programator la întreprinderea "1 Iunie") iar acum (ca pensionar am 385 lei pe lună, dar cunosc o serie de persoane care au un salar lunar de 330 de lei şi un mare număr de persoane care au un salar lunar de sub 600 de lei. Cum să considerăm ca această retribuţie este "corespunzătoare" când se aude de venituri de zeci de mii lunar, venituri obţinute chiar de unii pensionari? Ce fel de pensionari au fost aceştia? Ce au lucrat ei la viaţa lor? Când factura de căldură pe o lună de zile se ridică la aproximativ 250 – 300 de lei, în codiţiile în care se plăteşte factura şi în lunile de vară cu 40% din valoarea ei iar în lunile de iarnă numai cu 60%?

Legat de Manifestul Partidului Comunist, voi expune mai jos câteva extrase din acesta, deoarece multe persoane discută despre el, fără însă să cunoască conţInutul său. El are câteva capitole şi anume:

Burghezi şi proletari

Istoria tuturor societăţilor de pînă azi este istoria luptelor de clasă.

Omul liber şi sclavul, patricianul şi plebeul, nobilul şi iobagul, meşterul şi calfa, într-un cuvînt asupritorii se aflau într-un permanent antagonism, duceau o luptă neîntreruptă, cînd ascunsă, cînd făţişă, o luptă care de fiecare dată se sfîrşea printr-o prefacere revoluţionară a întregii societăţii, sau prin pieirea claselor aflate în luptă.
În epocile mai îndepărtate ale istoriei găsim aproape pretundeni o împărţire completă a societăţii în diferite stări, o scară variată de poziţii sociale. În Roma antică găsim patricieni, cavaleri, plebei, sclavi; în evul mediu: feudali, vasali, breslaşi, calfe, iobagi şi, pe lîngă aceasta, mai în fiecare din aceste clase găsim trepte distincte.

Societatea burgheză modernă, ridicată pe ruinele societăţii feudale, nu a desfiinţat antagonismele de clasă. Ea a creat

doar clase noi, condiţii noi de asuprire, forme noi de luptă, în locul celor vechi.

Epoca noastră, epoca burgheziei, se deosebeşte însă prin faptul că a simplificat antagonismele de clasă. Societatea întreagă se scindează din ce în ce mai mult în două mari tabere duşmane, în două mari clase direct opuse una alteia: burghezia şi proletariatul.

Burghezia suprimă din ce în ce mai mult fărîmiţarea mijloacelor de producţie, a proprietăţii şi a populaţiei. Ea a aglomerat populaţia, a centralizat mijloacele de producţie şi a concentrat proprietatea în mîini puţine. Urmarea inevitabilă a acestor schimbări a fost centralizarea politică. Provincii independente, aproape numai confederate, avînd interese, legi, guverne şi vămi diferite, au fost înglobate într-o singură naţiune, cu un singur guvern, o singură lege, un singur interes naţional de clasă, o singură frontieră vamală.

Burghezia a creat, în cursul dominaţiei ei de clasă, care datează abia de o sută de ani, mult mai multe şi mai uriaşe forţe de producţie decît toate generaţiile trecute laolaltă. Subjugarea forţelor naturii, maşinismul, aplicarea chimiei în industrie şi agricultură, navigaţia cu aburi, căile ferate, telegraful electric, desţelenirea unor întregi continente, fluvii făcute navigabile, populaţii întregi ieşite ca din pămînt - care dintre secolele trecute ar fi putut să bănuiască că în sînul muncii sociale dormitau astfel de forţe de producţie!

Am văzut deci: mijloacele de producţie şi de schimb pe baza cărora s-a format burghezia au fost create în societatea feudală. Pe o anumită treaptă de dezvoltare a acestor mijloace de producţie şi de schimb, relaţiile în care societatea feudală producea şi făcea schimb, organizarea feudală a agriculturii şi manufacturii, într-un cuvînt relaţiile feudale de proprietate nu mai corespundeau forţelor de producţie care se dezvoltaseră. Ele frînau producţia în loc s-o stimuleze. Ele se prefăcuseră în tot atîtea cătuşe. Ele trebuiau sfărîmate, şi au fost sfărîmate.

Locul lor l-a luat libera concurenţă, cu organizarea socială şi politică adecuată ei, cu dominaţia economică şi politică a clasei burgheze.

Proletari şi comunişti

Care este în genere raportul dintre comunişti şi proletari? Comuniştii nu sînt un partid deosebit, opus celorlalte partide muncitoreşti. Ei nu au interese deosebite de interesele întregului proletariat. Ei nu proclamă principii deosebite după care să vrea să modeleze mişcarea proletară.

Comuniştii se deosebesc de celelalte partide proletare numai prin aceea că, pe de o parte, în lupta proletarilor de diferite

naţiuni ei scot în evidenţă şi susţin interesele comune, independende de naţionalitate, ale întregului proletariat; pe de altă parte, prin aceea că, pe diferitele trepte de dezvoltare ale luptei dintre proletariat şi burghezie, ei reprezintă întotdeauna interesele mişcării în totalitatea ei.

Comuniştii sînt, aşadar, din punct de vedere practic, partea cea mai hotărîtă a partidelor muncitoreşti din toate ţările, partea care împinge mereu înainte; din punct de vedere teoretic, faţă de restul masei proletariatului ei au superioritatea de a înţelege limpede condiţiile, mersul şi rezultatele generale ale mişcării proletare.

Scopul imediat al comuniştilor este acelaşi ca şi al tuturor celorlalte partide proletare: constituirea proletariatului ca clasă, răsturnarea dominaţiei burgheziei, cucerirea puterii politice de către proletariat.
Tezele teoretice ale comuniştilor nu se bazează nicidecum pe idei, pe principii inventate sau descoperite de cutare sau cutare reformator al lumii.

Ele nu sînt decît expresia generală a condiţiilor efective ale luptei de clasă existente, ale mişcării istorice care se desfăşoară sub ochii noştri. Desfiinţarea relaţiilor de producţie existente pînă acum nu este o caracteristică a comunismului.

Toate relaţiile de proprietate au fost supuse unei necontenite schimbări istorice, unei permanente transformări istorice.

Revoluţia franceză, de pildă, a desfiinţat proprietatea feudală în folosul celei burgheze.

Ceea ce caracterizează comunismul nu este desfiinţarea proprietăţii în general, ci desfiinţarea proprietăţii burgheze.

Proprietatea privată burgheză modernă însă este ultima şi cea mai desăvîrşită expresie a producţiei şi însuşirii produselor, întemeiate pe antagonisme de clasă, pe exploatarea unora de către ceilalţi.

În acest sens comuniştii pot rezuma teoria lor în formula: desfiinţarea proprietăţii private.

Ni s-a imputat nouă, comuniştilor, că am voi să desfiinţăm proprietatea dobîndită personal, prin munca proprie, proprietate care ar alcătui temelia oricărei libertăţii, activităţi şi independenţe personale.

Proprietate dobîndită prin muncă, agonisită, cîştigată personal! Vorbiţi oare de proprietatea micului burghez, a micului producător rural, premergătoare celei burgheze? Nu e nevoie să o desfiinţăm noi: dezvoltarea industriei a desfiinţat-o şi o desfiinţează zilnic.

Sau poate vorbiţi de proprietatea privată burgheză modernă?

Dar munca salariată, munca proletarului, îi creează oare acestuia vreo proprietate? Nicidecum. Ea creează capitalul,

adică proprietatea care exploatează munca salariată, care nu poate spori decît cu condiţia de a produce munca salariată nouă, pentru a o exploata din nou. În forma sa actuală, proprietatea se mişcă în cadrul antagonismului dintre capital şi munca salariată. Să privim ambele laturi ale acestui antagonism.

Literatura socialistă şi comunistă

1. Socialismul reacţionar

a) Socialismul feudal

Aristocraţia franceză şi cea engleză erau chemate, prin poziţia lor istorică, să scrie pamflete împotriva societăţii moderne burgheze. În revoluţia franceză din iulie 1830 şi în mişcarea engleză pentru reformă, ea fusese din nou învinsă de parvenitul detestat. De o luptă politică serioasă nici nu mai putea fi vorba. Aristocraţiei nu-i rămînea decît lupta pe tărîm literar. Dar chiar şi în domeniul literaturii vechea frazeologie de pe timpul restauraţiei[32] devenise imposibilă. Pentru a-şi cîştiga simpatii, aristocraţia trebuia să-şi dea aerul că face abstracţie de interesele ei şi că-şi formulează actul de acuzare împotriva burgheziei numai în interesul clasei muncitoare exploatate. Ea îşi procura astfel o satisfacţie în a cînta cuplete satirice la adresa noului ei stăpîn

şi în a-i şopti la ureche prorociri mai mult sau mai puţin sinistre.

În felul acesta a luat naştere socialismul feudal, amestec de tînguială şi de batjocură, de ecou al trecutului şi de ameninţare a viitorului, care nimerea uneori burghezia drept în inimă prin critica sa amară, spirituală şi distrugătoare, dar care făcea întotdeauna o impresie comică prin absoluta-i incapacitate de a înţelege mersul istoriei moderne.

Aristocraţii fluturau ca drapel traista de cerşetor a proletariatului pentru a strînge în urma lor poporul. Dar de cîte ori poporul îi urma, el zărea pe posteriorul lor vechile blazoane feudale şi se împrăştia rîzînd în hohote, fără respect.

2. Socialismul conservator sau burghez

O parte din burghezie doreşte să tămăduiască relele sociale pentru a asigura existenţa societăţii burgheze.
Printre acestea găsim: economişti, filantropi, umanitarişti, oameni care se îndeletnicesc cu îmbunătăţirea situaţiei clasei muncitoare, cu organizarea de opere filantropice, membri ai societăţilor de protecţie a animalelor, fondatori de societăţi de temperanţă, reformatori de cafenea de cele mai diferite nuanţe. Acest socialism burghez a fost elaborat chiar sub formă de sisteme complete.

Ca pildă cităm „Philosophie de la misère” a lui Proudhon.

Burghezii socialişti vor condiţiile de viaţă ale societăţii moderne dar fără luptele şi primejdiile care decurg cu necesitate din ele. Ei vor societatea actuală fără elementele care o revoluţionează şi o descompun. Ei vor burghezia fără proletariat. Burghezia consideră, fireşte, lumea în care domneşte drept cea mai bună dintre lumi. Socialismul burghez elaborează această concepţie consolatoare într-un sistem mai mult sai mai puţin complet. Atunci cînd el invită proletariatul să înfăptuiască sistemele sale şi să păşească în noul Ierusalim, el nu-i cere de fapt decît să rămînă în cadrul societăţii actuale, dar să lepede concepţiile sale duşmănoase despre această societate.

O altă formă, mai puţin sistematică, însă mai practică, a acestui socialism caută să facă nesuferită clasei muncitoare orice mişcare revoluţionară, demonstrîndu-i că ei nu i-ar putea fi de folos cutare sau cutare schimbare politică, ci numai o schimbare a condiţiilor materiale de trai, a condiţiilor economice. Prin schimbarea condiţiilor materiale de trai, acest socialism nu înţelege însă nicidecum desfiinţarea relaţiilor de producţie burgheze, care nu poate fi înfăptuită decît pe cale revoluţionară, ci îmbunătăţiri administrative realizate pe baza acestor relaţii de producţie, adică îmbunătăţiri care nu schimbă întru nimic raportul dintre capital şi munca salariată, ci care, în cazul cel mai bun, micşorează cheltuielile de dominaţie ale burgheziei şi-i simplifică bugetul.

Socialismul burghez își găsește expresia corespunzătoare abia atunci cînd devine o simplă figură retorică.

Comerţ liber! În interesul clasei muncitoare; taxe vamale protecţioniste! în interesul clasei muncitoare; închisori cu regim celular! în interesul clasei muncitoare - iată ultimul şi singurul cuvînt sincer rostit de socialismul burghez.

Socialismul burghez constă tocmai în afirmaţia că burghezii sînt burghezi - în interesul clasei muncitoare.

3. Socialismul şi comunismul critico-utopic

Nu vorbim aci de literatura care a exprimat, în toate marile revoluţii moderne, revendicările proletariatului (scrierile lui Babeuf etc.).

Primele încercări ale proletariatului de a realiza direct propriul său interes de clasă într-o epocă de fierbere generală, în perioadă răsturnării societăţii feudale, au dat inevitabil greş din cauză că proletariatul era el însuşi nedezvoltat şi pentru că lipseau condiţiile materiale pentru eliberarea sa, căci aceste condiţii nu sînt decît produsul epocii burgheze. Literatura revoluţionară care a însoţit aceste prime mişcări ale proletariatului este în mod necesar reacţionară prin conţinutul ei. Ea propovăduieşte un ascetism general şi un egalitarism primitiv.

Sistemele socialiste şi comuniste propriu-zise, sistemele lui Saint-Simon, Fourier, Owen etc., apar în prima perioadă, încă nedezvoltată a luptei dintre proletariat şi burghezie, pe care am descris-o mai sus (vezi „Burghezie şi proletariat”).

Inventatorii acestor sisteme văd, ce-i drept, antagonismul dintre clase, precum şi acţiunea elementelor dizolvante din însăşi societatea dominantă. Dar de partea proletariatului ei nu zăresc nici o activitate istorică proprie, nici o mişcare politică specifică lui.

Deoarece dezvoltarea antagonismului de clasă merge în pas cu dezvoltarea industriei, ei nu găsesc în societate nici condiţiile materiale pentru eliberarea proletariatului şi caută o ştiinţă socială, legi sociale, pentru a crea aceste condiţii.

Poziţia comuniştilor faţă de diferitele partide de opoziţie

După cele spuse în capitolul II, poziţia comuniştilor faţă de partidele muncitoreşti deja constituite, adică poziţia faţă de cartiştii din Anglia şi faţă de adepţii reformei agrare din America de Nord, se înţelege de la sine.
Comuniştii luptă pentru înfăptuirea scopurilor şi intereselor imediate ale clasei muncitoare, dar ei reprezintă totodată viitorul mişcării în mişcarea prezentă. În Franţa comuniştii se alătură partidului socialist-democrat[43] împotriva burgheziei conservatoare şi radicale, fără a renunţa însă prin

aceasta la dreptul de a avea o atitudine critică faţă de farzele şi iluziile care îşi au obîrşia în tradiţia revoluţionară.

În Elveţia ei sprijină pe radicali, fără a pierde însă din vedere că acest partid se compune din elemente contradictorii, în parte socialişti democraţi, în înţelesul francez, în parte burghezi radicali.

Printre polonezi, comuniştii susţin partidul care consideră revoluţia agrară ca o condiţie a eliberării naţionale, acelaşi partid care a fost sufletul insurecţiei din Cracovia în 1846.

În Germania, atunci cînd burghezia are o atitudine revoluţionară, partidul comunist luptă alături de ea, împotriva monarhiei absolute, a proprietăţii funciare feudale şi a spiritului mic-burghez.

Nici o clipă însă partidul nu încetează să dezvolte printre muncitori o conştiinţă cît mai limpede asupra antagonismului duşmănos dintre burghezie şi proletariat, pentru ca muncitorii germani să poată preface de îndată condiţiile sociale şi politice, pe care trebuie să le aducă cu sine dominaţia burgheziei, în tot atîtea arme împotriva burgheziei, astfel ca după răsturnarea claselor reacţionare în Germania să înceapă imediat lupta împotriva burgheziei însăşi.

***

Marx s-a născut la 5 mai 1818 în oraşul Trier din Prusia (Germania). A studiat dreptul la Universitatea din Bonn şi apoi istoria şi filozofia la Universitatea din Berlin. În 1841 Marx şi-a susţinut teza de doctorat intitulată “Deosebirea dintre filozofia naturii la Democrit şi filozofia naturii la Epicur”. În 1842, Marx devine redactorul Gazetei renane (Rheinische Zeitung) din Köln, care se transformă sub conducerea lui într-un ziar al democraţiei revoluţionare, dar care este interzis în martie 1843 de guvernul prusac. În 1843, Marx se căsătoreşte cu Jenny von Westphalen.

Marx s-a ocupat în mod deosebit de economia politică, dând o primă şi aprofundată analiză critică a economiei politice burgheze în Manuscrise economice-filozofice din 1844. În această lucrare abordează problema înstrăinării şi a dezumanizării omului în condiţiile societăţii capitaliste. În 1844 Marx şi Engels au scris Sfînta familie, în care încep să pună bazele concepţiei materialiste asupra istoriei.

"Filozofii n-au făcut decît să interpreteze lumea în diferite moduri; important este însă a o schimba."

În 1845 Marx scrie Tezele despre Feuerbach, în care critică filozofia contemplativă şi schiţează o nouă concepţie despre om, întemeiată pe noţiunea de practică şi pe recunoaşterea esenţei sociale a fiinţei umane. În Ideologia germană, scrisă de Marx şi Engels în 1845-1846, şi în Mizeria filozofiei, publicată de Marx în 1847, sînt elaborate fundamentele concepţiei materialiste asupra istoriei şi ale teoriei

socialismului ştiinţific, odată cu combaterea socialismului mic-burghez şi a concepţiilor lui B. Bauer, Stirner, Proudhon etc. Criticînd în toate aceste lucrări dialectica idealistă a lui Hegel, Marx dezvoltă dialectica ca teorie a realităţii şi ca metodă de gîndire, îmbinînd-o organic cu interpretarea filozofică materialistă a naturii, societăţii şi gîndirii.

"Proletarii n-au de pierdut în această revoluţie decît lanţurile. Ei au o lume de cîştigat. PROLETARI DIN TOATE ŢĂRILE, UNIŢI-VĂ!"

Marx şi Engels îşi continuă activitatea revoluţionară şi, datorită lor, la 28 septembrie 1864 este întemeiată, la Londra, Asociaţia Internaţională a Muncitorilor (Internaţionala I). Marx a întocmit Manifestul constitutiv şi aproape toate documentele mai importante ale acestei organizaţii.

În aceeaşi perioadă, Marx lucrează intens la principala sa operă, Capitalul. În 1859 apare lucrarea sa Contribuţii la critica economiei politice. În celebra Prefaţă a acestei lucrări, Marx face o expunere sintetică a tezelor fundamentale ale materialismului istoric, iar în Introducere, publicată ca anexă la Contribuţii..., el fundamentează metoda ştiinţifică a economiei politice, caracterizează procedeul ridicării de la abstract la concret, raportul dintre logic şi istoric etc.

În 1867 apare primul volum al operei fundamentale a lui Marx, Capitalul, consacrată analizei procesului de producţie al capitalului. Al doilea şi al treilea volum ale acestei opere au

apărut după moartea lui Marx, fiind pregătite pentru tipar de către Engels. Marx desăvîrşeşte teoria valorii bazată pe muncă şi elaborează teoria plusvalorii, piatra de temelie a economiei politice marxiste.

"De la fiecare după posibilităţi, fiecăruia după nevoi."
(Extrase de pe internet)

În ceea ce priveşte opera principală a lui Marx (datorită căreia este recunoscut ca un economist de clasă, de mare calibru) fac următoarele precizări.

1. În "Capitalul", Marx arată că izvorul avuţiei sociale în capitalism, ca şi izvorul capitalului însuşi este munca muncitorilor, munca proletariatului. (Analiza este desfăşurată la nivelul secolului XIX, anul 1848).

Nu există nici un capitalist care să aibă bani din altă parte decât din munca proletarilor.

2. În capitalooism, se dezvoltă foarte mult mărfurile. Forţa de muncă devine şi ea o marfă. Proletarul este nevit ca pentru a trăi, să-şi vândă forţa lui e muncă în schimbul căreia primeşte salariul care este contravaloarea unei părţi şi numai a unei părţi, uneori mai mare, alteori mai mică) a forţei sale de muncă.

3. Pentru a-şi asigura forţa de muncă, capitalismul a creat "armata indzstrială de rezervă", şomerii. Datorită existenţei

şomerilor, muncitorii sunt obligaţi să accepte suituaţia dintr-un anumit moment, deoarece ei pot fi înlocuiţi cu aţii care abia aşteptă să obţină un loc de muncă, deoarece acesta le asigură o situaţie mult mai bună decât aceea de şomer.

În prezent, datele problemei sunt puţin schimbate, deoarece s-a produs o evoluţie de un secol şi jumătate, dar principiile de bază ale analizei lui Marx rămân valabile. Printre schimbările ce au intervenit pot enumera următoarele:
- masa muncitorilor, a proletariatului, s-a diminuat, pe de o parte datorită schimbării (dezvoltării) forţelor de producţie, iar pe de alta, apariţiei unor schimbări în forţa de muncă şi apariţiei de noi meserii cum ar fi cea a informaticii, a specialuştilor, a gulerelor albe.

- într-o serie de state (din Europa Occidentală) în special din ţările nordice, s-a realizat o distribuţie mult mai echitabilă a averii sociale şi ei personal cred că spre această situaţie trebuie să se tindă.

***

Sfărmaţi orânduiala cea crudă şi nedreaptă
Ce lumea o împarte în mizeri şi bogaţi!
Atunci când după moarte răsplată nu v-aşteptă
Faceţi c-an astă lume să aibă parte dreaptă,
Egală fiecare şi să trăim ca fraţi!

O astfel de operaţie s-a desfăşurat în Romămia. A fost sfărâmată "orânduiala cea crudă şi nedreaptă" (orânduirea capitalistă interbelică), la care îndeamnă marele poet român Mihai Eminescu în aceste versuri (din Împărat şi Proletar).

Dar, societatea care a fost creată începând cu anul 1944 (23 August) sau cu 1947 (30 Decembrie) nu a corespuns aşteptărilor deşi (în principiu) ea ar fi trebit să corespundă.

Ar fi trebuit să corespundă deoarece acestă societate a fost creată (teoretic) de către clasa muncitoare împreună cu tărănimea (care, la acea vreme – 1950 era majoritară în societate) – deci societatea trebuia să fie o societate democratică (în sensul că este în slujba majorităţii cetăţenilor ei, demos = popor). De altfel şi "intelectualitatea" care acum afirmă că este "de stânga", ar fi trebuit să contribuie la reuşita unei astfel de întreprinderi.

Deci, fiind creată de majoritatea covârşitoare a societăţii româneşti, societatea creată trebuia să fie după dorinţa acestei societăţi româneşti.

Numai că societata creată prin "sfărâmarea societăţii crude şi nedrepte" a fost o societate dictatorială, o societate în care conducea "dictatura proletariatului", sau anumite persoane conduceau în numele proletariatului, persoane care de cele mai multe ori nu aveau nimic comun cu proletariatul.

Se spune că societatea “socialistă” din România a fost instaurată cu ajutorul armatei roşii. Eu nu neg acest lucru. Dar în Rusia cu ajutorul căror armate a fost instaurată societatea socialistă? Ce a stat la baza MRSO (Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie)? Aici nu a existat o armată “roşie” sau dacă a existat ea a luptat cu armata “albă” care apăra privilegiile celor avuţi.

În societaetea română, în anul 1944, eu sunt convins că a existat o mare susţinere pentru forţele de stânga. Insurecţia armată din 1944 a avut o mare susţinere populară şi de aceea a reuşit şi nu datorită propagandei comuniste.

Dar (aşa cum spunea Lenin, feriţi-vă de oligarhia proletariatului), această dictatură s-a instaurat, şi chiar fost recunoscută ca atare, iar această recunoaştere ar fi trebuit să dea de gândit. Oamenii care au fost puşi în funcţii de conducere erau aleşi (nimic nou sub soare) pe criterii primordial politice şi mai puţin (sau numai în ultimul timp, adică de prin anii 1970) pe criterii de studii sau de cunoştinţe, adică pe criterii de competenţă. Fapt este că au ajuns în funcţii de conducere persoane care nu meritau acest lucru.

Deci, societatea creată în România, nu ne-a mai plăcut prin anii 1989. Trebuia să creem o altă societate (şi încă mai trebuie). Dar ce societate? În orice caz nu una pe care ştiam cum va fi şi nu ne place (societatea capitalistă interbelică şi nici societatea socialistă, aşa cum a fost ea până în 1990). Dar atunci cum să fie această societate?

Dacă ar fi să mă întrebe cineva ce societate mi-ar place mie şi în acelaşi timp să nu-i spun o societate ipotetică (cum ar fi cea din "Utopia" sau cea creată de către Robert Owen în Anglia secolului XIX - 1827), m-aş gândi la două societăţi: una fiind o societate capitalistă, dar cu un capitalism "social", societatea suedeză, în care (din câte ştiu), populaţia trăieşte cât de cât mulţumită (salarii mari, un nivel de trai ridicat) şi o societate "comunistă" societatea chineză, în care există o aplecare spre democraţie (în ultimul timp, şi societatea se "deschide" din ce în ce mai mult, adică acceptă şi persoanele cu alte concepţii, vezi un stat, mai multe sisteme politice).

Oricum, având în vedere că situaţia actuală va exploda la un moment dat, că nu are cum ca inegalităţile sociale existente în societatea nostră să nu ducă la creşterea tensiunii, a disconfortului, a luptei ("de clasă?") claselor exploatate impotriva celor exploatatoare, a luptei oamenilor săraci împotriva celor bogaţi.

De fapt, atunci când se nasc, oamenii (se spune) sunt egali. Societatea crează inegalităţi. Acest lucru nu este adevărat în societatea noastră.

Un copil, care e fiul lui Irinel Columbeanu, de exemplu, sau al lui Dinu Patriciu, nu are aceleaşi şanse cu cele pe care le are fiul meu (de exemplu).

Sau, ce merite are un fotbalist (de exemplu Mirel Rădoi, pe care de altfel eu îl admir) care câştigă sute de mii de euro pe

an, faţă de un profesor universitar de exemplu, sau faţă de un medic, care căştigă câteva zeci de mii de euro pe an (în cel mai bun caz).

De fapt, inegalităţile sociale, se văd destul de des. Nu toţi copiii au dreptul să urmeze aceleaşi şcoli de exemplu. Cei ai căror părinţi au bani se duc la anumite şcoli, iar ceilalalţi, la altele. Acest lucru se vede şi în ceea ce priveşte medicii, (unii frecventează medicii scumpi, alţii …). O astfel de discriminare mi se pare inacceptabilă din principiu. Dreptul la educaţie ar trebui garantat de către societate, tuturor în mod egal, astfel ca drepturile copiilor să fie într-adevăr egale. Dreptul la educaţie mi se pare un drept uman fundamental.

Tot un drept fundamemental (şi egal, ar trebui după mine să fie) dreptul la asistenţă socială, care ar trebui să fie egal şi garantat tuturor persoanelor. Nu ar trebui să fie nici un fel de discriminare sau de preferinţă în asigurarea acestui drept.

Cred că asigurarea acestor două drepturi fundamentale, împreună cu cel al unui venit suficient unui trai decent (legat de acest lucru ar trebui duse mai multe discuţii, în sensul a ce înseanmnă un trai decent, mie mi se pare acum că în jur de 300 – 400 euro de persoană ar răspunde deocamdată acestui deziderat) ar putea face ca societata noastră să poată fi considerată acceptabilă – asta pentru cei care lucrează – deoarece salariile care în majoritatea lor se situează în jur de 500 de lei (RON) pot fi considerate o adevărată bătaie de joc).

Eu consider că în secolul XXI, când oamenii au realizat o serie de lucruri incredibile (zborul în cosmos, descoperirea genelor şi a informaţiei ereditate, clonarea, calculatoarele cu viteza de calcul fantastică, etc) este cazul ca omul (în sensul de oameni, de umanitate, de rasa umană) ar fi cazul să pună mai mult accent spre crearea unei societăţi (chiar globale – de fapt sunt speranţe in acest sens, privind cel puţin dezvoltarea Europei) mai echitabile, mai drepte, în care inegalităţile să fie reduse.

Ar fi cazul ca inteligenţa umană să fie pusă în slujba dezvoltării omului în general şi nu numai în slujba dezvoltării unor oameni.

Cred că dezvoltarea omenirii, a umantăţii, a ajuns la nivelul la care să-şi pună această problemă şi pe care să încerce s-o rezolve.

Aşa se face că prin anii 1975 (când eu lucram în Oficiul de Calcul al întreprinderii Tehnometal, Oficiu ce nu avea un şef la conducerea sa), s-a dorit numirea unui şef. Întâmplarea face ca, datorită faptului (probabil) că se făceau o serie de tatonări, am fost întrebat (nu-mi dau seama de ce, deoarece eu nu puteam influenţa acest lucru, sau nu-mi dădeam seama că-l pot face) de către un coleg mai în vârstă de la un compartiment de "conducere ştiinţifică" dacă eu aşi aceepta ca şef la oficiul de calcul o persoană ca acesta (o astfel de întrebare poate da naştere la răspunsuri variate, uneori surprinzătoare. Eu însă, fiind tânăr şi neţinând cont de

anumite urmări posibile, negândindu-mă de fapt la ele, i-am răspuns sincer).
- Domnule Sebestien (acesta era numele său), eu îmi doresc ca şeful meu să ştie cel puţin atât cât ştiu eu.
Urmarea a fost că după un timp a fost numit un şef, care, dacă mă gândesc acum, ne-a plăcut mult mai puţin decât domnul Sebestien (şi nu corespundea nici criteriului meu).

Dar cum pot fi recunoscuţi oamenii cu calităţi, care ar fi criteriile de alegere a oamenilor cu adevărat valoroşi pentru un post?

Răspunsul la această întrebare nu este uşor de dat, dar există câteva lucruri de care ar trebui să se ţină cont.

Aşa este de exemplu criteriul studiilor. El nu este un criteriu infailibil. Trebuie avute în vedere şi alte criterii între care: experienţa, IQ – ul (există criterii de determinare prin teste de inteligenţă psihologice), creativitatea, etc.
Legat de acest lucru, vreau să fac diferenţă între creativitate şi studiile efectuate (sau gradul de inteligenţă – deşi nici între inteligenţă şi studii nu se poate pune semnul egalităţii). Creativiatea se poate defini ca fiind capacitatea de a pune cap la cap (de a lega) toate cunoşinţele acumulate pentru rezolvarea unei situaţii concrete care îţi stă în faţă, iar acest lucru nu este neapărat nevoie să fie legat de numărul cunoştinţelor, al studiilor. Acestă caracteristică (creativitatea) este necesară unei persoane de conducere, aşa cum sunt

necesare şi cunoştinţele. Dar cunoştinţele multe nu neapărat dau o mai mare creativitate.

Într-o carte ce am citit-o despre creativitate, se spunea că s-a efectuat la un moment dat un test, la care putea participa orice persoană (fără restricţii – testul avea loc în SUA) cărora li s-a cerut să imagineze o metodă de a crea (de a produce) o folie de aluminiu cu dimensiunea minimă de 0,025 mm (grosimea), ştiind că prin metodele de laminare ce se cunosc se pot produce folii cu dimensiunea minimă de 0,05 mm, deci cum s-ar putea produce o folie de două ori mai subţire.

La test participau ingineri, specialişti în metalurgie, dar participau şi persoane complet străine de subiect. Răspunsul a fost dat de către o persoană care era casnică, care se ocupase numai de îngrijirea casei. Acest răspuns era: se laminează împreună două folii de 0,05 mm şi se va obţine rezultatul dorit. (Ca notă, ar fi că precizia ar lăsa de dorit, dimensiunea nu neapărat ar fi riguros cea cerută, dar răspunsul a fost considerat bun).

Cred că un criteriu prin care poate fi recunoscută o persoană "de calitate" este acela în care persoana respectivă este pusă într-o situaţie limită, adică într-o situaţie din care să nu existe decât două situaţii de răspuns, de preferinţă contrare. O astfel de situaţie este de exemplu aceea de alege între a fi colaborator (al securităţii) sau nu. Faptul că o persoană acceptă, spune ceva despre persoana respectivă, după cum spune ceva despre persoana respectivă şi faptul că un anumit

politician a fost până în 2004 membru PSD iar apoi a devenit membru PD sau al unui alt partid.

Unei persoane nu i se poate lua dreptul de aşi schimba opiniile politice, dar, acest lucru poate duce la anumite concluzii, de exemplu aceea că este o persoană labilă, influenţabilă, o persoană instabilă, de ce nu, o persoană pe care nu te poţi baza.

Criteriul "situaţiei limită" mi se pare un criteriu care poate fi aplicat fiecărei persoane destul de uşor. De exemplu: dacă i se pune unei persoane o întrebare cu privire la o anumită situaţie (de exemplu la părerea sa despre situaţia minorităţilor), pronunţarea sa cu privire la acest lucru poate da o imagine destul de bună cu privire la calitatea sa ca om, dar fiind pus într-o situaţie limită, el va trebui să facă o alegere, va trebui (în general în timp scurt) să se pronunţe definitiv asupra poziţiei sale. Pronunţarea cu privire la o anumită situaţie poate fi schimbată, se poate pronunţa persoana într-un fel sau altul, dar într-o situaţie cu adevărat limită, acest lucru nu se întâmplă. Sigur că se poate face o impresie şi cu privire la o persoană ce-şi schimbă de la o zi la alta părerea.

8

Revoluţia română

Problema revoluţiei din decembrie 1989 m-a preocupat în măsura în care l-a preocupat pe oricine şi în măsura în care a fost o preocupare comună cel puţin o dată pe an, în luna decembrie.

Despre "adevărul" revoluţiei, cred că fiecare persoană are adevărul ei, care nu este neapărat acelaşi pentru toate persoanele. Depinde de poziţia pe care persoana respectivă o avea în acel moment faţă de putere, faţă de poziţia sa în societate. Evident că poziţia nu putea să fie aceeaşi indiferent de persoană.

În 17 decembrie 1989 eu, împreună cu soţia (care nu ştiam nimic despre cele întâmplate sau despre ce avea să se întâmple, am coborât din trenul care venea din oraşul Lipova (unde fusesem să ne vedem băiatul, care era acolo la părinţii mei şi avea şapte ani) şi am auzit o serie de discuţii cum că nu ar circula mijloacele de transport în comun.

Era întuneric, (ora 19), nu erau aprinse becurile pe străzi, era o atmosferă care mi s-a părut stranie.

Auzind că nu circulă mijloacele de transport în comun, am decis să mergem acasă pe jos şi cum eram la gara de est, (gara mică, cum i se mai spune), am decis să mergem pe strada Ialomiţa care nu este departe de Pădurea Verde (aproape de ieşirea din Timişoara) urmând să ajungem în Calea Aradului unde locuiam.

Mergând pe stradă, din când în când, auzeam câte un elicopter rotindu-se, dar nu l-am văzut şi nu ne-am făcut probleme. Apoi am auzit nişte împuşcături pe care iniţial le-am crezut focuri de armă de vânătoare (eram relativ aproape de pădure), dar apoi m-am întrebat cine ar fi pornit la vânătoare pe întuneric?

Problema a rămas fără răspuns (momentan) şi am ajuns în Calea Aradului. Aici am fost surprins să văd că în magazine (17 decembrie era duminică) erau prezente vânzătoarele care se luminau cu lumânări, ceea ce mi s-a părut straniu.

Ajunşi acasă, soţia s-a dus să vorbească cu o vecină ca să afle ce se întâmplă. A stat destul de mult, iar întorcân-du-se acasă mi-a povestit în mare despre întâmplările din ziua precedentă din Timişoara şi despre cele ce s-au întâmplat în ziua aceea (despre Laszlo Tokes, despre debandada care era în centrul Timişoarei, despre revolta populaţiei).

Mai târziu am auzit focuri de armă şi pe Calea Aradului, au trecut maşini militare (chiar tancuri venind dinspre Arad), apoi s-au dat foc magazinelor de pe Calea Aradului şi am auzit persoane cântând "Internaţionala" dar într-un mod neprofesionist, lălăind cântecul.

Apoi iar am auzit focuri de armă, aproape până ne-am culcat, fiind treziţi în mai multe rânduri de focuri de armă apropiate.

A doua zi am plecat la serviciu, unde am auzit că se pregăteşte o demonstraţie mare, la care urma să participe masa mare a muncitorilor de la fabricile din Timişoara.

Aceste zvonuri veneau fără să ştim de la cine vin, fără săşi asume cineva meritul de a le distribui. Veneau ca din "neant", de nicăieri. Toată lumea spunea "am auzit că…".

Bineînţeles că s-a ţinut şi o şedinţă de partid, la nivel de personal TESA în care ni s-a comunicat versiunea oficială, dar ştiind cele petrecute, nu mai asculta de fapt nimeni.

În ce mă priveşte eu îmi spuneam că nu a fost frumos ce am văzut, cu magazine devastate, cu magazine în care ardeau o serie de bunuri (în special textile, cărora li s-a dat foc, geamurile magazinelor au fost sparte – chiar am văzut pe geam nişte persoane care umblau pe stradă cu nişte bâte zdravene care pocneau geamurile magazinelor). Mie nu mi-au plăcut aceste lucruri, dar să răspunzi acestor fapte cu focuri de armă în plin, aşa cum credeam noi în acel moment, nu era un răspuns proporţional. Iar focurile de armă au fost multe, cu mare intensitate. Evident că nu ştiam, nu puteam vedea, când se trăgea şi cine trăgea. Auzeam doar o serie de zvonuri care îţi făceau părul măciucă.

În zilele acelea ştiu că la un moment dat am plecat acasă împreună cu un coleg şi cu mai multe colege ("ca să le apărăm") pe strada Ialomiţa, prin spate, pe nişte străzi lăturalnice. La un moment dat, auzindu-se focuri de armă, ne-

am retras lângă o clădire. Focurile (care erau disparate, când şi când şi destul de depărtate) au încetat la un moment dat dar colegul meu voia să mai stăm acolo, nu se simţea în siguranţă. Eu am insistat să plecăm şi în cele din urmă am plecat şi nu s-a întâmplat nimic.

În Calea Aradului, la colţul blocului unde stăteam, (colţul dintre str. Linişte şi Calea Aradului) erau mai multe magazine, unde au fost postate nişte grupe de miliţieni înarmaţi (care erau conduşi de nişte persoane în civil) care aveau misiunea să păzească magazinele (care erau devastate). Cum în interiorul magazinelor se lucra, l-am întrebat pe un ofiţer de acolo dacă se pot face cumpărături din magazin, dar mi-a răspuns că nu, aşa că mi-am văzut de drum şi nu am mai insistat. (Probabil că în magazin se făcea o inventariere a bunuilor existente).

Într-una din zilele următoare, mergând spre serviciu dimineaţa în troleibuz, un călător a întrebat militarii ce erau într-un camion şi aşteptau acolo spunând:

- Ce faceţi băieţi?
- Gimnastica de dimineaţă – a răspuns unul din ei.

În zilele următăoare nu am mai mers la serviciu (ni s-a spus că vom fi anunţaţi când se reia lucrul (mi se pare că de prin 20 decembrie). Când am reluat lucrul (în ianuarie) am făcut de gardă împreună cu colegii cu armele de la brigăzile patriotice dar nu am avut incidente. Numai oboseala noastră, dar nu ţinea nimeni cont de ea.

La un moment dat se făceau controale pe străzi, se opreau şi se verificau maşinile, se controlau să nu aibă arme sau alte obiecte care puteau duce la suspiciuni. (Se căutau terorişti). Am fost şi eu cu băieţii, le duceam ceai fierbinte sau cafea, şi am rămas şi eu cu ei în câteva rânduri. La un moment dat l-am întrebat pe unul (care mi s-a părut a fi un fel de conducător) de ce a trebuit să se devasteze magazinele şi să se spargă geamurile lor în data de 17 şi 18 decembrie. El mi-a răspuns hotărât: aşa trebuia, fără să mai precizeze nimic altceva. Nu am insistat, deşi am rămas nelămurit.

În zilele următoare (începând din 19 decembrie) în drum spre casă, mă opream în centru să văd ce se întâmplă.

Până în data de 20 decembrie (dacă nu mă înşel) am mai mers la serviciu. Apoi nu am mai făcut acest lucru. Ni s-a spus să nu mai mergem, să vedem ce se întâmplă şi ni se va comunica ce să facem în continuare.

Mergeam prin centru (la Operă) unde ascultam ce se discută acolo, în balconul Operei. Aici l-am auzit pe Oancea (căpitan parcă era la momentul respectiv). Acesta a fost prezentat de cineva, care a spus că va vorbi un reprezentant al armatei (până atunci nu se mai întâmplase aşa ceva, auzisem că "armata e cu noi", dar se auziseră tot felul de zvonuri cum că armata s-ar îndrepta spre Timişoara urmând să înăbuşe revolta). Acest "reprezentant al armatei" a vorbit din rândul al doilea (aşa ca să nu putem să-i vedem faţa), şi ne-a spus

câteva cuvinte în sensul că el este alături de revoluţionarii Timişoarei şi că alături de el sunt şi alţii.

În zilele următoare nu s-a mai întâmplat nimic neobişnuit iar în ziua de 22 decembrie, venind din oraş spre casă, am auzit la un moment dat că "a murit generalul Milea". Acest lucru l-a strigat cineva şi l-am auzit fiind pe stradă.
Legat de moartea generalului, eu cred că el s-a sinucis pentru că el a fost pus într-o situaţie fără ieşire, pe de o parte, fiind militar, era obligat să respece ordinele venite de la "comandantul suprem" odine ce-i cereau să tragă în demonstranţi, iar pe de altă parte, aflase despre ce se întâmpla, (poate că şi dăduse acest ordin) şi nu putea să facă acest lucru sau nu putea să-şi ierte acest lucru (dacă-l făcuse). Aşa că singura ieşire onorabilă, ca militar, era sinuciderea.

După acest eveniment ne-am uitat la televizor şi am văzut evenimentele care se precipitau. Am văzut discursul din seara zilei din 22 decembrie a lui Ceauşescu şi "discursul" din 23 decembrie care s-a încheiat cu fuga lui de pe balconul Comitetului Central). Am văzut persoanele care s-au perindat la televizor ca şi zvonurile care se lansau acolo.

Într-una din zilele acestea, (cred că era în 19 decembrie) am fost în celălalt capăt al oraşului (Calea Şagului) pentru a da un telefon la părinţi unde era şi copilul nostru (noi nu aveam pe atunci telefon). Pe drum, în tramvai, în zona pieţei Iozefin, tramvaiul s-a oprit pentru că o masă de oameni bloca drumul. Erau muncitori de la Elba (care avea o poartă în spate, prin

acea zonă). În faţa lor era o patrulă de militari înarmaţi, care aveau armele îndeptate spre ei. Unul din muncitori, s-a dezbrăcat până la brâu (sau era dezbrăcat) şi le striga soldaţilor "hai, trageţi dacă vreţi, trageţi". Dar, cât am văzut eu, ei nu au tras. Apoi tramvaiul a plecat mai departe. Când eram la o oarecare distanţă, am văzut o serie de maşini militare încărcate cu soldaţi care se îndreptau spre zona repectivă. A fost o şcenă cutremurătoare, care m-a impresionat profund. Nu am auzit ce s-a întâmplat atunci acolo după aceea.
Apoi au fost zile mai liniştite. După fuga lui Ceauşescu, în seara acelei zile, am auzit pe stradă (pe Calea Aradului) o persoană strigând ceva de genul "vor veni teroriştii". O altă persoană i-a spus: "de ce sperii oamenii? La care primul i-a spus: oamenii trebuie să ştie!

După acestea s-au auzit o serie de focuri de armă, la care se răspundea cu rafale de mitralieră. Cred că am auzit şi nişte avioane venind. Această situaţie a ţinut câteva zile. Lucrurile s-au liniştit numai după moartea Ceauşeştilor.

După anul nou, am întâlnit un coleg de la serviciu care mi-a spus că va începe în curând lucrul. Aşa că m-am dus şi eu la serviciu. Atunci am făcut de gardă noaptea ca făcând parte din gărzile patriotice.

Era o perioadă de intense schimbări. Se făceau alegeri în Consiliul Frontului Salvării Naţionale în întreprindere. La o astfel de şedinţă de alegeri, după ce au fost mai multe

propuneri, mi-am auzit propus numele. Era o colegă de a mea care făcuse propunerea. Această propunere s-a supus la vot şi a fost aprobată.

Mai târziu, am întrebat-o pe colega care făcuse propunerea ce a făcut-o să mă propună. Mi-a răspuns că făcuse propunerea pentru că (considera ea) nu sunt şovin, că nu am nimic cu cei de altă naţionalitate, ea era de naţionalitate maghiară, dar nici ea nu era şovină, nu ura celelalte naţiona-lităţi. De altfel, (după acest eveniment) mi-a arătat o scrisoare primită de ea din Ungaria. Era o scrisoare (de familie) scrisă de un profesor din Budapesta, care folosise o hârtie care avea pe ea gravată stema “Ardealului Unguresc”. El îi scria pentru ca ea să vadă ce hârtii se folosesc (se găsesc) în Ungaria pentru scris şi combătea această “strategie”, care era folosită de anumite cercuri din Ungaria.

Deci am fost ales ca preşedinte al Consiliului Frontului Salvării din întreprinderea “1 Iunie” din Timişoara.

În acestă calitate aveam de rezolvat o serie de proble-me care apăreau sau probleme generale, una din ele (şi poate cea mai importantă – consideram eu) era ca întreprinderea să lucreze în continuare şi să producă. Problema nu era uşoară pentru că, dacă în primele zile conducerea era cea veche, în zilele următoare a fost contestată tot mai mult şi eu mă simţeam dator să satisfac măcar în parte cerinţele masei salariaţilor. Părerea mea, era că cel puţin în unele cazuri, dacă nu în toate, trebuiau să fie înlocuiţi vechii conducători, dacă nu, cel puţin

pentru că cei mai mulţi din ei îşi creaseră tot felul de relaţii care acum puteau fi distruse (relaţii care nu erau din cele mai corecte).

Am avut curând o confirmare. La serviciul de investiţii am cerut să mi se dea (la sugestia colegilor) o listă cu contractele şi sumele ce s-au plătit pentru lucrările ce s-au efectuat în ultimii ani. Printre altele era o lucrare care spunea ca s-a plătit o sumă de bani (nu era o sumă mare, dar conta ca totul să fie făcut corect) pentru ca să se creeze o ambianţă plăcută pentru muncă în birourile din întreprindere. Eu nu am constatat o astfel de îmbunătăţire. La dosar nu era nici un fel de lucrare, nici măcar teoretică. Lucrarea fusese plătită ficei directoarei (împreună cu alţi colaboratori) care era studentă în anul III la o facultate din Timişoara. Nu aveam nimic împotrivă, dar ca suport material al plăţii nu exista nimic (adică nu exista nimic care să ateste faptul că s-ar fi făcut ceva în întreprin-dere, altceva decât plata).

Probabil, şi din acestă cauză, după câteva zile, nu s-a mai prezentat la serviciu directoarea şi directorul adjunct. Am fost nevoit să îi înlocuim. Înlocuirea a fost făcută (la propu-nerea mea) cu o ingineră tânără, care nu avea nici o funcţie până în acel moment.

Erau nişte probleme şi în secţiile de producţie (întreprinderea avea patru secţii). Una din secţii era condusă de o lucrătoare veche şi cu experienţă, dar fără studii şi despre care se spunea că le favorizează pe muncitoarele dintr-un schimb.

Am cerut să se aleagă o nouă şefă de secţie la două din secţiile de producţie unde erau probleme, având (şi propunând) alte două inginere tinere (care deşi probabil nu aveau experienţă, erau tinere şi voiau să facă treabă, aveau ca specialitate textilele făcute la Iaşi).

Într-una din secţii lucrurile au mers fără incidente. În cealaltă lucrurile au mers mai rău, în sensul că un schimb voia ca şefa cea veche să rămână iar în celălalt schimb toată lumea a votat cu inginera tânără. Acest lucru m-a surprins. Nu am acceptat iniţial alegerile şi am provocat repetarea alegerilor, bănuind că nu este ceva curat la mijloc. Mi s-a părut anormal ca toată lumea dintr-un schimb să vadă lucrurile la fel, iar în celălalt schimb să-l vadă diferit (din nou toată lumea).

Am chemat ajutoare de la Comitetul Judeţean şi mi-a fost trimis un maior (poate căpitan – nu mai ştiu – care era soţul unei colege) şi care a participat la un rând de alegeri. Nu ştiu dacă atunci s-a rezolvat problema, dar la un moment dat, cu ocazia unei discuţii în secţie (era o secţie cu aproximativ 200 de muncitoare) întorcându-mă cu spatele (pentru a pleca din sală) m-am simţit lovit în spate. (Nu mai ştiu acum ce le spusesem, probabil că le pusemem că nu se poate ca toate dintr-un schimb să vadă lucrurile într-un fel iar în schimbul celălalt să-l vadă diferit şi că nu voi accepta acest lucru. Să se pună de acord într-un fel). Lovit în spate m-am întors (ca să ripostez. Sângele mi s-a urcat atunci la cap şi eram în stare să lovesc persoanele care erau lângă mine). Noroc că un coleg, o persoană din cadrul Consiliului Frontului, un băiat masiv,

înalt, dându-şi seama ce se întâmplă, s-a interpus între mine şi restul persoanelor şi mi-a blocat accesul, astfel încât nu am putut face nimic. Apoi m-am calmat, mi-a trecut “nebunia”.

Până la urmă rezultatul a fost că a fost aleasă inginera tânără în funcţia de şefă de secţie.
Mai târziu (când nu mai eram la 1 Iunie) m-am întâlnit cu respectiva ingineră, care era foarte mulţumită, şi care era şi în momentul acela şefă de secţie la secţia respectivă.

Directoarea pe care o propusesem, la puţin timp nu a mai venit în întreprindere şi am aflat că a plecat în străinătate.

9

Probleme ştiinţifice

Una din problemele despre care se discută relativ mult în ultimul timp este posibilitatea ca Terra să fie lovită de un asteroid în drumul său. Un astfel de eveniment s-a petrecut cu câţiva ani în urmă (evenimentul a fost imortalizat pe peliculă) când nişte framente de asteroid au lovit planeta Jupiter. Exploziile produse, care au fost impresionante, văzute de pe Pământ, au aprins o serie de discuţii în lumea ştiinţifică, au reaprins discuţiile relativ la posbilitatea unei astfel de catastrofe, legate de planeta nostră.

Într-o astfel de ipoteză, care ar fi posibilităţile de apărare ale civilizaţiei de pe planetă?

Posibilele răspunsuri la această întrebare sunt cele ce rezultă din iniţiativa de apărare strategică[15] (care s-a făcut cunoscută în Statele Unite) sau dintr-o încercare făcută de NASA legată de devierea unui asteroid cu o explozie ce a fost provocată la suprafaţa sa.

Totuşi, astfel de acţiuni sunt costisitoare şi având în vedere că interesul este al întregii omeniri, ar trebui ca la o astfel de acţiune să contribue în bună înţelegere toate popoarele.

***

Problema creşterii populaţiei preocupă de asemenea ştiinţa. În urmă cu aproximativ 30 de ani, populaţia planetei noastre era

de aproximativ 3 miliarde de locuitori. Acum, populaţia planetei este de aproximativ 7 miliarde de locuitori.

Legat de acest lucru, există o teorie, susţinută de Malthus[16], care spune că populaţia creşte în progresie geometrică (adică creşterea se poate determina prin înmulţirea numărului cu un alt număr numit raţie), faţă de creşterea resurselor (de hrană, de exemplu), care se produce doar în progresie aritmetică (adică creşterea se determină adunând la resursele existente un număr, numit raţie). Creşterea în progresie geometrică, este mai mare (la un moment dat) decât creşterea în progresie geometrocă.

O astfel de abordare nu face decât să susţină necesitatea războaielor, lucru cu care eu nu pot fi de acord.

Este cred de datoria ştiinţei să-şi aducă aportul la găsirea unor noi resurse de hran[, la găsirea unor soluţii pentru ca omenirea să-şi poată continua progresul său.

***

Creşterea populaţiei nu este limitată numai prin resursele de hrană. Pentru acestea se pot imagina o serie de soluţii cum ar fi de exemplu utilizarea intensivă a resurselor mării (oceanele şi mările ocupă două treimi din suprafaţa Terrei). Limitarea se referă şi la suprafaţa pe care se poate locui pe Terra. Această

suprafaţă fiind limitată, anumite persoane s-au gţndit că ar fi posibilă utilizarea suprafeţei oceanelor pentru traiul oamenilor. Acest lucru a fost făcut pentru prima dată de Jules Verne[17] în cartea sa Insula cu elice.

De fapt Joules Verne, fiind un scriitor de ficţiune, adică de literatura ştiinţifico-fantastică, în care ştiinţa are un rol important (cel puţin cunoştinţeole ştiinţifice de la vremea sa) a avut o serie de contribuţii la dezvoltarea acestei ramuri a literaturii, el scriind multe romane care au încântat tineretul din vremea mea (şi nu numai) cum sunt de exemplu operele pe care le-am amintit şi nu numai, în care el face dovadă de o mare putere de previziune.

El anticipează de exemplu zborul omului de la Pământ la Lună, construirea submarinului, construirea unor "insule cu elice" care ar putea fi necesare în eventualitatea unor creşteri de temperatură ca urmare a efectului de seră[18], care ar putea duce la creşterea nivelului oceanului mondial. Ca urmare a acestui efect, dar şi ca urmare a crelterii populaţiei mondiale, ar fi posibil ca peste un număr de ani, să fim nevoiţi să folosim oceanele ca loc pe caree să le ocupăm, în care să trăim. Acest lucru ar fi posibil utilizând ambarcaţiuni amenajate, insula cu elice fiind o previziune în acest sens.

***

Studiind evoluţia Soarelui, o stea medie, normală, care nu are nimic deosebit, rezultă că acesta va avea un timp de

aproximativ încă cinci miliarde de ani o evoluţie stagnantă, în sensul că va da eceeaşi cantitate de energie şi va avea aceleaşi dimensiuni. După acestă perioadă, el va avea o evoluţie diferită, în sensul că va suferi mai multe dilatări şi contracţii succesive, după care va deveni o pitică albă, extrem de densă şi cu temperatură foarte ridicată. Ea va avea dimensiuni mai mici chiar decât Pământul.

Într-o perioadă anterioară, de dilatare, Soarele va ajunge asemănătoare unei "gigante roşii[19]" Astfel, viaţa, aşa cum o cunoaştem acum pe Pământ nu ar mai fi posibilă.
Cum va supravieţui omenirea în aceste condiţii (în cazul în care se va pune problema şi ea nu va dispărea între timp dintr-un motiv sau altul)?

Cei ce s-au ocupat de această problemă răspund că acest lucru ar fi posibil în cel puţin două moduri.

1. În cazul în care omenirea va învăţa până atunci (timp la dispoziţie există) să facă din Pământ o navă cosmică (adică să poată mişca Pământul de pe orbită aşa cum doreşte el), atunci problema ar fi rezolvată.

2. A doua posibilitate este "teraformarea" unor planete sau asteroizi nelocuiţi, în aşa fel ca să fie posibilă locuirea acestora într-o formă apropiată cu Pământul.

Teraformarea este o noţiune care înseamnă formarea unei planete ca să fie asemănătoare Pământului. În acest sens se

pune în primul rând problema formării atmosferei, care ar trebui adusă la parametru de presiune şi compoziţie asemănătoare cele terestre. În acest sens va trebui studiat comportamentul unor alge care elimină oxigen (asemănător cu modul în care s-a format atmosfera Pământului, mai precis oxigenul din compoziţia sa).

10

În loc de încheiere

Cu o anumită ocazie, discutând cu Adi (Adrian Socoşan, fostul meu coleg de liceu) şi vrând să-i spun o părere, am spus “eu cred…” vrând să-i spun părerea. El m-a întrerupt spunându-mi:
- Cum Emil, tu crezi, crezi întradevăr?

Eu nu I-am dat atenţie, am râs, înţelergând aluzia şi ştiind că el mă cunoaşte şi vrea să facă o glumă.

Acum însă, i-aş răspunde.
- Da, Adi, eu cred. Cred cu tărie în anumite lucruri. Cred în puterea de înţelegere a noastră a oamenilor, chiar dacă ea nu se manifestă la toţi oamenii şi nici măcar cu putere tot timpul. Cred în ea şi în puterea oamenilor de a vrea binele, chiar dacă acest bine este de multe ori doar enunţat şi de mult prea puţine ori realizat. Cred în puterea omului de a se adapta la natură şi de a înţelege natura, chiar dacă acestă putere nu este manifestă (ea se manifestă în special la ecologişti, şi anume cu precădere la ecologiştii militanţi gen “Green Peace”) dar eu cred că omul (teoretic) are o doză de ecologism prin natura sa.

Mai cred cu tărie în puterea omului de a învăţa, de a încerca să facă bine (mâine mai mult decât astăzi, iar acest lucru, chiar dacă este doar teoretic, cred că va fi mai manifest mâine decât astăzi, adică mersul omenirii este acesta.
Mai cred cu mare tărie în puterea pe care o are ştiinţa, chiar dacă ea nu a ajuns la ultimele rezultate dorite, chiar dacă ea are încă multe de aflat, de rectificat, de anulat şi refăcut. Ea are această putere.

Cred cu putere că numai cunoştinţele ştiinţifice, atâtea câte le vom avea (omenirea în general) ne vor ajuta să trecem peste greutăţile pe care le va avea în faţă omenirea ca ansamblu şi fiecare naţiune în parte. Numai eforturile întregii omeniri (atunci când vom fi decişi să le facem) ne vor ajuta să ne simţim cu adevărat liberi în faţa dezastrelor şi a nenorocirilor, în faţa cărora acum suntem, aproape neputincioşi.

Anexa

Către,
Organizaţia de bază nr 9 – TESA a Partidului Comunist din România, din întreprinderea "Tehnometal" – Timişoara.

Subsemnatul, Angheluţă Vasilie, membru al Partidului Comunist din România din 1969 şi membru al organizaţiei de bază nr. 9 din 1974, aduc la cunoştinţa organizaţiei şi a partidului următoarele:

Ţinând cont de rezultatele activităţii mele profesionale şi îndeosebi de modul în care acestea au fost analizate şi apreciate de conducerea întreprinderii.

Ţinând cont de modul neştiinţific, păgubitor, în care este condusă activitatea de informatică, îndeosebi în întreprindere.

Ţinând cont de modul neştiinţific şi neprincipial în care îşi desfăşoară activitatea membrii organizaţiei de bază precum şi membrii conducerii politice şi administrative a întreprinderii.

Ţinând cont de faptul că nu sunt de acord cu unele aspecte ale politicii interne şi externe realizate de Partidul Comunist din România.

Am hotărât din proprie iniţiativă, să renunţ la calitatea de membru al Partidului Comunist din România.
Acestă hotărâre o consier în vigoare cu data de 27 mai 1981.
Asigur că şi în viitor voi participa, în mod paşnic, la progresul întregii omeniri, la consolidarea păcii.

Timişoara, 27 mai 1981.
SS indescifrabil

Către,
Comitetul PCR din întreprinderea Tehnometal Timisoara

Subsemnatul Angheluţă Vasilie aduc la cunoştinţa comitetului PCR următoarele:

În data de 27 mai 1981 am informat, în scris, organizaţia de bază nr. 9 TESA despre hotărârea mea de a renunţa la calitatea de menbru al PCR precum şi despre motivele acestei hotărâri, motive pe care le-am expus fară detaliere.

În data de 1 iunie 1981 a fost convocată adunarea generală extraordinară a organizaţiei de bază cu un singur punct la

ordinea de zi: excluderea din rândurile membrilor PCR a tovarăşului Angheluţă Vasilie. În cadrul acestei adunări am prezentat sub o formă provizorie o detaliere a fiecăruia dintre motivele menţionate. Faptul că în cadrul adunării generale extraordinare au luat cuvântul mai mulţi tovarăşi precum şi faptul că nu am participat, la nici un nivel, la discuţii şi analize privind hotărârea mea m-a determinat să fac o completare a materialului în cadrul adunării generale extraordinare.

Totuşi în cadrul acestui material nu am prezentat modul, cel puţin bizar, în care tovarăşul Lahaci Constantin, secretarul comitetului de partid, a condus adunarea generală şi în special aprecierea voturilor membrilor organizaţiei de bază. În acest material nu am prezentat nici aspectele negative ale modului în care tovarăşul director Maer Pavel a discutat, în 2 iunie 1981, cu mine în prezenţa tovarăşei Marinescu Veronica, (care era o colegă de serviciu, programatoare în oficiul de calcul – n.n.), după cum nu am prezentat nici contribuţia tovarăşei Marinescu la mărirea tensiunii discuţiei.

Înaintez comitetului de partid materialul prezentat în cadrul adunării generale extraordinare, cu completări, material constând în 7 file (incusiv aceasta).

Sper că acest material va fi utilizat pentru asigurarea desfăşurării eficiente a activităţii întreprinderii, pentru prosperitatea tuturora. Asigur şi pe această cale că voi face

totul, în mod paşnic, pentru progresul întregii omeniri, pentru consolidarea păcii.

Timişoara, 9 iunie 1981.
S.S. Indescifrabil

1. Rezultatele activităţii mele profesionale, modul în care acestea au fost analizate şi apreciate de conducerea întreprinderii.

În ultimii ani rezultatele activităţii mele profesionale au fost apreciate astfel: satisfăcător pentru 1978 a fost comunicat, întregului colectiv de analişti, abia la sfârşitul lunii martie 1979; calificativele pentru 1979 şi 1980 nu au fost încă comunicate oficial (cel puţin colectivului de analişti).

Neconcordanţele dintre conţinutul fişei de apreciere şi calificativul acordat (pentru 1978) m-a determinat să solicit lămuriri tovarăşului Novac Pavel, conducătorul Oficiului de calcul, dar acesta a refuzat spunându-mi că dacă nu-mi convine calificativul să fac contestaţie la Comitetul Oamenilor Muncii, ceea ce am şi făcut.

În contestaţia adresată COM am solicitat să-mi fie expuse clar, acele aspecte din activitatea mea pe care am depus-o în 1978 care au determinat diminuarea calificativului.

După aproximativ 100 de zile, deci cu încălcarea hotărârii CC al PCR şi a legii nr. 1/1978, COM-ul mi-a comunicat că respinge contestaţia dar nu mi-a dat nici un răspuns la lămuririle pe care le-am solicitat.

Cu toate că am înaintat contestaţia la COM, am cerut, în continuare, tovarăşului Novac Pavel ca, în mijlocul colectivului, să-mi explice motivele calificativului acordat şi să-mi dea cel puţin câteva indicaţii pentru ca să-mi pot îmbunătăţii activitatea. La toate solicitările tovarăşul Novac Pavel a răspuns negativ, răstit, netovărăşesc.

Atât în contestaţia făcută la COM cât şi în discuţiile avute cu tovarăşul Novac Pavel sau în cadrul adunărilor generale ale organizaţiei de bază nu am pretins că activitatea pe care am depus-o a fost ireproşabilă.

Astfel, în 1978 am terminat cursul de specializare postuniversitară ca analist-proiectant de sisteme informatice, curs organizat de Centrul de Proiectare Automată a Datelor din cadrul Academiei "Ştefan Gheorghiu" – Bucureşti, dar nu am susţinut proiectul de absolvire având ca temă "Analiza şi (re)proiectarea sistemului informaţional corespunzător activităţii Calculaţia şi întocmirea comparativului consumurilor de materiale, pe produse şi comenzi".

În acest sens precizez fapul că, după ce am început cursul de specializare, tovarăşul Novac Pavel a trasat ca sarcină de serviciu unui colectiv realizarea lucrării amintite mai sus; cu

toate că am solicitat să realizez eu lucrarea, sau să fiu inclus în colectivul de realizare, tovarăşul Novac Pavel a refuzat şi nu a repatizat alte lucrări.

Astfel, în mod intenţionat, tovarăşul Novac Pavel a căutat sămi creeze dificultăţi în realizarea proiectului de absolvire a cursului de specializare.

Faptul că nu am susţinut proiectul de absolvire a fist însă folosit de tovarăşii Novac Pavel, Radu Ioan şi Niculescu Marian[20] pentru a mă discredita în faţa organizaţiei de bază atunci când luam atitudine faţă de lipsurile manifestate în cadrul activităţii de informatică din întreprindere.

Atitudinea negativă a tovarăşului Novac Pavel, a celorlalţi tovarăşi din conducerea politică şi administrativă a întreprinderii precum şi a membrilor organizaţiei de bază reiese şi din faptul că deşi se cunoştea că atât eu cât şi alţi colegi (tovarăşii Pfeiffer Emil, Fabian Pal) nu am susţinut proiectele de absolvire a cursurilor de specializare postuniversitară, nu s-au luat măsuri pentru remedierea acestor situaţii[21].

Calificativul pentru 1978, precum şi calificativele pentru 1979 şi 1980 sunt de natură să pună sub semnul întrebării calitatea pregătirii profesionale şi politice; aceste calificative pun sub semnul întrebării calitatea mea de membru al Partidului Comunist din România[22]

2. Modul neştiinţific, păgubitor, în care este condusă activitatea de informatică, îndeosebi în întreprindere.

La nivelul întreprinderii, activitatea de informatică se caracterizează, ca şi celelalte activităţi, prin manifestarea defectuoasă a funcţiilor conducerii (planificare, execuţie, coordonare) atât în ceea ce priveşte conducerea compartimentelor de informatică (oficiul de calcul).

Contrar indicaţiilor date de conducerea partidului comunist, privind dezvoltarea economico-socială planificată, din 1974 şi până în prezent nu a fost elaborat nici un plan (cincinal, anual etc), la nivelul întreprinderii, pentru definitivarea activităţilor de informatică, care să precizeze, clar, obiectivele acestor activităţi şi modalităţile de realizare a acestora. Astfel, conducerea politică a întreprinderii, membrii acesteia şi în special secetarul comitetului de partid al întreprinderii (tovarăşul Băruţă Gheorghe, până în 1979 şi tovarăşul Lehaci Constantin, în prezent), precum şi conducerea administrativă a întreprinderii, membrii acesteia şi în special directorul întreprinderii (tovarăşul Dobrean Cornel, până în 1979 şi tovarăşul Maer Pavel, în prezent) nu au asigurat desfăşurarea planificată a activităţii de informatică. Acestă deficienţă a caracterizat – şi caracterizează încă – şi conducerea oficiului de calcul (realizată de tovarăşul Hochstasser Ştefan, până în 1976 şi apoi de tovarăşul Novac Pavel[23]).

Faptul că forul tutelar al întreprinderii, Centrala Industrială de Tractoare (CIT) Braşov, a transmis întreprinderii şi sarcini de plan privind activitatea de informatică nu a fost suficient pentru a asigura desfăşurarea eficientă a acestei activităţi, a lipsit şi lipseşte încă aportul întreprinderii la planificarea activităţii de informatică proprii. Absenţa propunerilor de plan privind activitatea de informatică, propuneri elaborate în cadrul întreprinderii, constituie un indiciu al desfăşurării defectuase, contrar legii, a planificării acestei activităţi şi pune sub semnul întrebării caracterul ştiinţific al activităţii de planificare atât la nivelul întreprinderii cât şi la nivelul forurilor tutelare (CIT Braşov, ICI etc[24]).

Existenţa, în cadrul oficiului de calcul, a planurilor de muncă lunare constiutuie, prin conţinutul lor, o dovadă a conducerii neştiinţifice a activităţii de informatică; aceste planuri nu sunt corelate în cadrul unui plan la nivelul compartimentului, nu au continuitate şi sunt elaborate în funcţie de inspiraţia şi dispoziţia conducătorului compartimentului, tovarăşul Novac Pavel.

Realizarea defectuoasă a funcţiei de planificare a avut – şi are – ca efecte realizarea defectuoasă a funcţiilor de execuţie şi coordonare, atât la nivelul conducerii politice şi administrative a întreprinderii cât şi la nivelul conducerii oficiului de calcul. Este posibil ca această situaţie dificilă, negativă, să nu se manifeste şi la nivelul forurilor tutelare?
La acestă situaţie critică, a activităţii de informatică, a contribuit în mare măsură şi Centru Teritorial de Calcul

Electronic Timişoara (CTCET), colaboratorul întreprinderii şi executantul majorităţii proiectelor existente în înreprindere[25].

În prima etapă de desfăşurare a activităţii de informatică în întreprindere, CTCET a condus lucrările pentru analiza generală a sistemului informaţional al întreprinderii. Un obiect prioritar al acestei analize îl constituia planificarea realizării sistemului informatic pentru conducerea activităţi întreprinderii, planificare care – cu modificări realizate în timp – trebuia să constituie cadrul general al activităţii de informatică din întreprindere.

Existenţa în cadrul oficiului de calcul a dosarelor privind "analiza generală", conţinutul acestora constituie un exemplu a modului "ştiinţific" în care CTCET şi specialiştii din cadrul întreprinderii au "înţeles" să pună bazele activităţii de informatică în întreprindere[26]. Semnificativ este faptul că din 1974 şi până în prezent "analiza generală" nu a fost actualizată conform dezvoltării întreprinderii, iar de utilizat a fost utilizată aproape exclusiv de elevii şi studenţii practicanţi[27] Claborarea cu CTCET s-a materializat în proiecte a căror elaborare a necesitat un considerabil efort (uman, financiar şi material) din partea întreprinderii, dar aceste proiecte nu sunt încă în exploatare. Singura excepţie o constiutuie proiectul privind "Evidenţa Contabilă a Materialelor (ECM)", aflată în exploatare, dar şi aceasta cu o serie de modificări şi completări realizate de analiştii din întreprindere[28]. Proiectele privind "Calculul necesarului de aprovizionat", "Urmărirea contractelor cu furnizorii" sunt

practic abandonate, iar proiectele privind “Lansarea producţiei şi manoperei” şi “Urmărirea producţiei” sunt obiectul unor eforturi considerabile dar perspectivele utilizării lor eficiente sunt foarte neclare; resursele au fost – şi sunt – consumate fără rezultate pozitive pentru întreprindere[29]. De remarcat atitudinea negativă a CTCET care odată cu predarea documentaţiei lucrărilor a încetat să urmărească asigurarea utilizării complete şi eficiente de către beneficiar a lucrărilor proiectate, lăsând astfel beneficiarul în situaţii dintre cele mai grele (cu o documentaţie incompletă şi greu de utilizat).

Dintre membrii organizaţiei, îndeosebi cei care au şi funcţii de conducere, nu cred să poată careva să exemplifice concret că activitatea de informatică a contribuit la creşterea eficienţei activităţii pe care o desfăşoară; dacă poate atunci ar fi bine să facă acesta în cadrul prezentei adunări generale[30].

Situaţia critică a activităţii de informatică a fost constatată şi de Comitetul Oamenilor Muncii (COM), în februarie 1981, dar situaţia persistă.

Cauzele principale ale acestei situaţii sunt situate la nivelul întreprinderii şi constau în activitatea membrilor conducerii întreprinderii faţă de necesitatea de a acumula şi utiliza şi un minimum de cunoştinţe de informatică precum şi în faptul că este menţinut la conducerea oficiului de calcul tovarăşul Novac Pavel în pofida rezutatelor activităţii de informatică.

În ceea ce priveşte exercitarea funcţiilor conducerii activităţii de informatică pot spune că tovarăşul Novac Pavel nu a colaborat cu colectivul de analişti din întreprindere, în probleme profesionale dar în schimb a participat şi participă, la curăţirea sălii calculatorului, la transportul cartelelor de la recepţie la calculator şi la alte asemenea acţiuni gospodăreşti mai impotrante decât grija pentru utilizarea eficientă a milioanelor încredinţate de întreprindere, de stat[31].

Pentru a prezenta la un nivel mai amănunţit situaţia activităţii de informatică supun aprobării adunarii generale propunerea ca tovarăşul Novac Pavel să elaboreze şi să prezinte un material privind

- volumul de resurse financiare alocate activităţii de informatică din 1974 şi până în prezent,

- proiectele realizate în colaborare cu CTCET, starea lor şi volumul de resurse financiare pentru elaborarea fiecăruia,

- echipamentele din dotarea oficiului de calcul, valoarea acestora şi dacă sunt utilizate şi în ce scop.

- contribuţia concretă, a activităţii de informatică, la conducerea activităţii întreprinderii.

Dar pe lângă aspectele negative există şi aspecte pozitive cum ar fi activitatea depusă de tovarăşi ca Pavelescu Magdalena şi Fabian Pal a căror eforturi nu pot, ele singure, să, îndrepte situaţia oficiului de calcul.

În ceea ce mă priveşte semnalarea repetată, în cadrul adunărilor generale şi/sau a şedinţelor de grupă sindicală, a aspectelor negative din activitatea de informatică a avut un singur rezultat: deteriorarea continuă a relaţiilor cu tovarăşul Novac Pavel precum şi cu membrii conducerii politice şi administrative a întrepriinderii.
Dar situaţia critică a activităţii de informatică precum şi a altor activităţi, la nivelul întreprinderii, influenţează în mod negativ şi mediul economico-social până la cel mai înalt nivel.

3. Modul neştiinţific şi neprincipial în care îşi desfăşoară activitatatea membrii organizaţiei de bază precum şi membrii conducerii politice şi administrative a întreprinderii

Din 1974, de când sunt membru al organizaţiei de bază nr. 9 TESA, activitatea organizaţiei se desfăşoară conform unui şablon ce poate fi identificat prin studiul registrului de procese verbale ale adunărilor generale ale organizaţiei.
În cadrul fiecărei adunări generale se prezintă, în general, informarea politică (cuprinzând la modul cel mai general principalele evenimente de politică internă şi externă), o informare foarte sumară privind activitatea politică (nu şi profesională) a unui tovarăş (dar nu membru al conducerii politice şi/sau administrative a întreprinderii), un material sau o dare de seamă etc.

Adunările generale sunt prezidate, cu rare şi mici excepţii, de componenţii unui anumit grup din cadrul organizaţiei (parcă pe baza principiului rotaţiei), grup care poate fi reconstituit tot

pe baza registrului de procese verbale ale adunărilor generale ale organizaţiei.

În general, domneşte o atmosferă de nerăbdare a membrilor organizaţiei, de a ajunge mai repede acasă, sau o atmosferă de resemnare, supărare sau somnolenţă.
Rareori în cadrul adunărilor generale se pun probleme a căror mod de rezolvare să fie stabilit şi aprobat de organizaţia de bază.

Nu pot afirma că membrii organizaţiei sunt cu toţi rău intenţionaţi, dar pot afirma că cei care nu sunt aşa atunci se complac într-o atitudine de nepăsare.

În decursul anilor am prezentat de mai multe ori aspectele negative ale activităţii de informatică (din păcate predominante faţă de cele bune). Poziţia mea critică faţă de modul în care este condusă activitatea de informatică, faţă de activitatea tovarăşului Novac Pavel, şi autocritică la nivelul colectivului din care fac parte a fost de fiecare dată un subiect de discuţii[32]. În cadrul acestor discuţii au predominat poziţiile neprincipiale adoptate de tovarăşii Lehaci Constantin, Băruţă Gheorghe, Radu Ioan, Niculescu Marian, David Aron, Marinescu Veronica, Schlesinger Alexandru, Komlodi Alexandru, Filip Nicolae[33]. Aceştia au făcut totul pentru a devia atenţia organizaţiei de la problemele sesizate şi pentru a prezenta sesizările ca acte de indisciplină profesională şi politică.

Mai mult, au fost formulate şi propuneri care cereau să mi se aplice sancţiunea maximă pe linie de partid, excluderea (tovarăşii Filip Nicoale, Schlesinger Alexandru, Lehaci Constantin, Dumitrescu Nicolae).

Tovarăşii menţionaţi, îndeosebi cei din conducerea politică şi administrativă a întreprinderii, în afară de activitatea netovărăşească adoptată în cadrul adunărilor generale ale organizaţiei nu au manifestat nici un interes pentru analiza celor sesizate, pentru conlucrarea cu analiştii din cadrul oficiului de calcul în vederea eliminării deficienţelor din cadrul activităţii de informatică[34].

Atenţia conducerii politice şi administrative a fost captată, în mare măsură de probleme ca reamenajarea bazei sportive, amenajarea clubului întreprinderii şi a barului, amenajarea căii de acces la secţia a II-a şi de nu mai puţin importanta problemă a culesului de romaniţă din incinta noului obiectiv de la secţia I-a[35].

Întreb aici conducerea întreprinderii dacă nu cumva imobilele din zona secţiei II sunt incluse în planul de sistematizare?; ce se va întâmpla atunci cu clubul, barul, şi calea de acces?; nu era mai bine să fie prevăzute şi realizate în cadrul noului obiectiv de la secţia I-a?

Manifestând dezinteres faţă de conducerea ştiinţifică, principială a activităţilor întreprinderii membrii conducerii politice şi administrative a întreprinderii nu-şi neglijează nici

o clipă interesul personal. Astfel, tovarăşul Lehaci Constantin a fost foarte preocupat de obţinerea la un preţ cât mai convenabil a autoturismului Dacia 1300 cumpărat - nu chiar legal - din patrimoniul întreprinderii, după cum foarte interesat a fost şi în asigurarea unor locuri de muncă bune pentru rudele sale; tovarăşul director Maer Pavel a folosit - şi foloseşte – autoturismul întreprinderii pentru probleme strict personale. O analiză amănunţită a situaţiei economice a fiecărui membru din conducerea politică şi administrativă a întreprinderii ar arăta că această situaţie este prosperă şi eficient condusă spre deosebire de activităţile întreprinderii.

Pentru o analiză amănunţită, cu exemple concrete, în ceea ce priveşte modul în care îşi desfăşoară activitatea membrii conducerii politice şi administrative a întreprinderii sunt necesare şi informaţii privind rezultatele activităţii fiecăruia precum şi volumul recompenselor primite din partea întreprinderii şi a forurilor titulare (îndeosebi financiare: retribuţii, prime etc.), recompense primite de fiecare membru al conducerii de la data încadrării.

Propun prezentei adunări generale să aprobe iniţierea demersurilor necesare în vederea elaborării şi prezentării unei situaţii, nominale, privind volumul recompenselor financiare primite de membrii conducerii politice şi administrative a întreprinderii. Pe baza acestei situaţii se va putea aprecia obiectiv, prin raportare la realizările individuale concrete, meritele fiecărui cadru de conducere.

Neaprobarea de către această adunare generală a organizaţiei de bază a celor două propuneri prezentate anterior ar constitui încă o ilustrare a modului neştiinţific şi neprincipial în care îşi desfăşoară activitatea organizaţia de bază, membrii acesteia.

Nu ar fi fost – şi nu ar fi – posibile apariţia şi repetarea, agravarea dificultăţilor din activitatea membrilor conducerii politice şi administrative a întreprinderii dacă organizaţia de bază, membrii acesteia, ar fi adoptat o atitudine ştiinţifică şi principială în analiza şi soluţionarea tuturor problemelor sesizate.

Conducerea neştiinţifică a întreprinderii – unitatea de bază a economiei naţionale şi a partidului comunist – este cea mai importantă cauză a apariţiei unor aspecte negative la nivelul întregii societăţi inclusiv în ceea ce priveşte politica realizată de Partidul Comunist din România.

4. Unele aspecte ale politicii interne şi externe realizate de Partidul Comunist din România

Politica internă şi externă a Partidului Comunist din România este direct şi decisiv influenţată de modul în care se realizează conducerea politică şi administrativă a unităţilor economico – sociale de bază (întreprinderile), de modul în care îşi desfăşoară activitatea organizaţiile de bază ale P.C.R. din cadrul acestor unităţi.

Cumularea la nivelul economiei naţionale a deficienţelor şi problemelor rezultate din conducerea neştiinţifică a întreprinderilor constituie cea mai importantă dintre cauzele apariţiei unor efecte, a unor aspecte, negative în politica realizată de Partidul Comunist din România.
În acest context, în ansamblul general al politicii realizate de Partidul Comunist din România există şi persistă unele aspecte cu care nu sunt de acord.

Astfel în domeniul politicii interne, realizate de Partidul Comunist din România, nu sunt de acord cu fapul că nu sau concretizat încă măsurile de asigurare a bunurilor de larg consum, în special alimentare (zahăr, carne, lactate). Dacă în privinţa asigurării acestor bunuri nu sunt probleme la nivelul conducerii politice şi administrative a întreprinderii şi la nivelele superioare atunci nu înseamnă că populaţia nu are probleme, dimpotrivă, problemele sunt reale, există.

Tot în domeniul politicii interne, realizate de P.C.R., nu sunt de acord cu creşterea în proporţii de aproape 100% a preţurilor unor produse şi servicii strict necesare populaţiei cum este cazul la conservele de fructe, legume şi carne, transportul în comun urban, pe căile ferate şi aerian etc. Dacă şi în aceste privinţe membrii conducerii politice şi administrative nu întâmpină probleme, deoarece există recompense financiare sau posibilitatea de a cumpăra la preţ minim autoturismul întreprinderii (deci al oamenilor muncii) sau posibilitatea de a folosi în interes personal autoturismul întreprinderii (consumând combustibilul întreprinderii) nu se

poate spune acelaşi lucru despre marea majoritate a oamenilor muncii deoarece aceştia au probleme şi în acestă privinţă.

Un alt aspect al politicii interne, aspect cu care nu sunt de acord, îl constituie şi insuficienta apreciere şi satisfacere a necesităţilor privind îngrijirea noilor născuţi (concedii de maternitate şi concedii individual, pentru îngrijirea copiilor, insuficiente) precum şi majorarea mare a preţurilor pentru articolele necesare creşterii noilor născuţi, a copiilor. Dacă şi în acestă privinţă membrii conducerii politice şi administrative au găsit – şi găsesc – soluţii de rezolvare a problemelor, nu acelaşi lucru se poate spune şi despre marea majoritate a oamenilor muncii.

Cel mai grav aspect negativ al politicii interne, aspect cu care nu sunt de acord şi care a provocat apariţia celorlalte aspecte negative, îl constituie existenţa unor relaţii neconforme cu prevederile statutului P.C.R. între organizaţiile de bază ale P.C.R. şi membrii conducerii politice şi administrative la nivelul unităţilor economico-sociale de bază.

Un exemplu îl constituie cazul organizaţiei de bază nr. 9 TESA din întreprinderea Thnometal iar existenţa aspectelor negative prezentate sunt o dovadă a faptului că acest caz nu este singular, unic şi izolat.

Influenţa situaţiei conomiei mondiale asupra economiei naţionale nu poate fi desconsiderată dar efectele, aspectele negative prezentate au cauzele majore la nivelul unităţilor

economico-sociale de bază deci la nivelul întreprinderilor. Eliminarea acestor cauze constituie responsabilitatea Partidului Comunist din România la toate nivelurile sale de organizare şi conducere.

În ceea ce priveşte aspectele politicii externe realizate de Partidul Comnist din România, nu sunt de acord cu acordarea priorităţii absolute exportului faţă de necesităţile interne, ale oamenilor muncii; ambele obiective sunt la fel de importante.
Apreciez totodată ca posibilă şi necesară intensificarea activităţii partidului şi statului în vederea elaborării de propuneri delaliate privind dezvoltarea colaborării dintre popoare şi eliminarea oricăror bariere de ordin rasial, naţional, politic sau economic.

Dezarmarea generală şi totală o consider un obiectiv nerealizabil în schimb este posibill să fie diminuată şi folosită spre binele întregii omeniri eforturile de înarmare.[36]

CUPRINS

1 Carl Sagan -Om de ştiinţă american, astronom cunoscut (în România ca comentator al unui îndrăgit serial documentar american despre Cosmos, evoluţia stelelor şi dezvoltarea cercetărilor spaţiale). Carl Sagan a urmat cursurile Universitaţii Harvard (1955) şi şi-a susţinut masteratul (în fizică 1956) şi doctoratul (în astronomie) la Universitatea din Chicago. Are peste 21 de lucrări ştiinţifice (majoritatea colaborări cu alte somităţi) în special având ca temă cosmosul şi civilizaţiile extraterestre).

2 Balaurii Raiului - lucrare a lui Carl Sagan, apărută în 1977, care a primit premiul Pulitzer, subintitulată "Consideraţii asupra evoluţiei inteligenţei umane" (Editura Elit), în original "The Dragon of Eden, Speculations on the Evolution of Human Intelligence".

3 Anexa este prezentată la sfârşitul aceste lucrări.

4 Leucip este fondatorul teoriei atomiste, care a fost continuată de Democrit şi Epicur.

5 Calendarul Cosmic – Este un calendar în care evoluţia cosmică începând cu Big Bangul este redusă la un an calendaristic. Conform acestui calendar la 1 ianuarie se produce Big Bangul, la 1 mai apare Calea Lactee, la 9 septembrie apare Sistemul Solar, iar în 31 decembrie la ora 23, apar primii oameni.

6 Nu cred că acesta este scopul programului ştiinţific.Cred că cei mai mulţi oameni de ştiinţă (şi aici fac referire la câţiva din cei ce au fost amintiţi de autorul cărţii, ca Newton, sau Carl Sagan, nu au un anumit scop. Scopul lor ste să cerceteze şi să descopere aumite aspecte ale naturii, anumite legi ale naurii sale.

7 Sâc. Adică trebuie să ne fie frică de faptul acesta? Cercetarea ştiinţifică nu se bazează pe scopuri şi sentimente. Se bazează doa pe căutarea adevărului. Această căutare trebuie să facă abstracţie de păreri preconcepute, de sentimente, de credinţe. Cred că oamenii de ştiinţă sunt ghidaţi în cercetările lor de cunoştinţele filozofice, de concepţiile lor.

8 Datorită acestui fapt, nu cred că se va opri cercetarea ştiinţifică. „Teama" trebuie înlocuită cu o serie de cunoştinţe, inclusiv cu o anumită propagare a unor noi concepţii etice, cu legi noi, care să nu facă posibile lucrurile care erau amintite mai sus.

9 Ce înseamnă „dovezi cu adevărat riguroaroase"? Nu cumva „succesiunea infinită a generaţiilor? Atunci putem aştepta mult şi bine până la a accepta cuceririle ştiinţifice. Noroc că nimeni nu aşteaptă „dovezi cu adevărat riguroaroase" pentru a folosii becul cu incandescenţă, telefonul sau calculatorul personal.

10 Sunt perfect de acord. Dar ce adus nou această concepţie? Ce descoperiri a făcut? (pentru că nu cunosc altele decât descoperirile ştiinţei).

11 Aceasta se întâmplă deoarece astăzi se cunoaşte că Universul a apărut la un moment dat, în momentul marii explozii. Acesta a fost momentul iniţial. Dacă aşa este, atunci înaintea acestui moment nu a fost nimic, nu a existat nimic. Nu au existat „acele principii organizatoare superioare".

12 Acest lucru se întâmplă deoarece această concepţie este cea mai răspândită la ora actuală, cea mai credibilă, pentru că cealaltă concepţie, aceea a originii divine, nu este credibilă, dovezile legate de această concepţie neexistând.

13 Simplul fapt că procesul ce se desfăşoară în celulă seamănă cu o fabrică cu procese complexe, nu demonstrează că nu este aşa.

14 Organizarea celulei vii este complexă. Nimeni nu neagă acest lucru. Oamenii de ştiinţă încearcă însă să descopere modul în care lucrează celula vie, resursele care o pun în mişcare. Acest lucru îl fac chiar dacă nu este întodeauna simplu. Uneori reuşesc, alteori mai puţin. Dar faptul că celula există, arată că într-un fel ea a apărut. Această apariţie este legată de un proces evolutiv îndelungat, pe care nu reuşim întotdeauna să-l înţelegem. Dar acest lucru nu-i împiedică pe

oamenii de ştiinţă să încerce să explice apariţia ei ca şi funcţionarea.

15 În termeni tehnici, Iniţiativa de Aparare Strategică este un sistem de lasere şi rachete amplasate la sol şi pe staţii orbitale, menit să distrugă în zbor rachetele pe care sovieticii le-ar lansa împotriva Statelor Unite. O investiţie uluitor de costisitoare, şi un program de-o complexitate tehnică fără precedent - care nici n-a putut fi realizat. Dar acest sistem, dacă ar putea fi realizat, ar putea să prevină ca Terra să fie bombardată cu obiecte nedorite din spaţiul cosmic.

16 În 1708, Thomas Malthus a publicat "Eseu asupra principiilor populaţiei…" Aceasta opera este importantă nu numai pentru ca a devenit clasica în teoria economica, dar şi pentru că în ea Mathus răspunde multor preocupari ale perioadei în care a fost scrisă. Lucrarea reflectă un sentiment de nelinişte legat de turbulenţe, violenţe si tensiune internaţionala în perioada Revoluţiei Franceze. De asemenea, ea raspunde nelinistilor sociale rezultate din creşterea rapidă şi recentă a populaţiei. Analiza lui ofera o patrundere în aceste probleme cu care ne confruntam in mod curent.
Malthus a argumentat ca datorita rapidităţii omului de a se reproduce, populaţia creşte în progresie geometrică. Pe de alta parte, productia poate creşte cel mult în progresie aritmetica. De aceea, întrucât hrana este o componenta esenţiala a vieţii umane creşterea populaţiei poate duce la foamete.

17 Jules Verne s-a născut la Nantes, fiu al unui procuror, Pierre Verne şi al soţiei sale, Sofia. Fiind cel mai mare din cei cinci copii ai familiei, el şi-a petrecut copilăria acasă cu părinţii săi, pe o insulă vecină cu Râul Loara. La vârsta de 9 ani, a fost trimis la şcoală, la Liceul Nantes. Jules a studiat Latina, pe care a folosit-o în povestirea sa scurtă, Le Mariage de Monsieur Anselme des Tilleuls (mijl. anilor 1850).

Jules Verne (8 februarie 1828 - 24 martie 1905) a fost un scriitor francez şi un precursor al literaturii Science-fiction. Verne a fost apreciat pentru scrierea operelor legate de viitor, spaţiu, aer şi călătoria în adâncurile mării. A scris o serie de opere literare ca "Cinci săptămâni în balon", "80000 leghe sub mări" "Insula misteriasă" "Ocolul pământului în 80 de zile" sau "Castelul din Carpaţi"

18 Gazul carbonic, cel mai important din ciclul carbonului este inofensiv şi aduce carbonul pentru fotosinteza CO_2, sub forma de vapori de apă, lasă să treacă undele scurte ale radiaţiei solare în atmosferă şi absoarbe undele lungi ale radiaţiilor Pământului, ceea ce provoaca o reincalzire a aerului, efectul de seră. Cresterea pe scară mondiala a consumului de petrol şi cărbune înca din anii '40 au condus la creşteri substanţiale de dioxid de carbon. Efectul de seră ce rezultă din această creştere de CO2, ce permite energiei solare să patrundă in atmosferă dar reduce reemisia de raze infraroşii de la nivelul Pământului, poate influenţa tendinţa de încalzire a atmosferei, şi poate afecta climatul global. Pe Venus, într-o atmosferă foarte bogată în CO2, temperatura atinge 470° C.

Principalii poluanţi care produc efectul de seră şi care sunt emişi în mare parte de autovehicule sunt dioxidul de carbon (CO2), oxidul azotos (N2O), metanul (NH4) alături de alţi compuşi chimici care provin din alte surse, în special industriale.

19 Soarele este o stea în varsta de 5 miliarde ani. Este o sfera de 1,4 milioane Km, fiind constituită în principal din hidrogen şi heliu. Ea conţine de 750 ori masa tuturor planetelor ce o gravitează, la un loc. În miezul ei, reacţiile nucleare transformă masa în radiaţie electromagnetică. Această energie radiază în afară, făcând Soarele strălucitor. Deasmenea încalzeşte celelalte corpuri din Sistemul Solar, care sunt ţinute în orbita de gravitaţia Soarelui.

Miezul Soarelui este un adevarat reactor nuclear cu o temperatură de 15 milioane grade celsius şi o densitate de 160 de ori mai mare decât cea a apei. În aceste condiţii nucleii de hidrogen fuzioneaza cu cei de heliu. În proces 0.7% din masă este transformată în energie. Hidrogenul Soarelui îi va mai permite acestuia existenţa timp de încă 5 miliarde ani.

Atunci gravitaţia va face ca miezul să se contracte ceea ce va mări temperatura şi presiunea. Hidrogenul va începe să ardă în jurul miezului. Noua energie creeată de fuziunea nucleara va face ca Soarele sa se dilate pâna va deveni o mare giganta rosie. Apoi, nucleul va rămâne sub forma unei "pitice albe". Gigantele roşii sunt stele cu dimensiuni foarte mari, dar cu temperaturi la suprafaţă mai mici decât cele ale Soarelui (de

cca 6000° la suprafaţă). Ele au o temperatură de aproximativ 2000 – până la 3000° dar o dimensiune mult mai mare, astfel încât, în acest caz, Soarele ar ajunge să "înghită" planete ca Jupiter si Saturn.

20 Aceştia erau un inginer de la normare (Radu Pavel şi contabilul şef Niculescu Marian – cu care şi eu am avut probleme mai târziu, iar Novac Pavel era şeful oficiului de calcul al întreprinderii).

21 În ceea ce mă priveşte am susţinut examenul în anul 1981 şi am obţinut diploma, dat cele susţinute de Angheluţă stau în picioare. Întreprinderea nu era interesată să ne susţinem examenele pentru că, dacă acest lucru se întâmpla, puteam merge la alte întreprinderi fiind analişti cu diplomă.

22 Ceea ce susţine Angheluţă aici este în sine corect dar, cred că el (dacă în-tr-adevăr credea în ceea ce afirmă mai sus ia prea "literar" ceea ce se spunea şi anume că partidul îşi lua în rândurile sale numai cei mai buni membrii. El trebuia să tindă spre mai bine, să lupte pentru a realiza mai binele. Eu nu cred că acesta era un motiv pentru a ieşi din rândurile membrilor PCR.

23 Înainte ca la conducerea oficiului de calcul să fie numit Novac Pavel, erau discuţii legate de numirea unei persoane. Eu am fost întrebat ce părere am. L-am indicat pe Hochstrasser Ştefan, dar mi s-a spus că el nu poate fi numit pentru că este un "von (de origine germană, deci un fost

bogătaş, care avea - nu ştiu dacă acum mai are - proprietăţi imobiliare în Timişoara. Legat de acest lucru, pot să spun că am fost pe la el acasă cu o animită ocazie şi mai târziu am aflat că respctiva clădire – toată – din care ei mai deţineau un apartament la ora aceea, ar fi aparţinut familiei sale). Într-o discuţie cu o persoană (un inginer mai în vârstă) de la normare, în care am fost întrebat ce aş zice dacă el ar fi numit şeful oficiului de calcul, am spus că eu am pretenţia de la şeful meu să ştie cel puţin atât cât ştiu eu, după care se pare că persoana a renunţat la gândurile sale).

24 Mie mi se pare din nou că interpretarea pe care o dă Angheluţă este prea strictă, prea "literară". El critica pe toţi şi toate dar într-o discuţie pe care am purtat-o cu el i-am spus că prea se ia de toată lumea şi că nu va reuşi nimic. El critica şi lucrările făcute de noi, colegii lui, dar nu-mi amintesc să fi realizat el vre-o lucrare. Legat de planificare, lipsa ei ne permitea să facem mai mult sau mai puţin, dar realzări au fost. În ceea ce-l priveşte pe Novac (un economist care la ora actuală este prin Timişoara – nu ştiu dar nu cred că mai lucrează în informatică – părerea mea nu era prea bună, nu corespundea acelei cerinţe de a şti cel puţin cât mine în domeniul informaticii, şi deci nu prea era apt pentru a face o planificare). ICI este Institutul pentru Conducere si Informatică, forul nostru tutelar privind informatica şi informatizarea, activitate care atunci era la începuturile sale.

25 CTCET era într-adevăr colaboratorul nostru, proiectantul a o serie de lucrări între care aş aminti ca primă lucrare realizată

"Evidenţa materialelor" la implementarea căreia am participat şi noi (eu şi Fabian). De fapt rolul nostru era mai puţin de a face proiectare, cât să asigurăm interfaţa între colaboratorii noştrii (CTCET) şi intreprindere atunci când ei aveau nevoie de anumite date pentru realizarea lucrărilor, rol de care eu consider că ne-am achitat, iar după realizarea lucrărilor urma să asigurăm exploatarea lor să ajutăm compartimentele cu suportul de cunoştinţe necesar, problemă de care s-a ocupat Fabian.

26 Unul din aceşti "specialişti" a fost însăşi Angheluţă, care a uitat să spună acest lucru. De fapt el prin aceste rânduri se autodiscreditează.

27 Aici îl contrazic pe Angheluţă. Analiza generală evea ca scop principal să pună la dispoziţia proiectanţilor o serie de proceduri legate de lucrările care erau concepute (şi s-a început cu videnţa materialelor). Ulterior s-a considerat că nu mai este nevoie să de actualizeze "analiza" deoarece problemele erau cunoscute de proiectanţi. Problemele noi erau actualizate prin contribuţia analiştilor din întreprindere care participau la proiectare ofirind informaţii proiectanţilor de la C.T.C.E.T.

28 De fapt, noi colaboram cu cei de la CTCET, deci era normal să încercăm să punem la punct unele lucruri. De fapt acesta era rolul nostru iar proiectul (proiectele) erau o una din primele încercări, întreprinderea noastră fiind întreprindere pilot privind programele informatice.

29 În mare parte admit că aceasta era situaţia (de fapt am relatat problema pe care am avut-o eu legat de "Calculul necesarului de aprovizionat") dar problema era nouă şi nici Centru de Calcul nu avea suficientă experienţă.

30 Legat de acest lucru îmi amintesc că la un moment dat, şeful contabilităţii a afirmat că mai bine s-ar apuca să facă el cu mâna contabilitatea materialelor. M-am înfuriat când am auzit şi trecând pe la contabilitate i-am spusc că atunci când el va face contabilitatea manual, eu o să mă călugăresc (lucru pe care evident nu l-am făcut dar nici el nu a renunţat la lucrare). Angheluţă dădea dovadă de neîncredere şi nu înţelegea că obstacolele erau mari, dar trebuiau depăşite încet, încet. Acum nu mai există practic nici o activitate care să se poată desfăşura în mod eficient fără ajutorul şi contribuţia calculatorului.

31 Aceste activităţi erau şi ele necesare şi evident că trebuiau realizate de noi, colectivul oficiului de calcul. Era mai greu ca aceste activităţi să fie desfăşurate de persoane din afara oficiului de calcul.

32 Cel puţin în ceea ce mă priveşte i-am spus lui Angheluţă că nu poate să aibă o critică pozitivă, folositoare, atâta timp cât el nu realizează ceva, nu demonstrează ceva, nu realizează o lucrare cât de mică în sensul celor ce le susţine.

33 În afară de Novac Pavel care era şeful oficiului de calcul şi Marinescu Veronica, care era o subalternă a lui, celelalte persoane nu aveau pregătire în informatică (şi acestea aveau o

pregătire ce putea fi pusă la îndoială). Celelalte persoane erau persoane din conducerea administrativă (David Aron, director adjunct, Niculescu Marian, contabil şef şi persoane din conducerea de partid, Lehaci Constantin secretar al comitetului de partid, Băruţă Gheorghe membru în comitetul de partid şi fost secretar al comitetului, Filip Nicolae, şef al serviciului Aprovizionare şi membru al comitetului de partid. De fapt nu-mi amintesc la ce discuţie se referă Angheluţă pentru că trebuia să particip şi eu la o astfel de discuţie deoarece eram membru al comitetului de partid.

34 Acest lucru s-a întâmplat (cred eu) din cauza atitudinii lui Novac Pavel, care, la început avea o atitudine condescendentă faţă de noi (de mine şi Fabian pe care nu numea "consilierii lui" iar mai apoi, când ne-am manifestat neîncrederea faţă de unele hotărâri ale sale a încetat să ne mai consulte). De la el cred eu, a plecat atitudinea ostilă a conducerii faţă de Angheluţă, şi s-a luat legătura cu unii "cârtitori" care erau în stare să spună ceea ce dorea conducerea.

35 Toate erau lucruri utile (eu am fost un timp şi secretar al asociaţiei sportive), nu-mi amintesc însă nimic despre culesul de romaniţă.

36 Nu prea înţeleg cum eforturile de înarmare să fie folosite spre binele întregii omeniri. De fapt, având în vedere desfăşurarea lucrurilor, reiese că Angheluţă era un membru interesat de activităţile P.C.R. de îmbunătăţirea lor, mă surprinde faptul că s-a autoexclus din rândurile membrilor

P.C.R. Nu înţeleg de fapt ce voia cu acestă critică, să întoarcă împotriva sa o mare parte a membrilor de partid şi toată conducerea? Dacă el voia să iasă dintre membrii de partid nu era nevoie să critice pe toată lumea. De fapt criticile lui nu sunt deosebit de substanţiale şi se pot aduce contraargumente. Dar el, în cele din urmă a plecat din ţară. Asta urmărea el de fapt? Din câte ştiu, în prezent este în Canada, este şofer de taximetru şi nu o duce prea strălucit.